3034

Digitized by Google

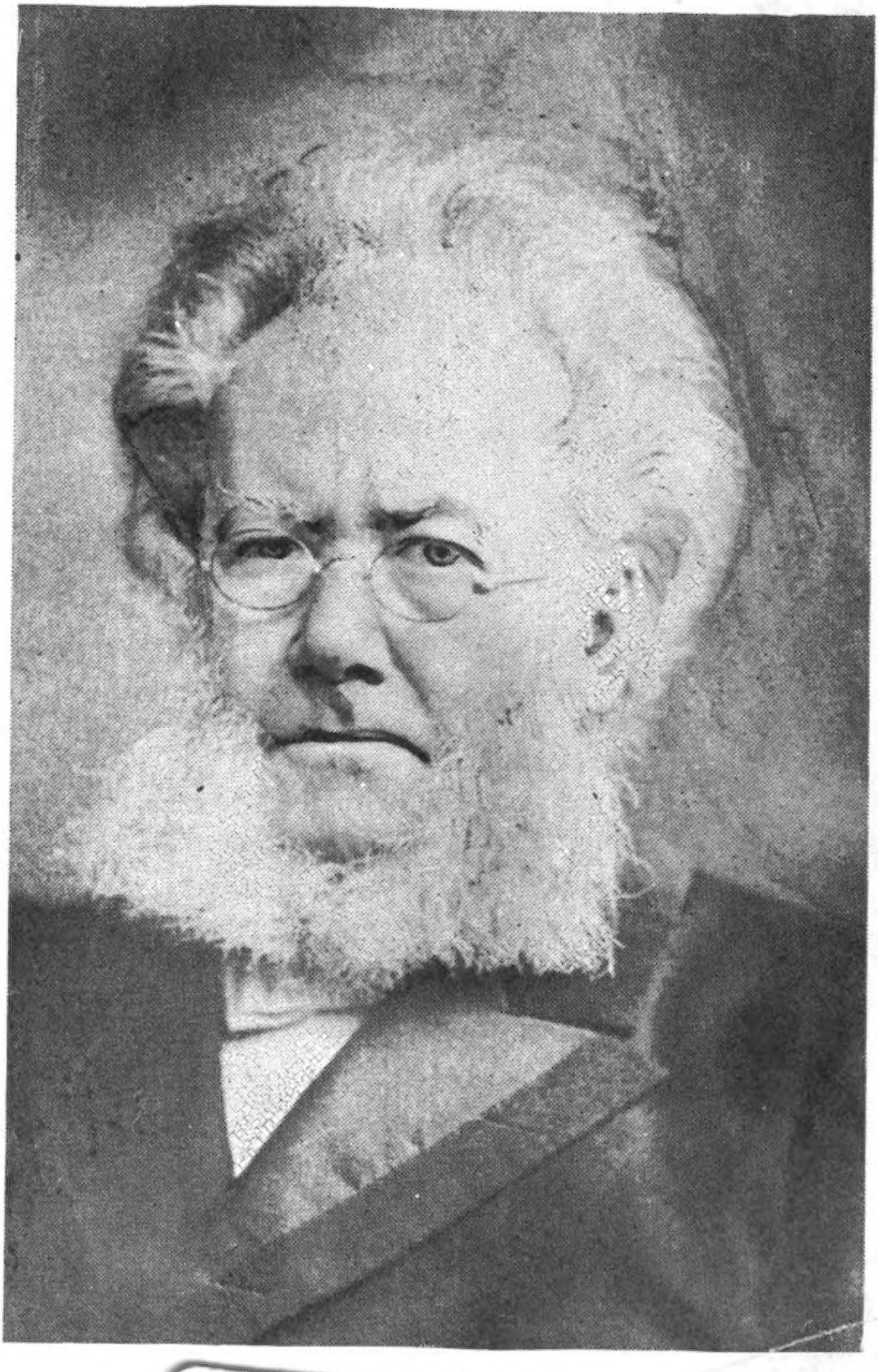

IBSEN

Digitized by Google

הענריק איבסען

דער פאלקס פײנד

שױשפּיעל אין 5 אקטען

איבערזעצט פון ש. יאנאװסקי.

ארױסגעגעבען פון דער בראשורען גרופּע פון דער
פּראגרעסיװ לײבּרערי.

NEW YORK, JULY, 1906

Digitized by Google

מאיר מענדעלסאָנס ביכער
א מתנה דער פראַנץ קורסקי ביבליאָטעק
דורך דעם יידישן ארבעטער קאָמיטעט

הענריק איבסען

דער פאלקס פיינד

שוישפיעל אין 5 אקטען

איבערזעצט פון ש. יאנאווסקי.

ארויסגעגעבען פון דער בראשורען גרופע פון דער
פראגרעסיוו לייברערי.

NEW YORK, JULY, 1906

Digitized by Google

מספרי [illegible]

1772

Digitized by Google

פון די ארויסגעבער צו די לעזער:

ארויסגעבענדיג דיזעם מייסטערווערק פון דעם גרויסען דראמאטורג און דיכטער, הענריק איבסען, דארפען מיר, דאכט זיך, קיינע ענטשולדיגונג בעטען ביי דעם לעזער. פארקערט, מיר שמייכלען זיך מיט דער האָפנונג, אז מיר טהוען עטוואָס וויכטיגעס און ליובענסווערטהעס, בעקאַנט מאכענדיג דעם לעזער מיט די ווערק פון אזא זשעניע, ווי איבסען איז געווען. איבסענס גייסט איז אזוי הויך און האָט געהאַט אזא איינפלוס אויף די ליטעראטור פון דער גאַנצער וועלט, דאָס מי קען זיך קוים פאָרשטעלען, ווי וואָלט איצט די אַלגעמיינע וועלט־ליטעראטור אויסגעזעהען, ווען איבסען וואָלט איהר ניט געשפּייזט מיט זיין גרויסען גייסט.

אָבער דאָס איז נאָך ניט אַללעס, ווארום מיר גיבען ארויס דיזעם ווערק. מיר ווילען זיין גאַנץ פראַנק מיט דעם לעזער. שטארק, ווי מיר ווינשען אויפצוהויבען און אויסצובילדען דעם ליטעראַרישען גע־שמאַק און קענטניסע פון דעם אידישען לעזער, וואָלט דאָס אָבער נאָך ניט געווען א גענוגענדער מאָטיוו פאר אונז ארויסצוגעבען דיזעס גרויסע ווערק, און פאר אזא קליינעם פרייז; אויך גיבען מיר ניט ארויס דיזעס ווערק, ווייל מיר וויללען דערביי גוטע געשעפטען מאַ־כען. מיר ווייסען צו גוט, דאָס גאָר אנדערע סאָרטען ביכלעך דארף מען ארויסגעבען, ווען מי וויל מאַכען פּראָפיטען. און מיר וועלען זיין העכסט צופרידען, אז מיר וועלען צו דעם ביכעל ניט צולייגען.

ניין, ניט די גרויסקייט פון דעם פערשטאָרבענעם פּאָעט איבסען,

אויך ניט דער וואונש געלד צו מאכען, נור די גרויסע ערהאבענע גע־דאנקען, מיט וועלכע דיזע דראמע איז פול — דיזעס איז, וואס האט אונז בעוואויגען אנצושטרענגען זיך מיט אללע אונזערע קרעפטען און ארויסגעבען דיזעס ביכעל פאר דעם אידישען לעזער.

די איבערצייגונג, דאס עס קאן ניט זיין, אז אימיצער זאל אי־בערלעזען דיזע דראמע, „דער פאלקספיינד", און זאל ניט רייכער ווערען אין זיין דענקען און פיהלען, האט אונז געטריבען צו אונטער־נעהמען דיזע שווערע אויפגאבע.

מיר, פון אונזער זייט, האבען, דאכט זיך, געטהאן דאס בעסטע. עס שיינט אונז, אז די איבערזעצונג קען ניט זיין קיין בעסערע, אז דער דרוק און פאפיער זיינען שיין, אז דער ביכעל קען מיט עהרע שטעהן אין דער ביבליאטהעק פון יעדען אידישען דענקענדען לעזער. עס בלייבט איצט פאר די אידישע לעזער צו טהאן דאס זייעריגע.

מיט אכטונג, די ארויסגעבער.

בראשורען גרופפע פון פראגרעסיוו לייברערי.

Digitized by Google

האַנדלענדע פּערזאָנען:

דאָקטאָר אָטטאָ שטאָקמאַן, מעדיצינישער אינספּעקטאָר פון די בעדער.

מרס. קאַטערינא שטאָקמאַן, זיין פרוי.

פּעטרא, זייער טאָכטער, אַ לעהרערקע.

וואַלטער און פרעדעריק, זייערע צוויי אינגלאַך, 13 און 14 יאָהר.

פּעטער שטאָקמאַן, דעם דאָקטאָר׳ס עלטערער ברודער, בירגערמייסטער און פּרעזידענט פון דער דירעקציאָן פון די בעדער.

מאָרטען קילל, מאַדאַם שטאָקמאַנס שטיף־פאָטער.

האָווסטאַד, רעדאַקטאָר פון „פאָלקסבאָטע".

ביללינג, אַ שרייבער אין דיזער צייטונג.

האָרסטער, שיפסקאַפּיטאַן.

אַסלאַקסען, אַן אייגענטהימער פון אַ בוך־דרוקעריי.

שטאָדט מענשען ביי דער פערזאַמלונג. אַלע סאָרטען מענער, מאַנכע פרויען און אַ היבשע ביסעל שול־קינדער.

סצענע: אַ שטאָדט אויף דעם זידליכען ברעג פון נאָרוועגען.

Digitized by Google

ערשטער אקט

(דר. שטאָקמאַנס וואָהנציממער איז זעהר איינפאַך, אָבער גאַנץ געשמאַקפול אויסגעמעבלירט. אין דער וואַנד פון דער רעכטער זייט זיינען דאָ צוויי טירען. די ערשטע פיהרט צו דעם דאָקטאָרס שטודיר־ציממער, און די אַנדערע פיהרט אין דעם פאָרציממער. אין דער וואַנד אַנטקעגען איז דאָ אַ טיר, וואָס פיהרט אין די אַנדערע ציממער פון הויז. אין מיטען פון דערזעלבער וואַנד שטעהט אַן אויווען, און עטוואָס ווייטער אין פאָדערגרונד אַ סאָפע מיט אַ שפּיגעל איבער איהר, ביי דער סאָפע שטעהט אַ האַלב־רונדער טיש, צוגעדעקט מיט אַ טישטוך. אויפ׳ן טיש שטעהט אַן אָנגעצונדענער לאָמפּ מיט אַן אַבאַזשור. אין דער הינטערוואַנד זעהט זיך אַן אָפענע טיר, וואָס פיהרט צום עסס־ציממער. דאָרט זעהט מען אַן עסס־טיש מיט אַ לאָמפּ אויף איהם. ביללינג זיצט ביים טיש, מיט אַ סערוועטקע אונטער׳ן מאָרדע. מרס. שטאָקמאַן שטעהט ביים טיש, און דערלאַנגט איהם אַ גרויסען טעללער מיט געבראָטענע אָקסען־פלייש. די אַנדערע שטוהלען ארום דעם טיש זיינען ליידיג. דער טיש איז אין אַ שטיקעל אונאָרדנונג, ווי ביים סוף פון אַ מאָהלצייט.)

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. יא, אז איהר פארשפּעטיגט אויף אַ גאַנצע שטונדע מוזט איהר נעהמען פאר ליעב אַן אָנגעווארעמטע וועטשערע.

ב י ל ל י נ ג (ניט אויפהערענדיג צו עססען). אָבער וואָס רעדט איהר, מאַדאַם שטאָקמאַן, עס שמעקט דאָך אויסגעצייכענט!

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. איהר ווייסט דאָך, ווי מיין מאַן איז שטרענג אז די מאָהלצייטען זאָלען זיין אין אַ בעשטימטער צייט.

ב י ל ל י נ ג. פאר מיר איז דאָס גאָר אַ קנאַפּער חסרון. איך קען זאָגען, אז מיר שמעקט דער עססען פיעל בעסער, ווען איך זעץ מיך אזוי אוועק אליין ביים טיש און עס גאַנץ אונגעשטערט.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. נו, אז איהר זיינט צופריעדען, בין

איך — (זי הערט זיך צו ביין טיר פון דעם פאָרציממער) כלעבען, דאָ קומט אויך האָווסטאָד!

ב י ל ל י נ ג. דאָס איז גאַנץ מעגליך.

(עס קומט אריין דער בירגערמייסטער שטאָקמאַן, טראָגענדיג אַן אויבער־ראָק און אַ היטעל פון אַ טשינאָווניק, און מיט אַ שטעקעל אין האַנד.)

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. אַ גוטען אבענד איך, שוועגערין.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן (ארייגגעהענדיג אין זאַל). וואָס? איהר זיינט עס? אַ גוטען אבענד. זעהר פיין פון איך, וואָס איהר זיינט געקומען.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. איך בין פארבייגעגאנגען און אזוי — (ער ווארפט אַ בליק אין עסס־צימער) אה, איך זעה, אז איהר האָט נאָך דאָרט געסט.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן (עפּעס ווי צומישט). אָה, ניין!... דאָס איז אין גאַנצען בלויז אַ צופאל (אין גרויס איילעניש) וואָלט איהר אויך ניט געוואָלט עפּעס אַ בים?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. איך? ניין, איך דאנק. גאָט זאָל אויסהיטען, איך זאָל עסען עטוואָס הייסעס אין אָווענד. איך האַלט מיך ביי טהעע, אַ קאַלטע שטיקעל פלייש און עהנליכעס. אי עס איז געזינטער און אי בילליגער.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. נו, איהר ווילט דאָך אוראי דערמיט ניט זאָגען, דאָס אָ ט ט אָ און איך זיינען חס וחלילה אויסברייג־גער?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. אָה, איהר ניט, טהייערע שוועגערין. אָבער (אָנציייגענדיג אויף די טיר, וואָס פיהרט צום דאָקטאָרס שטודיר־צימער) אפשר איז ער ניט צו הויז?

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. ניין, ער איז מיט די קינדער אוועק שפּאַציערען אַ ביסעל —

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר (שמייכלענדיג). אוראי מיינט ער, אז דאָס דאַרף מען אזוי צוליעב די געזונדהייט; נור, אָט איז ער אליין.

מ ר ס. ש ט אַ ק מ אַ ן. ניין, דאָס איז ניט ער (עס הערט זיך אַ קלאַפּ אין טיר) אריין! (עס קומט אריין דער רעדאַקטאָר האָווסטאַד) אָה, הערר האָווסטאַד!

ה אָ ו ו ס ט אַ ד. יאַ, איהר מוזט מיר מוחל זיין, אַבער דער דרוקער האָט עס געמאַכט, איך זאָל זיך אַזוי פערשפּעטיגען. אַ גוטען אבענד, בירגערמייסטער!

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר (פארבייגענדיג זיך גאַנץ שטייף). הערר האָווסטאַד, איהר זיינט דאָך דאַ אודאי געקומען וועגען גע־שעפט־זאַכען.

ה אָ ו ו ס ט אַ ד. אַביסעל צוליעב געשעפט. עטוואָס וועגען דער צייטונג.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. איך האָב טאַקע אַזוי גערעכענט. איך הער, אַז מיין ברודער זאָל זיין אַ שטענדיגער און פּרוכטבאַ־רער מיטאַרבייטער אין אייער צייטונג „דער פאָלקסבאָטע“.

ה אָ ו ו ס ט אַ ד. ער שרייבט פאַר די צייטונג, ווען ער האָט צו זאָגען דעם עולם אַן אמת וואָרט וועגען דאָס אָדער יענעם.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן (צו האָווסטאַד). אָבער ווילט איהר ניט אַזוי גוט זיין (זי ווייזט אָן אויפ'ן עסס־צימער.)

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. אָה, איך האָב חלילה גאָר ניט צו איהם, וואָס ער שרייבט פאַר דעם קרייז לעזער, וואָס קען איהם אָבשעצען. און וואָס מיר פּערזענליך אַנבעלאַנגט האָב איך גאָר ניט אויסצוזעצען געגען אייער צייטונג.

ה אָ ו ו ס ט אַ ד. ניין, פאַר וואָס זאָלט איהר אויך?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. אין גאַנצען גענומען הערשט אין אונזער שטאָדט אַ גוטער גייסט, דער גייסט פון פערטראַגזאַמ־קייט, דער גייסט פון טאָלעראַנץ. און דאָס איז דערפאַר, ווייל מיר אַללע האָבען איין אַלגעמיינעם אינטערעס, וואָס פעראייניגט אונז אַלע אין איין אונטערנעהמונג, וועלכע ריהרט אָן גלייך אַלע רעכט־דענקענדע בירגער.

ה אָ ו ו ס ט אַ ד. הא — די בעדער.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. גאַנץ ריכטיג. מיר האָבען אונ־

זערע פּראַכטפולע נייע בעדער. איהר זאָלט עס זעהען, העזר רע־דאַקטאָר, די בעדער מוזען ווערען דער מיטעל־פּונקט פון לעבען אין אונזער שטאָדט. אונבעדינגט!

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. דאָסזעלבע זאָגט אויך טאַטאַ.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. וואָס פאר אַ גרויסער, הויכער אויפשוואונג, וועלכע גרויסאַרטיגע ענטוויקלונג עס איז פּאָרגעקומען אין אונזער שטאָדט אין די לעצטע עטליכע יאָהר זאָגאר! די מענ־שען האָבען געלד, און עס בעוועגט זיך און עס לעבט זיך! הייזער און גרונד־רענט איז געשטיגען אין ווערטה.

ה אָ ו ו ס ט אַ ד. און די שוועריגקייט צו קריגען ארבייט ווערט אַלץ קלענער.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. דאָס אויך געוויס. די נויטיגקייט פאר די רייכע צו געבען נדבות האָט זיך בעדייטענד פאַרקלענערט, און זי וועט ווערען דיעזען זוממער נאָך קלענער, אויב מיר וועלען נור האָבען אַן אמת'ען גוטען זוממער דיעזען יאָהר — אַ סך בע־זוכער, אַ סך קראַנקע, וועלכע וועלען ערשט מאַכען די בעדער דעם ריכטיגען שם.

ה אָ ו ו ס ט אַ ד. איך הער, אַז לויט אַלע אויסזיכטען וועט עס טאַקע אויך זיין אַזוי.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. יאַ, די אויסזיכטען זיינען די בעסטע. יעדען טאָג קומען אריין אַלץ נייע נאַכפראַגען וועגען וואוינונגען און אַנדערע זאַכען.

ה אָ ו ו ס ט אַ ד. אויב אַזוי, איז דעם דאָקטאָרס ארטיקעל פּונקט ווי געוואונשען.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. וואָס, ער האָט שוין ווידער עפּעס געשריעבען?

ה אָ ו ו ס ט אַ ד. יאַ, עטוואָס, וואָס ער האָט נאָך פאָריגען ווינטער אָנגעשריעבען, רעקאָמענדירענדיג די בעדער און בעשריי־בענדיג די געזונדע פערהעלטניסע פון דער שטאָדט. אָבער צו יענער צייט האָב איך דעם ארטיקעל ניט אָבגעדרוקט.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. אהא, אודאי עפּעס אַן אָבהאַלט?

ה אָ ו ו ס ט א ד. אָה, דאָס ניט, אָבער איך האָב גערעכענט, אַז עס איז גלייכער צו ווארטען מיט'ן ארטיקעל ביז צו דיזער צייט, ביז צום פריהלינג צו. ווייל ערשט איצט הויבען זיך אָן מענשען צו קלייבען אין אַ זוממער־פּלאַץ.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. גאַנץ ריכטיג, גאַנץ ריכטיג, הערר רעדאקטאָר!

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. יא, אָטטאָ איז ווירקליך אונערמידליך, ווען עס האַנדעלט זיך וועגען די בעדער.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. נו, ער איז דאָך אינספּעקטאָר פון די בעדער.

ה אָ ו ו ס ט א ד. ער איז דאָך טאַקע געוועזען, קען מען זאָגען, זייער טאַטע.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. איז ער עס טאַקי געוועזען? איך האָב מאנכעס מאָל דאָסזעלבע פון געוויסע פּערזאָנען. אָבער איך מוז זאָגען, אַז אויך איך האָב אַ קליינעם חלק אין דיזער אונטערנעהמונג.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. יא, דאָס איז, וואָס אָ ט ט אָ זאָגט אימער.

ה אָ ו ו ס ט א ד. ווער וויל עס דען אָבלייקענען, הערר בירגערמייסטער? איהר האָט געבראַכט די גאַנצע אונטערנעהמונג אין גאַנג, און האָט זי אַוועקגעשטעלט אויף אַ פּראַקטישען פוס. יעדער ווייס עס, און איך האָב נור געמיינט, דאָס די אידעע, די ערשטע אידעע, געהערט צום דאָקטאָר.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. יא, אידעען האָט מיין ברודער שוין געהאַט אַ ביסעל צו פיעל אין זיין לעבען. אָבער, אַז מי דאַרף, אַז עפּעס זאָל געטהאָן ווערען, דערצו דאַרף מען שוין האָבען אַ גאַנץ אַנדער סאָרט מענשען, הערר האָוסטאַד. און איך האָב ערוואַרטעט, אַז דאָ אין הויז לכל הפּחות —

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. אָבער, מיין טהייערער שוואָגער —

ה א ו ו ס ט א ד. בירגערמייסטער — ווי קענט איהר —

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. אָט קומט בעסער אַריין און נעהמט א בים. מיין מאַן מוז באלד אָנקומען, הערר האָווסטאַד.

ה אָ ו ו ס ט א ד. דאַנקע. טאַקי ניט מעהר ווי א בים. (ער געהט אַריין אין עס־צימער.)

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. (רײדענדיג גאַנץ שטיל) עס איז מערקווירדיג, דאָס מענשען, וואָס שטאַמען אָב דירעקט פון די בויערען, קענען זיך קיינמאָל ניט אויסלערנען צו האַלטען זיך אַנשטענדיג.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. אָבער צו וואָס זאָלט איהר זיך ערגערן איבער דעם? קענט איהר ניט און אייער ברודער זיך צייטהיילען מיט׳ן כבוד, ווי ברידער?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. יא, אזוי האָט עס טאַקי בעדאַרפט זיין, אבער עס זעהט אויס, אזוי ווי א טהייל בלויז פון עהרע איז ניט גענוג פאר מאַנכע פערזאָנען. זיי ווילען אלעס פאר זיך.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. ווי לעבערליך! איהר און אָטטאָ זיינט דאָך אימער געווען אזוי גוט און פריינדליך. (צוהערענדי: זיך) אָהאָ, איך דענק, אז דאָס איז ער. (געהט צו צום טיר פון פאַרצימער.)

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (לאַכענדיג פון דרויסען) אָט האָסטו א גאַסט, קאַטערינא! איז דאָס ניט א גליק? קומט אַריין, קאַפּיטאַן האָרסטער. הענגט אויף אייער אויבער־ראָק אָט דאָרט! אָה, איהר טראָגט אפילו ניט קיין אויבער־ראָק? שטעל זיך פאָר, קאַטערינע, איך האָב איהם געפּאַקט אין גאַס, און מיט מאַטערנעש האָט זיך מיר עס איינגעגעבען איהם צו ברענגען אהער. (קאַפּיטאַן האָרסטער קומט אַריין און פאַרנייגט זיך פאַר מרס. שטאָקמאַן. דער דאָקטאָר איז ביים טיר) אַריין, בחורים! זיי זיינען שוין ווידער הונגעריג, ווי די וועלף! קומט קאַפּיטאַן, איהר מוזט פערזוכען א שטיקעל פלייש ביי אונז. (ער שפּאַרט אריין מיט געוואַלד קאַפּיטאַן האָרסטער אין צימער. זיינע צוויי אינגלאַך, פרעדריק און וואלטער, געהן אויך אַריין, נאכדעם, ווי זיי האָבען בעגריסט זייער פעטער, דעם בירגער־מייסטער.)

מ ר ס. שט אַ ק מ אַ ן. אַבער, אַטטאַ, האָסטו ניט געזעהען —

ד ר. ש ט אַ ק מ אַ ן. (טהוט זיך אַ דרעה אין טיר) אָה, פּעטער? דו ביזט עס! (ער געהט צו צו איהם און שטרעקט צו איהם אויס זיין האַנד) נו, איצט איז שוין גאָר גרויסאַרטיג.

ב י ר ג ע ר מ יי ס ט ע ר. צום אונגליק מוז איך באַלד אַוועקגעהן.

ד ר. ש ט אַ ק מ אַ ן. אונזין! אין אַ מינוט וועלען מיר האָבען פּונש. דו האָסט, קאַטערינע, אָן דעם פּונש ניט פערגעסען?

מ ר ס. ש ט אַ ק מ אַ ן. גאָט זאָל אויסהיטען. דאָס וואַסער קאָכט שוין. (זי געהט אַריין אין עסצימער.)

ב י ר ג ע ר מ יי ס ט ע ר. פּונש גאָר!

ד ר. ש ט אַ ק מ אַ ן. יאַ, זעץ זיך נור אַוועק, און דו וועסט זעהען, ווי גוט עס וועט אונז דאָ באַלד זיין.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. איך דאַנק אייך. איך בין ניט קיין שכור.

ד ר. ש ט אַ ק מ אַ ן. אָבער אַ ביסעל פּונש מיינט נאָך ניט שכור׳ען.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. עס שיינט מיר — (ער קוקט אַריין אין שפּייזצימער) עס איז וואונדערבאַר, ווי קענען זיי דאָס פערשלינגען אַללעס, וואָס איז דאָרט אויפ׳ן טיש?

ד ר. ש ט אַ ק מ אַ ן. (רייבענדיג די הענד) יאַ, איז עס ניט אַ פערגניגען צו זעהען, ווי יונגע חברה פּאַקט אַריין? אימער הונגעריג! זיי מוזען עסען! זיי דאַרפען דעם כח. זיי וועלען עס זיין, וועלכע וועלען מוזען בילדען דעם זויערטייג פון דעם צוקונפט־שטאַט, וואָס האַלט איצט אין איין קאָכען און זידען. אַזעלכע אַלטע, ווי דו און איך —

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. נו, דאָס איז עפּעס אַן אויס־דרוק, וואָס געפעהלט מיר גאָר ניט. אַלטער, נאַ! —

ד ר. ש ט אַ ק מ אַ ן. אַזוי גענוי זיין אין אויסדריקע

דארפסטו ניט פאַרדערען פון מיר. דו מוזט וויסען, אז איך בין מיט'ן גאַנצען הארצען צופריעדען. איך פיהל מיך אזוי גליקליך אין דיזען יאַגענדען, קאָכעדיגען לעבען! יא, עס איז ווירקליך א גרויסע צייט, אין וועלכער מיר לעבען איצט. עס איז, פונקט ווי עס וואָלט זיך געשאַפפען ארום אונז א גאַנץ נייע וועלט —

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. נו, און איז עס טאַקי אזוי?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. נאַטירליך, דו קענסט עס ניט פאַרשטעהן אזוי גוט, ווי איך. דו האָסט דאָך דיין גאַנצען לעבען קיין טרים ניט געמאַכט פון דאַנען. און דאָס מאַכט איינעם בעדייטענד דונקעל די אויגען. אבער איך, וואָס האָב געמוזט פערברייננגען דאָרט, אין א קליין פלאַץ אין די נאָרד, כמעט קיין מאָל קיין מענשען ניט אָנקוקענדיג, מיט וועמען איך זאָל האָבען אַן אינטערעס צו זאָגען א פּאָר ווערטער — אויף מיר ווירקט דער לעבען דאָ פונקט ווי איך וואָלט געוועזען אין א גרויסער וועלט־שטאָדט.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. הם! וועלט־שטאָדט!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אָה, איך ווייס זעהר גוט, דאָס די היגע לעבענס־פערהעלטניסע זיינען זעהר קליין אין פערגלייך מיט אנדערע שטעדט. אָבער דאָ איז לעבען, בעוועגונג, זאַכען אָהן א שיעור צו טהאָן און צו שטרעבען; און דאָס איז די הויפּטזאַך (רו־פענדיג) קאַטערינע, זיינען דאָ פּאַר מיר געוועזען וועלכע בריעף?

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. (אין עסצימער) ניין, קיינע בריעף.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. און דאַן טאַקי דער גוטער פערדיענסט דאָ. דאָס לערנט צו שעצען אזא מענש, ווי איך, וועלכער האָט אזוי געהונגערט, ווי איך.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. גוטער גאָט! —

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אָה, דו קענסט זיך פאָרשטעלען, אז מיר זיינען דאָרט געוועזען גוט אויף צרות. און איצט קענען מיר לעבען, ווי די גראַפען! היינט, צום ביישפּיעל, האָבען מיר געהאַט געבראָטענס צו וואַרמעס, און, וואָס איז נאָך מעהר, מיר האָבען אויך געהאַט געבראָטענס פאַר וועטשערע. ווילסטו פערזוכען עפּעס? קום, טהו האָטש א קוק אויף דעם.

בירגערמייסטער. ניין, ניין. איך בעט דיר —

דר. שטאָקמאַן. נו, אלזאָ, טהו א קוק. זעהסטו יע־נעם פיינעם טישטוך?

בירגערמייסטער. יא, איך האָב עס בעמערקט.

דר. שטאָקמאַן. און מיר האָבען אויך זעהר שעהנע לאָמפּען. זעהסטו? קאטערינע האָט זיי אַללע געקויפט פון די געלד, וואָס זי האָט אָבגעשפּאָרט. און דאָס אַללעס העלפט צו מאכען א הויז אזוי היימיש. ניט אפשר? קום אריבער אהער. ניין, ניין, אָט אזוי — יא — זעהסטו, ווי די ליכט שטראָמט ארונטער? איך דענק ווירקליך, אז דאָס זעהט אויס זעהר שעהן, הא?

בירגערמייסטער. יא, ווען איינער קען זיך נור פערגינען אזא לוקסוס.

דר. שטאָקמאַן. אה, יא, איך קען זיך עס איצט פער־גינען. קעטרין זאָגט מיר, אז איך פערדין כמעט אזוי פיעל, וויפיעל מיר גיבען אויס.

בירגערמייסטער. יא — כמעט!

דר. שטאָקמאַן. א חוץ דעם, א מאן פון וויסענשאפט מוז דאָך לעבען עפּעס אנשטענדיג. איך בין זיכער, אז דער אמט־מאַנד *) פערלעבט א ביסעל מעהר א יאהר, ווי איך.

בירגערמייסטער. נו, איך זאָל עס מיר אזוי דענ־קען. ער איז דאָך א מיטגליעד פון דעם העכסטען געריכט.

דר. שטאָקמאַן. יא, אבער א ליאַדע קויפמאן פערלעבט מעהר, ווי איך.

בירגערמייסטער. נו, דאָס איז אונפערמיידליך אין זיין שטעללונג אין דער געזעלשאפט.

דר. שטאָקמאַן. איבריגענס, בין איך גאָר ניט אזא

---

*) אָמטמאַנד איז דער הויפּט רעגיערונגס טשינאָווניק פון גאַנצען דיסטריקט.

אויסברייינגער, ווי דו דענקסט, פעטער. אָבער איך קען ניט אויסקו־מען אָהן דעם גרויסען פערגניגען פון צו האָבען ארום זיך מענשען. איך מוז זיי האָבען. איך, וואָס בין געוועזן אזא לאנגע צייט איינזאם — עס איז פאר מיר איצט א לעבענס־בעדירפניס צו זעהען די יונגע, די מוטהיגע, די ענטשלאָסענע, די פריידענקענדע פארזא־מעלט ארום מיר, אָט זיצענדיג דאָרט אללע צוזאמען און עסענדיג מיט אזא אפעטיט. איך וואָלט געוואָלט, אז דו זאָלסט בעסער קענען האָבען האָוסטארען.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. אה, האוסטאד! ער האָט מיר דערציילט, אז ער געהט דרוקען א'ן ארטיקעל דייגעם.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. מיינעם אן ארטיקעל?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. יא, וועגען די בעדער. אן ארטי־קעל, וואָס דו האָסט געשריעבען לעצטען ווינטער.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אָה, יענעם! — יא, אָבער איך וויל ניט, אז דער ארטיקעל זאָל איצט ווערען געדרוקט.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. ווארום ניט? איצט איז עס דאָך די פאסענדסטע צייט!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. נו, דו וואָלסט אפשר גערעכט געוועזן אונטער געוועהנליכע אומשטענדען — (ער שפרייזט איבער'ן צימער.)

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. (איהם נאָכפאָלגענדיג מיט די אוי־גען) און וואָס איז עס אזוי דאָס אונגעוועהנליכע אין די אומשטענ־דען איצט?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (אָבשטעללענדיג זיך) פעטער, איך קען עס דיר נאָך ניט זאָגען. ניט היינט, יעדענפאלס. די אומשטענ־דען קענען ווערען גאנץ אונגעוועהנליכע. אדער עס קען זיך אויסלאָ־זען גאָר ניט מיט גאָר ניט. זעהר מעגליך, אז דאָס דוכט זיך מיר אללעס.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. אויף מיין עהרענוואָרט, דו ביסט היינט פול מיט סודות. איז עפּעס דאָ, וואָס דו בעהאלטסט פון מיר? איך דענק, איך, אלס פרעזידענט—

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. און איך, אלס — אָבער, פעטער, לאָמיר זיך ניט אויסרייסען איינער דעם אנדערנס האָר.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. גאָט זאָל אויסהיטען! איך בין ניט געוואוינט צו רייסען זיך ביי די האָר, ווי דו דריקסט זיך אויס. אָבער איך פאָרדער עס אונבעדינגט, דאָס אללעס, וואָס האָט א פער־בינדונג מיט די בעדער, זאָל געטהאָן ווערען אויף אַן אופן, ווי עס פאַסט פאר אזא געשעפט, און אונטער דער ריכטיגער אויטאָריטעט. איך קען ניט מרוצה ווערען צו געהן אין קרומע און געהיימניספאָלע וועגען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אָבער קען איך דען געהן אין קרומע וועגען?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. ווי עס איז, דו האָסט שוין אזא איינגעוואָרצעלטע ליידענשאַפט צו געהן אימער דיין אייגענעם וועג. און דאָס איז אין א גוט איינגעאָרדענטע געמיינדע כמעט פונקט אזוי געפעהרליך. דער איינצעלנער מוז זיך אונטערוואַרפען דער גאַנ־צער געמיינדע, אָדער, צו ריידען ריכטיגער, דער איינצעלנער מוז זיך בויגען פאַר דער אויטאָריטעט, וואָס פאַסט אויף אויף דעם גליק און לעבען פון אללע.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. דאָס קען שוין זיין. אָבער, וואָס, צו אַל די טייוואָלים, האָט עס מיט מיר צו טהאָן?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. אָט דאָס, מיין טהייערער אָטטאָ, וועסטו, ווי עס זעהט אויס, קיינמאָל ניט פארשטעהן. אָבער נעהם זיך אין אכט! דו וועסט דערפאַר ליידען. איצט האָב איך דיר געוואָרענט, און זיי געזונד.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. דו ביסט טאַקי אויף אַן אמת משוגע. דו ביסט גאָר אין גאַנצען אויף א פאַלשען שליאַך.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. דאָס בין איך ניט. און איך מוז דיר בעטען, אז — (פארבויגענדיג זיך צום עסצימער) זייט געזונד, שוועגערין! זייט געזונד, מיינע העררען!

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. (אריינגעהענדיג אין צימער) ער איז שוין אוועק?

ד ר. שטאָקמאַן. יאָ, און שרעקליך אין כעס נאָך דערצו.

מ ר ס. שטאָקמאַן. אָבער, טהייערער אָטטאָ, וואָס האָסטו ווידער איהם געטהאָן?

ד ר. שטאָקמאַן. גאָר ניט. זיכער קען ער דאָך ניט ערוואַרטען, איך זאָל איהם אַללעס דערציילען, נאָך איידער —

מ ר ס. שטאָקמאַן. און וואָס האָסטו איהם דען צו דערציילען?

ד ר. שטאָקמאַן. הם, זאָרג זיך ניט וועגען דעם, קאַ־טערינע. עס איז מערקווירדיג, וואָס קיינע בריעף זיינען ניטאָ. (האָווסטאַנד, בילינג און האָרסטער האָבען זיך אויפגעהויבען פון טיש און זיינען אריינגעקומען אין זאַל. באַלד נאָך זיי זיינען אריינגעקו־מען די צוויי אינגלאַך, פרעדעריק און וואַלטער.)

ב י ל ל י נ ג. (צוהערענדיג זיך) אה, דו ליעבער גאָט, נאָך א גוטען מאָהלצייט פיהלט מען זיך גאָר א נייער מענש.

ה אָ ו ו ס ט א ד. דער בירגערמייסטער, זעהט אויס, איז ניט געוועזען זעהר גוט אויפגעלייגט היינט.

ד ר. שטאָקמאַן. דאָס איז זיין מאָגען שולדיג. ער פערדייעט אַללעס אזוי שלעכט.

ה א ו ו ס ט א ד. מעהר פון אלץ, הפנים, קען ער אונזער צייטונג ניט פאַרדייען.

מ ר ס. שטאָקמאַן. און איך האָב געמיינט, אז צווישען אייך איז אַללעס גאַנץ פרידליך.

ה או ו ס ט ע ד. אה, יאָ, אָבער דאָס איז נאָר פאַר א צייט.

ב י ל ל י נ ג. אזוי איז עס טאַקי. פרידען אויף א ווײַלע.

ד ר. שטאָקמאַן. מיר מוזען געדענקען, דאָס פעטער איז נעבעך א בחור. ער האָט ניט קיין היים, אין וועלכער ער זאָל זיך פיהלען גליקליך. נור געשעפט און געשעפט: און דערצו נאָך די פאַרשאָלטענע, שוואַכע טהעע, דאָס איז אַללעס, וואָס ער טרינקט. און איצט, חברה, ארומגעשטעלט זאָל ווערען שטוהלען ארום טיש! קאַטערינע, וועט דען דער פונש ניט באַלד זיין?

מרס. שטאָקמאַן. (גייענדיג צום עסצימער) אָט איך געה עס שוין ברייגגען.

דר. שטאָקמאַן. און איהר, קאַפּיטאַן האָרסטער, זעצט זיך לעבען מיר אויף דער סאָפע. אַזאַ זעלטענער גאַסט, ווי איהר — זעצט זיך, מיינע הערען! (די מענער זעצען זיך ארום טיש. מרס. שטאָקמאַן בריינגט אריין אַ טאַץ מיט אַ קעסעל, גלעזער, וואַסער־פלעשער און ז. וו.)

מרס. שטאָקמאַן. אָט איז עס. דאָס איז אראַק און דאָס איז ראָם און דאָס איז קאָניאַק. און איצט העלפט זיך אליין.

דר. שטאָקמאַן. (נעהמענדיג אַ גלאָז) און דאָס געהען מיר טאַקי טהאָן. (וועהרענד דער פּונש ווערט געמישט) און איצט ארוים מיט די סיגאַרען! וואַלטער, דו ווייסט, וואו די סיגאַר־באָקס שטעהט. און דו, פרעדעריק, בריינג מיר מיין פּייפּ. (די אינגלאַך געהען אַוועק) איך האָב אַ פעררדאַכט, אַז וואַלטער לאַטכענט ביי מיר פון צייט צו צייט אַ סיגאַר, אבער איך מאַך זיך ניט בעמערקענ־דיג (ער רופט) און מיין יאַרמעלקע, פרעדעדריק! קאַטערינע, קענסטו איהם ניט זאָגען, וואו איך האָב איהר געלאָזען? אה, ער האָט זי! (די אינגלאַך בריינגען אריין די זאַכען) איצט, טהייערע פריינד, העלפט זיך אליין. איהר ווייסט, איך בלייב ביי מיין פּייפּ. דיזע איז געוועזען מיט מיר ניט אויף איין שטורמדיגע רייזע דאָרט, אין די נאָרד. (זיי ריהרען זיך אָן מיט די גלעזער) אייער געזונדהייט! עס איז ניטאָ קיין גרעסערער פערגניגען, ווי צו זיצען זיך דאָ ווארם און געשיצט.

מרס. שטאָקמאַן (וועלכע זיצט שטריקענדיג) ווען פאָהרט איהר אַוועק, קאַפּיטאַן האָרסטער?

האָרסטער. איך דענק, אַז ארום נעכסטע וואָך וועל איך זיין מיט אַללעם פאַרטיג.

מרס. שטאָקמאַן. און איהר פאָהרט נאָך אמעריקא?

האָרסטער. דאָס איז וואָס איך רעכען.

בילליגג. אויב אזוי, וועט איהר דאָך ניט קענען נעהמען קיין אנטהייל אין די וואהלען פון דעם שטאָדט־ראטה!

ה אָ ר ס ט ע ר. געהט דאָ זיין א נייע וואהל?

ב י ל ל י נ ג. האָט איהר עס ניט געוואוסט?

ה אָ ר ס ט ע ר. ניין, איך קימער מיך וועניג וועגען דיזע זאכען.

ב י ל ל י נ ג. אָבער איך רעכען, אז איהר נעהמט דאָך אַן אינטערעסע אין עפפענטליכע אנגעלעגענהייטען?

ה א ר ס ט ע ר. ניין. איך פערשטעהע גאָר ניט וועגען דעם.

ב י ל ל י נ ג. דאָך, איינער דארף דאָך מאַכען א געברויך פון זיין שטים־רעכט.

ה אָ ר ס ט ע ר. אפילו די, וואָס פארשטעהען גאָר ניט וועגען דעם, אום וואָס עס האנדעלט זיך?

ב י ל ל י נ ג. פערשטעהן? וואָס מיינט איהר דערמיט? די געזעלשאפט איז ווי א שיף; יעדער מענש מוז איהר העלפען קירעווען.

ה אָ ר ס ט ע ר. דאָס מעג זיך זיין אַללעם ריכטיג אויף דער יבשה, אָבער אויפ׳ן ים גילט ניט אזא כלל.

ה א ו ו ס ט ע ד. עס איז מערקווירדיג, ווי וועניג אינטערעס עס נעהמען אין עפפענטליכע אנגעלעגנהייטען די אַללע, וואָס פאָהרען אויפ׳ן ים.

ב י ל ל י נ ג. ווירקליך העכסט זאָנדערבאַר.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. דיזע מענשען זיינען ווי די וואנדערנדע פייגעל. זיי פיהלען זיך ווי אין דער היים סיי אין די נאָרד, סיי אין זידען. און דאריבער מוזען מיר, די איבעריגע מענשען, זיין דאָס ענערגישער, הערר האוסטאד. וועט זיין עפּעס אין דער מאָרגעדיגער צייטונג פון אַן אלגעמיינעם אינטערעס?

ה א ו ס ט א ד. גאָר ניט פון א לאָקאלען אינטערעס. אָבער דערפאר איבערמאָרגען דענק איך צו דרוקען אייער ארטיקעל —

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, פערפלוכט, איהר וועט מוזען צוריקהאלטען דעם ארטיקעל.

ה א ו ס ט א ד. ווירקליך? און מיר האָבען שוין געמאכט פּלאַץ פאר איהם. אויך דענק איך, איז איצט די פּאַסענדסטע צייט.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, יא, מעגליך. איהר זיינט גערעכט, אָבער יערענפאלס מוז דער ארטיקעל אָבגעליינט ווערען. איך וועל דאָס אייך מיט דער צייט ערקלערען. (פּעטרא קומט אריין, אָנגעטהאָן אין א הוט און מאַנטעל און מיט פּיעלע איבונגס־ביכער אונטער איהר ארעם. זי קומט אריין פון דעם פאָרדערצימער.)

פּ ע ט ר א. א גוטען אָווענד!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. א גוטען אָווענד, פּעטרא, ביסטו עס?

(אַללע ארום טיש פארנייגען זיך. פּעטרא לייגט אָוועק איהר מאַנטעל און ביכער אויף א שטוהל ביין טיר.)

פּ ע ט ר א. דאָ זיינט איהר אַללע, לעבט זיך א טאָג, ווערענד איך האָב געמוזט שקלאָפען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. נו, טו קום און לעב אויך א טאָג.

בי ל ל י נ ג. קען איך אייך אויסמישען א ביסעל?

פּ ע ט ר א. (צוגייענדיג צום טיש) איך דאנק אייך. איך וועל עס אליין טהאָן — איר מאַכט עס פאר מיר שטענדיג צו שטארק. אָבער, שאַ, פּאָטער, איך האָב פאר דיר א בריעף. (זי געהט צו צום שטוהל, וואו איהרע זאַכען ליגען.)

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. א בריעף? פון וועמען?

פּ ע ט ר א. (זוכענדיג אין דער קעשענע פון איהר מאַנטעל) איך האָב עס געקראָגען פון דעם פּאָסטמאַן, ווען איך בין ארויס פון שטוב —

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (זיך אויפהויבענדיג און צוגייענדיג צו איהר) און דו ברייגנסט מיר איצט ערשט דעם בריעף?

פּ ע ט ר א. איך האָב ווירקליך קיין צייט ניט געהאַט צוריק אריינצולויפען. ענטשולדיג מיר, פּאָטער, אָט איז דער בריעף.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (נעהמענדיג דעם בריעף) לאָמיר זעהן, קינד. (לייענט די אדרעסע) יא, עס איז גאנץ גוט.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. איז דאָס דער בריעף, אויף וועלכען דו האָסט אזוי געווארט, אָטטאָ?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, דאָס איז ער. איצט מוז איך

געהן גלייך אין מיין ציממער. וואו וועל איך געפינען א ליכט, קאָ־טערינע? איז דאָ א לאָמפּ אין דעם צווייטען צימער?

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. יא, דער לאָמפּ איז אָנגעצונדען. ער איז אויפ'ן שרייב־טיש.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. ענטשולדיגט מיר פאר א קליינע ווײלע.
(ער געהט אריין אין זיין צימער און פארשליסט הינטער זיך די טיר.)

פּ ע ט ר א. וואָס קען עס זיין, מוטער?

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. איך ווייס ניט. פאר די לעצטע עט־ליכע טעג האָט ער געהאַלטען אין איין אויסקוקען נאָך דעם בריעף־טרעגער.

ב י ל ל י נ ג. מסתמא עפּעס א פּאציענט פון די קאָנטרי.

פּ ע ט ר א. אָרימער פּאָטער! ער ארבייט ווירקליך צו שווער.
(מישענדיג איהר פּונש) אה, דאָס וועט זיין פיין!

ה אָ ו ו ס ט א ד. האָט איהר אויך היינט געגעבען א לעסאָן אין דער נאכט־שול.

פּ ע ט ר א. (זופּענדיג פון איהר גלאָז) צוויי שטונדען.

ב י ל ל י נ ג. און אין דער פריה פיער שטונדען אין אינסטיטוט —

פּ ע ט ר א. פינף שטונדען.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. און איך זעה, אז דו האָסט נאָך געבראכט מיט זיך איבונגס־ביכער, וואָס דו וועסט היינט מוזען נאָכזעהן און צורעכט מאכען.

פּ ע ט ר א. יא, א גאנצע הורבע ביכער.

ה אָ ר ס ט ע ר. עס שיינט מיר, אז איהר האָט גענוג צו טהאָן.

פּ ע ט ר א. יא, אבער דאָס איז געראדע וואָס איז גוט: מי איז נאָך דעם אזוי ענטציקענד מיעד!

ב י ל ל י נ ג. דענקט איהר ווירקליך אזוי?

פּ ע ט ר א. זיכער, דאן שלאָפט זיך אזוי געשמאַק.

ו ו א ל ט ע ר. הער נור, פּעטרא, איך רעכען, דו מוזסט זיין א גרויסע זינדערקע.

פ ע ט ר א. א זינדיגע!

וואַלטער. יא, ווייל דו ארבייטסט אזוי שווער. הערר רעלאנד זאגט, אז די ארבייט איז א שטראף פאר אונזערע זינד.

פרעדריק. (מיט א מינע פון אן ערוואקסענעם מענשען) אונזין. דו ביסט א נאר, אז דו גלויבסט עס.

מרס. שטאַקמאַן. שטיל זאל זיין, פרעדעריק.

ביללינג. (לאכענדיג) ניין, דאס איז דאך פראכטפול!

האווסטאד. וואלסטו געוואלט ארבייטען אזוי שווער, וואלטער?

וואַלטער. איך נים.

האווסטאד. אבער וואס וועט פון דיר ווערען?

וואלטער. אם בעסטען וואלט איך געוואלט ווערען א רויבער־הויפטלינג.

האווסטער. אבער דאן וואלסטו דאך געמוזט זיין א היידע, א געצענדיענער.

ביללינג. אין דעם, זעהסטו, בין איך מיט דיר איינפער־שטאנען. איך זאג פונקט דאס זעלבע.

מרס. שטאַקמאַן. (ווינקענד צו איהם) ניין, הערר ביללינג. איהר זיינט ניט איינפערשטאנען.

ביללינג. אזוי לעבען זאל איך, ווי איך בין א היידע, און בין שטאלץ אויף דעם. איהר וועט זעהען, מיר וועלען באלד אללע ווערען היידען.

וואלטער. און וועלען מיר דאן קענען טהון אללעס, וואס מיר וויללען?

ביללינג. יא, זעהסט, וואלטער —

מרס. שטאַקמאַן. שוין צייט איך גאר צו געהן, וואלטער און פרעדעריק. איך בין זיכער, אז איהר דארפט מאכען וועלכע לעסאנס אויף מארגען.

פרעדעריק. לאמיר דא בלייבען נאך א ביסעל.

מרס. שטאַקמאַן. ניין, ניין. געהט אוועק, איהר ביידע. (די אינגלאך זאגען גוטע נאכט און פערלאזען דאס צימער.)

ה אַ ו ו ס ט א ד. דענקט איהר, אז עס קען עפּעס שאַדען די קינדער צו הערען אזעלכע זאכען?

מ ר ס. ש ט אַ ק מ א ן. איך ווייס נים. אָבער איך גלייך עס נים.

פ ע ט ר א. אָבער, מוטער, איך דענק, אז דאָס איז גאנץ לעבערליך פון דיר.

מ ר ס. ש ט אַ ק מ א ן. קען זיך זיין. אָבער איך גלייך עס נים דאָ, אין דער היים.

פּע ט ר אָ. עס איז דאָ אזוי פיעל פאַלשקייט אי אין דער היים און אי אין שול. אין דער היים טאָר מען נים ריידען, און אין שול מוז מען שטעהען און זאָגען ליגען צו די קינדער.

ה אָ ר ס ט ע ר. איהר מוזט זאָגען ליגען!

פ ע ט ר א. געווים. ווייסט איהר דען נים, אז מיר מוזען מים די קינדער לערנען פיעלע זאכען, אין וועלכע מיר גלויבען אליין נים?

ב י ל ל י נ ג. יא, דאָס ווייסען מיר שוין גוט גענוג.

פ ע ט ר א. ווען איך וואָלט נור געהאַט גענוג געלד, וואָלט איך געעפענט אַן אייגענע שולע, און דאָרט וואָלט שוין אַללעס אַנדערש געווען.

ב י ל ל י נ ג. אַה, וואָס געלד אַנבעלאַנגט —

ה אָ ר ס ט ע ר. אויב איהר דענקט ווירקליך דאָס צו טהאָן, פריילײן שטאָקמאַן, וועל איך זיין גליקליך צו לאָזען אייך האָבען א צימער אין מיין הויז. מיין גרויסע אַלטע הויז איז כמעט ווי ליידיג. דאָרט איז דאָ א גרויסער צימער אויפ'ן ערשטען פלאָר—

פ ע ט ר א. (לאַכענדיג) א, יא, איך דאנק אייך, אָבער דערפון וועט גאָר נים ארויסקומען.

ה אָ ו ו ס ט א ד. אָה, ניין! פריילײן שטאָקמאַן, שטעל איך מיר פאָר, וועט נאָך צושטעהן צו אונז, זשורנאַליסטען. אגב אורחא, האָט איהר שוין עפּעס געטהאָן ביי דעם ענגלישען ראָמאַן, וואָס איהר האָט צוגעזאָגט צו איבערזעצען פאר אונז?

פ ע ט ר א. נאָך נים. אָבער איהר זאָלט עס האָבען, ווען איהר וועט בעדאַרפען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (פאַבענדיג מיט'ן בריעף) דאָ איז דאָ נייעס, וועלכע איך דענק, וועט אויפוועקען די גאַנצע שטאָדט.

ב י ל ל י נ ג. נייעס?

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. וואָס פאר א נייעס?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. א גרויסע ענטדעקונג, קאַטרין.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. א'ן ענטדעקונג, וואָס דו האָסט געמאַכט?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, מיינע אן ענטדעקונג. (ער שפרייזט איבער'ן צימער הין און צוריק.) נון, זאָלען זיי קומען, ווי דער שטייגער איז, און זאָגען, אז דאָס איז אללעס משוגעת'ן. אָבער זיי וועלען דאָס נים סמייען! איך וויים, אז זיי וועלען עס נים.

פ ע ט ר א. פאָטער, זאָג אונז שוין, וואָס דאָס איז.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, יא, גיב מיר נור צייט, און איהר זאָלט עס אלעס וויסען. ווען נור פעטער וואָלט דאָ געוועזן! אָט זעהט איהר, ווי מיר מענשען גייען ארום און בילדען זיך איין זאַ־בען פונקט ווי די בלינדע מילבען—

ה אָ ו ו ס ט א ד. וואָס מיינט איהר, דאָקטאָר?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (שטייענדיג ביי'ן טיש) איז ניט די אלגעמיינע מיינונג, אז די שטאָדט אונזערע איז א געזונטע?

ה אָ ו ו ס ט א ד. געוויס.

ד ר. שט אָ ק מ א ן. ווירקליך. אן אויסנאַהמסווייזע גע־זונטער פּלאַץ, ווערטה, אז מי זאָל איהם רעקאָמענדירען אין די וואָרימסטע אויסדריקע צו אונזערע ברידער־מענשען, די קראַנקע און די געזונטע.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. מיין טהייערער אָטטאָ.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. און מיר האָבען טאַקי רעקאָמענדירט און געלויבט אין הימעל אריין. איך האָב געשריבען איין מאָל און אָבער א מאָל, אין דער צייטונג, און אין בעזונדערע ביכלאַך!

ה אָ ו ו ס ט א ד. נו, טו איז וואָס?

ד ר. ש ט אַ ק מ אַ ן. דיזע בעדער, וואָס מיר האָבען געררי־פען דער פולס פון שטאָדט, די לעבענדע נערווען פון שטאָדט — און דער טיפּעל וויים וואָס נאָך.

ב י ל ל י נ ג. „דער שטאָדט׳ס טרייסלענדע הארץ“. דאָס איז, ווי איך האָב זיך אַ מאָל אין אַ בעגייסטערטען מאָמענט ער־לויבט —

ד ר. ש ט אַ ק מ אַ ן. אָה, יא, דאָס אויך! אָבער ווייסט איהר, וואָס זיינען עס ווירקליך דיזע מעכטיגע, פּראַכטפולע, פיעל־בעזונגענע בעדער, — וועלכע האָבען געקאָסט אַזוי פיעל געלד — ווייסט איהר, וואָס זיי זיינען?

ה אָ ו ו ס ט א ד. ניין, וואָס זיינען זיי?

מ ר ס. ש ט אַ ק מ אַ ן. נו, זאָג דאָך שוין.

ד ר. ש ט אַ ק מ אַן. דער גאַנצער פּלאַץ איז אַ פּעסט־הויז.

פּ ע ט ר א. די בעדער, פּאַטער?

מ ר ס. ש ט אַ ק מ אַ ן. אונזערע בעדער!

ה א ו ו ס ט א ד. (אין דער זעלבער צייט) אבער דאָקטאָר!

ב י ל ל י נ ג. אָה, עס איז אונגלויבליך!

ד ר. ש ט אַ ק מ אַ ן. דער גאַנצער פּלאַץ, זאָג איך אייך, איז אַ פּערוויסטע טרונע. עקעלדיג אין דעם העכסטען גראַד. די גאַנצע פוילענעש אין יענעם מילל־טהאָל מיט דעם גאַנצען שרעקלי־כען עפּוש פּעראונרייניגט דאָס וואַסער אין די רעהרען פון די בע־דער. און דערזעלבער שמוץ רינט אַרוים אויפ׳ן ברעג. —

ה א ו ו ס ט א ד. דאָרט, וואו די ים־בעדער זיינען?

ד ר. ש ט אַ ק מ אַ ן. דאָרט.

ה אָ ו ו ס ט א ד. אָבער ווי אַזוי זיינט איהר אַזוי זיכער אין דעם אללעם?

ד ר. ש ט אַ ק מ אַ ן. איך האָב אונטערזוכט די צושטענדע אַזוי געוויסענהאַפט, ווי מעגליך. עס איז שוין אַ לאַנגע צייט, דאָס איך האָב געהאַט מיינע צווייפלען וועגען דעם. לעצטען יאָהר האָ־בען מיר געהאַט מאַנכע מערקווירדיגע קראַנקהייטס־פעללע, אַטאַקען פון טיפוס און גאַסטריטיס —

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. יאָ, איך געדענק.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. צו יענער צייט האָב איך גערעכענט, אַז די געסט האָבען געבראכט די זאראזע מיט זיך, אָבער זייט לעצ־טען ווינטער בין איך געקומען צו אַן אנדער שלוס. איך האָב אָנ־געהויבען צו אונטערזוכען דאָס וואסער אַזוי גוט, ווי איך האָב געקאָנט.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. אַט ביי דעם האָסטו עס אַזוי שווער געארבייט?

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. יאָ, דאָס מעגסטו זאָגען, אַז איך האָב שווער געארבייט, קאַטרינע. אָבער דאָ האָב איך ניט געהאַט די נויטיגע וויסענשאַפטליכע אינסטרומענטען, און האָב אַוועקגעשיקט ביידעס, אונזער טרינק־און ים־וואסער אין אוניווערסיטעט פאַר אַ ריכטיגען אַנאַליז דורך אַ כעמיקער —

ה אָ ו ו ס ט א ד. און איהר האָט עס איצט געקראָגען דעם ענטפער?

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. (ווייזענדיג דעם בריעף) אָט איז ער. און ער בעווייזט אָהן אַ שאָטען פון צווייפעל די אַנוועזענהייט פון אָרגאַנישען שטאָף אין דעם וואסער — מיליאָנען פון מיקראָסקאָ־פישע וועזענס. דאָס איז אבסאָליוט געפעהרליך פאַר די געזונד־הייט, צו מי געברויכט עס אויפ'ן קערפּער, צו אין קערפּער.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. וואָס פאַר אַ גליק, דאָס דו האָסט עס אויסגעפונען אין צייט!

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. דו מעגסט עס זאָגען, אַז עס איז אַ גליק.

ה אָ ו ו ס ט א ד. און וואָס רעכענט איהר איצט צו טהאָן, דאָקטאָר?

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. וואָס הייסט? מאַכען אַללעס ריכטיג.

ה אָ ו ו ס ט א ד. דענקט איהר, אַז מי קען עס מאַכען?

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. עס מוז געמאַכט ווערען. אויב ניט, זיינען די בעדער נוצלאָז און רואינירט. אָבער דערצו דאַרף עס ניט קומען. איך ווייס גאַנץ גוט, וואָס מי וועט מוזען טהאָן.

מ ר ס. ש ט אַ ק מ אַ ן. אבער, אז דו זאָלסט עס אלעס האַלטען בסוד!

ד ר. ש ט אַ ק מ אַ ן. וואָלסטו געוואָלט, איך זאָל לויפען איבער׳ן שטאָדט און ריידען איבער דעם, איידער איך האָב נאָך עטוואָס געוואוסט פאר זיכער? ניין, אזוי משוגע בין איך נאָך ניט.

מ ר ס. ש ט אַ ק מ אַ ן. אָבער פאר אונז, אין דער היים.

ד ר. ש ט אַ ק מ אַ ן. ניט א פיפס פאר א לעבעדיגען וועזען. אבער מאָרגען קענסטו לויפען צו דעם אַלטען פוקס—

מ ר ס. ש ט אַ ק מ אַ ן. אָה, אַטטאַ!

ד ר. ש ט אַ ק מ אַ ן. נו, נו, צו דיין טאַטען, ער וועט עס מאַכען א קאָפּ אויגען, דער אַלטער. ער דענקט, אז עפּעס איז אַין מיין אויבערשטיבעל ניט ריכטיג — יא, און עס זיינען דאָ גענוג אנדערע, וואָס דענקען פונקט אזוי. אָבער איצט וועלען די גוטע מענשען איינזעהען (ער שפּרייזט איבערן צימער, רייבענדיג די הענד) ווי די שטאָדט וועט עס קאָכען, קאַטערינע! דו קענסט זיך ניט פאָרשטעלען, וואָס עס וועט זיין. די אַלע וואסער־רעהרען וועט מען מוזען איבערלייגען.

ה אַ ו ו ס ט אַ ד. (אויפהויבענדיג זיך) אַלע וואסער־רעהרען?

ד ר. ש ט אַ ק מ אַ ן. נו, זיכער. מי האָט זיי גלייך אוועק־געלייגט צו נידריג. זיי מוזען אריבערגעטראָגען ווערען צו א העכערען גרונד.

פּ ע ט ר אַ. אלזאָ, נאָך אַלעמען ביזטו גערעכט?

ד ר. ש ט אַ ק מ אַ ן. יא, געדענקסטו, פּעטרא? איך האָב דאַן נאָך געשריען נעגען דעם, ווי מי האָט זיי געבויט. אבער קיינער האָט מיר ניט געוואָלט הערען. איצטער אָבער וועלען זיי שוין מוזען הערען. איך האָב פערטיג געמאַכט א רעפּאָרט צו די דירעקטאָרען. עס איז געלעגען א גאַנצע וואָך אַנגעגרייט. איך האָב נור געוואַרט אויף דיזען בריעף. איצט אָבער זאָלען זיי עס גלייך האָבען. (ער געהט אוועק אין זיין צימער און קומט צוריק מיט א פּאַק פּאַפּירען) זעהט? פיער געדיכט־אָגעשריבענע בויגענס. און דער

בריעף זאָל אויך אוועקגעשיקט ווערען. א צייטונג, קאַטערינע! קריג מיר עפּעס, אין וואָס עס איינצואוויקלען. אָט איז עס. ריכ־טיג. גיב עס צו — צו (קלאַפּט מיט'ן פוס) ווי הייסט זי דאָרט? נו, גיב עס צו דער דיענסטמיידעל, און זאָג איהר, זי זאָל עס גלייך אוועקטראָגען צום בירגערמייסטער. (מרס. שטאָקמאַן געהט ארויס מיט'ן פּאַקעט דורך דעם עסצימער.)

פּ ע ט ר א. פּאָטער! וואָס דענקסטו, וועט דער פעטער פע־טער זאָגען?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. וואָס זאָל ער זאָגען? ער וועט געוויס זיין העכסט דערפרייט, דאָס אזא וויכטיגער פאַקט איז אויסגעפונען געוואָרען.

ה אָ ו ו ס ט א ד. איך רעכען, איהר וועט מיר ערלויבען צו שרייבען א קורצען נאָטיץ אין דעם „פאָלקסבאָטע" וועגען אייער ענטדעקונג.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, איהר וועט מיר ווירקליך טהאָן א גרויסע טובה.

ה אָ ו ו ס ט א ד. עס איז זעהר וויכטיג, און וואָס גיכער דער עולם וועט עס וויסען, דאָס בעסער.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, אזוי איז עס.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. (צוריקקומענדיג) זי איז שוין אוועק דערמיט.

ב י ל ל י נ ג. גאָט זאָל מיר אזוי העלפען, דאָקטאָר, איהר זיינט דער גרעסטער מאַן אין שטאָדט.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (שפּרייזט איבער'ן צימער פול מיט שמחה) אָה, נאַרישקייטען! נאָך אַלעמען האָב איך דאָך מעהר ניט געטהאָן, ווי מיין פליכט. איך בין געוועזן נור גליקליכער פאר אנ־דערע. דאָס איז אַללעס. אָבער ווי עס איז —

ב י ל ל י נ ג. האָווסטאַד, דענקט איהר ניט, אז די שטאָדט האָט בעדאַרפט פאַראַנשטאַלטען א פּראָצעסיאָן מיט פאַקעלען לכבוד אונזער דאָקטאָר?

ה אָ ו ו ס ט א ד. איך וועל זיכער זעהען וועגען דעם.

ב י ל ל י נ ג. און איך וועל עס איבערריידען מיט אסלאקסען.

ד ר. ש ט אַ ק מ אַ ן. ניין, טהייערע פריינד. לאָזט דיזע שמאָכטעם צורוה. איך וויל גאָר ניט הערען פון אזא זאך. און אויב די דירעקטאָרען זאָלען מיר וועלען געבען א העכערען געהאלט, נעהם איך עס ניט. איך זאָג דיר, קאטערינע, אז איך וועל עס ניט אָנ־נעהמען.

מ ר ס. ש ט אַ ק מ א ן. און דו וועסט זיין גערעכט, אָטטאָ!

פּ ע ט ר א. (אויפהויבענדיג איהר גלאָז) דיין געזונדהייט, פאָטער!

ב י ל ל י נ ג און ה אַ ו ס ט א ר. אייער געזונדהייט, דאָקטאָר!

ה א ר ס ט ע ר. (אָנריהרענדיג די גלאָז מיט'ן דאָקטאָר'ס) איך ווינש אייך פיעל גליק פון אייער ענטדעקונג.

ד ר. ש ט אַ ק מ א ן. איך דאנק אייך, מיינע גוטע פריינד. איך בין אזוי גליקליך. אָה, עס איז ווירקליך א ברכה צו וויסען ביי זיך אליין, אז דו האָסט עפּעס רעכטעס געטהאָן פאר דיינע ברידער און בירגער, הורראה, קאטערינא! (ער כאַפּט איהר אָרום מיט ביידע הענד, און דרעהט זיך מיט איהר ארום צימער. אללע לאַכען, אַפּלאָדי־רען און שרייען הורראה פאַר'ן דאָקטאָר. מרס. שטאָקמאַן רייסט זיך פון זיין אומאַרמונג און קווי‍טשעט. די אינגלאך שטעקען אריין זייערע קעפּלאך דורכ'ן טיר.)

פאָרהאנג.

צווייטער אקט.

(אין דעמזעלבען פלאץ. פריהמארגען צייט. די טיר פון עסצי־מער איז צוגעשלאסען. מרס. שטאקמאן געהט אריין מיט א פערזיגעל־טען בריעף אין איהר האנד, געהט צו צו דער טיר, וועלכע פיהרט אין דר. שטאקמאנס שטודיר־צימער, און קוקט אריין.)

מרס. שטאקמאן. ביסטו דא, אטטא?

דר. שטאקמאן. (פון אינעווייניג) יא, איך בין נור־וואס צוריקגעקומען. וואס איז עס?

מרס. שטאקמאן. א בריעף פון דיין ברודער. (דער־לאנגט איהם דעם בריעף.)

דר. שטאקמאן. אה, לאמיר זעהען. (עפענט דעם קאנווערט און לייענט) „דער איינגעשלאסענער מאנוסקריפט ווערט הירמיט צוריקגעשיקט" (לייענט מורמלענדיג) הם —

מרס. שטאקמאן. יא, וואס שרייבט ער?

דר. שטאקמאן. (ארײנלייגענדיג דעם בריעף אין קע־שענע) גאר נים. ער שרייבט בלויז, דאס ער וועט אליין קומען אהער ארום נאך מיטאג.

מרס. שטאקמאן. אויב אזוי, מוזסטו טאקי געדענקען עס און פערבלייבען אין דער היים.

דר. שטאקמאן. אה, דאס קען איך שוין טהאן גוט גע־נוג, ווייל אללע נויטיגע וויזיטען האב איך שוין געמאכט.

מרס. שטאקמאן. איך בין זעהר נייגעריג צו וויסען, ווי ער נעהמט אויף דיזע נייעס.

דר. שטאקמאן. דו וועסט זעהען, ער וועט ניט זיין איבעריגס גליקליך, דאס איך, און ניט ער, האט געמאכט דיזע ענט־דעקונג.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. יא, האָסטו טאַקי דערפאַר קיין מורא ניט?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. ניין.; אין גרונד הארצען וועט ער זיין צופריעדען. אָבער דאָך פעטער האָט אזוי .פערדאמט מורא, אז אימיצער אנדערש א חוץ איהם, זאָל טהאָן עטוואָס גוטעס פאַר די שטאָדט.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. ווייסטו, אָטטאָ, דו האָסט בע־דארפט זיין פריינדליך, און טהיילען זיך אין דעם כבוד מיט איהם. וואָלסטו ניט געקאָנט זאָגען, אז דאָס איז ער געווען, וואָס האָט געבראכט דיר אויף דיזען געדאנק?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. מיינעטוועגען, וואָס אַרט עס מיר, אויב איך וואָלט נור דורך דעם געקאָנט מאכען די זאַך בעסער. איך — (דער אַלטער מאָרטען קילל קוקט אַריין דורך די טיר, קוקט זיך אַרום, ווי איינער, וואָס וויל עפּעס אויסשפּיאָנירען, און רעדט כיטרע.)

מ אָ ר ט ע ן ק י ל ל. איז עס — איז עס אמת?

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. (גייענדיג איהם אַנטקעגען) פאָטער, ביזטו עס?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. האַללאָ, שווער, גוט מאָרגען, גוט מאָרגען!

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. אָבער קום דאָך אריין.

מ אָ ר ט ע ן ק י ל ל. יא, אָבער עס איז אמת? אויב ניט, געה איך שוין אוועק.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אויב וואָס איז אמת?

מ אָ ר ט ע ן ק י ל ל. יענע לעכערליכע געשיכטע וועגען די וואסער־לייטונג. איז עס אמת?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. געוויס, איז עס אמת. אָבער, ווי אזוי האָט איהר זיך עס דערוואוסט?

מ אָ ר ט ע ן ק י ל ל. (אַריינגעהענדיג אין צימער) פּעטרא איז אַריינגעלאָפען צו מיר, גייענדיג אין שולע —

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. נו, האָט זי עס?

מאַרטען קילל. יא, יא, און זי האַט מיר עס דער־צעהלט. איך האָב געטראַכט, אז זי מאַכט נור חוזק פון מיר. אָבער אויף אַזאַ זאַך איז פעטרא, דאַכט זיך, קיינמאָל ניט פעהיג.

ד ר. שטאָקמאַן. נאַטירליך נים. ווי האַט עס אייך געקאָנט גאַר איינפאַלען?

מאַרטען קילל. אַה, מי טאָר היינטיגע צייטען קיינעם ניט גלויבען. מי קען פון דיר מאַכען א נאַר, נאָך איידער דו זעהסט זיך ארום. אלזאָ, איז עס טאַקי אמת?

ד ר. שטאָקמאַן. געווים, און איצט, שווער, זעצט אייך. (ער ציינט איהם זיך זעצען אויפ'ן סאָפע) און איז עס ניט אַן אמת'ע ברכה פאר'ן שטאָדט?

מאַרטען קילל. (קוים זיך איינהאַלטענדיג פון אויסצו־שיסען מיט אַ געלעכטער) א ברכה גאַר פאר'ן שטאָדט?

ד ר. שטאָקמאַן. יא, דאָס איך האָב געמאַכט די ענט־דעקונג, ווען עס איז נאָך ניט צו שפעט —

מאַרטען קילל. ריכטיג, ריכטיג. אָבער איך וואָלט קיינמאָל ניט געריכט זיך אויף דיר, אז דו זאָלסט דיין אייגענעם ברודער אָבטהאָן אַזאַ שפיצעל.

ד ר. שטאָקמאַן. א שפיצעל גאַר!

מ ר ס. שטאָקמאַן. אָבער ווירקליך, טהייערער פאָ־טער —

מאַרטען קילל. (אָנשפּארענדיג זיינע הענד און מאָרדע אויף דעם קאָפּ פון זיין שטעקען און ווינקענדיג ביטרע צו דעם דאָק־טאָר) נו, ווענען וואָס האנדעלט זיך עס דאָ? איז עס ניט אום דעם, ווי אַ געוויסע חיה איז אריין דורך די וואסער־רעהרען.

ד ר. שטאָקמאַן. יא, גאַנץ פּיטשאַנטשינקע חיה'לעך.

מאַרטען קילל. און גאַר פיעלע פון זיי זיינען אהין פערקראָכען? פעטרא דערצעהלט, אז גאַר א שרעקליכע צאָהל.

ד ר. שטאָקמאַן. ריכטיג. קיינער קען זיי ניט זעהען.

מאַרטען קילל. (מיט אַ פערשטיקטען געלעכטער) דער

שר זאָל מיר צונעהמען, אויב דאָס איז ניט די בעסטע זאַך, וואָס איך האָב פון דיר געהערט.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. וואָס מיינט איהר?

מ אָ ר ט ע ן ק י ל ל. אָבער דו וועסט דאָך קיינמאָל ניט קענען מאַכען דעם בירגערמייסטער גלויבען אין אַזאַ שטות.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. דאָס בלייבט איבער צו זעהען.

מ אָ ר ט ע ן ק י ל ל. דענקסטו ווירקליך, אז ער וועט זיין אזוי נאַריש?

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. איך האָף, אז די גאַנצע שטאָדט וועט זיין אזוי נאַריש.

מ אָ ר ט ע ן ק י ל ל. די גאַנצע שטאָדט, דאָס קען שוין זיין. אָבער א מצוה אויף זיי. זיי האָבען געוואָלט זיין קליגער פאר אונז, אַלטע. זיי האָבען מיך ארויסגעדזשווינגעט, אלס פרע־זידענט פון דער קאָמיטע. יא, איך זאָג דיר, זיי האָבען מיך ארויס־געוואָרפען, ווי א הונד. און איצט וועט מען עס מיט זיי טהאָן. נור דו זאָלסט אויפהאַלטען דיין שפּיעל מיט זיי.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. יא, אָבער, שווער.

מ אָ ר ט ע ן ק י ל ל. דו געה נור אָן, זאָג איך דיר. אויב דו קענסט מאַכען, אז דער בירגערמייסטער און זיינע פריינד זאָלען קריגען די נעזער צובלוטיגט, וועל איך אוועקגעבען גלייך הונדערט קראָנען פאר די ארימע.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. נו? דאָס וואָלט געווען זעהר פיין פון אייך.

מ אָ ר ט ע ן ק י ל ל. איהר ווייסט דאָך, פיעל ארויסצו־ווארפען האָב איך ניט. אָבער אויב דו פיהרסט עס אוים, וועל איך געבען פופציג קראָנען פאר די אָרימע־לייט אום קריסמעס.

(האווסטעד קומט אַריין דורכ'ן פאָרצימער.)

ה א ו ו ס ט ע ד. א גוטען מאָרגען. (אָבשטעללענדיג זיך.) אה, איך בעט אום ענטשולדיגונג.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. עס מאַכט ניט. קומט נור אַריין.

מ אַ ר ט ע ן ק י ל ל. (ווידער מיט אַ פערשטיקטען געלעכ־טער) ער אויך אין דעם?

ה א ו ו ס ט ע ד. וואָס מיינט איהר?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, געוויס איז ער אויך אין דעם.

מ אַ ר ט ע ן ק י ל ל. איך האָב מיר עס בעדאָרפט משער זיין! דאָס מוז דאָך אריינגעשטעלט ווערען אין די צייטונגען. אָה, שטאָקמאַן, דו ביסט דער ריכטיגער בעל דבר. לאָזען זיי קריגען. און איצט געה איך אוועק.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אָה, ניין, בלייבט נאָך אַ ביסעל, שווער.

מ אַ ר ט ע ן ק י ל ל. ניין, איך געה. שפּיעל זיי אזוי פיעל שפּיצלאָך, וויפיעל דו קענסט נור. און איך וועל שוין זאָר־גען, אז דו זאָלסט דערפון גאָר ניט פארלירען. (ער געהט אוועק. מרס. שטאָקמאַן געהט אויך מיט איהם.)

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (לאַכענדיג) דענקט זיך נור! דיזער אלטער גלויבט דאָך ניט א וואָרט וועגען דיזע גאַנצע אנגעלעגענ־הייט.

ה א ו ו ס ט א ד. איז דאָס געוועזן, וועגען וואָס —

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, וועגען דעם האָבען מיר עס גע־רעדט. און אפשר זיינט איהר אויך געקומען וועגען דאָס זעלבע.

ה א ו ו ס ט א ד. איך האָב מיר די זאַך נאָך אַ מאָל איבער־לעגט זייט נעכטען ביי נאַכט.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. נו? —

ה א ו ו ס ט א ד. פאר אייך, אלס דאָקטאָר, און אלס א מאַן פון וויסענשאַפט, איז דיזע אנגעלעגענהייט מיט די וואַסער־רעהרען א זאַך וואָס איז וויכטיג אַן און פאר זיך. איך שטעל מיר פאָר, אז אייך איז גאָר ניט איינגעפאלען, אז נאָך פיעלע אנדערע זאַכען האָ־בען מיט דעם א שטאַרקע שייכות.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא — ווי אזוי? לאָמיר זיך אוועקזעצ־צען, אלטער יונג. ניין, דאָרט, אויף דער סאָפא. (האווסטעד זעצט

זיך אויף דער סאפא, דער דאָקטאָר אויף אַ שטוהל פון דעם אַנדערען זייט פון טיש.)

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אַלזאָ, איהר דענקט? —

ה א ו ו ס ט א ד. איהר האָט נעכטען געזאָגט, אַז דאָס שלעכטע וואסער קומט פון די אונריינינגקייטען אין מיהל־טהאל —

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. געוויס. גאָר אָהן אַ שום צווייפעל קומט עס פון יענעם זומפּ דאָרט אין דעם מילל־טהאָל.

ה א ו ו ס ט א ד. ענטשולדיגט, דאָקטאָר, אָבער איך דענק, אַז דאָס קומט גאָר פון אַן אנדער מין זומפּ.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. וואָס פאר אַן אנדער מין זומפּ קען עס זיין?

ה א ו ו ס ט ע ד. דער זומפּ, אין וועלכען אונזער גאַנצער עפפענטליכער לעבען שטעהט און פוילט.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. וואָס פאר אַ נייע אידעע איז אייך אריינגעקומען?

ה א ו ו ס ט א ד. אַללע אנגעלעגנהייטען פון שטאָדט זיינען ביסלאַכווייז אריין אין די הענד פון אַ באַנדע ביוראָקראַטען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אָה, וואָס רעדט איהר, זיי זיינען דאָך ניט אַללע קיין ביוראָקראַטען.

ה אָ ו ו ס ט א ד. ניין, אָבער די, וועלכע זיינען עס ניט, זיי־נען זייערע פריינד און אנהענגער. זיי זיינען אַללע רייכע מענשען, טרעגער פון בעריהמטע נעמען. אָט דיזע זיינען עס, וואָס קאָנ־טראָלירען און רעגירען איבער אונז.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אָבער זיי זיינען דאָך מענשען מיט שכל, מיט פעהיגקייטען.

ה א ו ו ס ט א ד. א שפּאס א קאָפּ האָבען זיי ארויסגעוויזען זייער שכל, ווען זיי האָבען אַוועקגעלייגט די וואסער־רעהרען!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. ניין, דאָן ניט. און עס איז ווירקליך געוועזען זעהר נאַריש פון זיי. אָבער דאָס וועט דאָך גלייך צורעכט געמאכט ווערען.

ה א ו ו ס ט א ד. דענקט איהר, אז דאָס וועט זיך מאַכען אזוי גלאַטלאַך?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. גלאַטלאַך, צו ניט, טהאָן דאָס וועט מען מוזען.

ה א ו ו ס ט א ד. יא, ווען די פּרעססע וועט עס אויפ־נעהמען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. גאָר ניט נויטיג, מיין טהייערער. איך בין זיכער, אז מיין ברודער —

ה א ו ו ס ט א ד. ענטשולדיגט, דאָקטאָר, אָבער איך וויל, אז איהר זאָלט וויסען, אז איך געה נעהמען די זאַך אין מיינע הענד.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אין דער צייטונג?

ה א ו ו ס ט א ד. ווען איך האָב איבערגענומען דעם „פאָלקס־באָטע“, האָב איך בעשלאָסען, אז איך מוז צוברעכען יענע מאַשין פון די איינגעשפּארטע און אלטע נארען, וועלכע האַלטען אללעס אין זייערע הענד.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אָבער איהר האָט דאָך מיר אליין דערצעהלט, אז איהר האָט שיער ניט אונטערגעבראַכט אייער צייטונג, און איהר האָט געמוזט זיך א דרעה טהאָן אין גאַנצען אָן א זיים.

ה א ו ו ס ט א ד. יא, מיר האָבען געמוזט א ביסעל פּאר־באַהאַלטען אונזערע הערנער. דאָס איז שוין גאַנץ ריכטיג. דעמאָלט איז געוועזען די סכנה, אז די בעדער וועט מען גאָר קיינמאָל ניט אָנ־פאַנגען, אויב מי וואָלט דאַן יענע מאַשין אראָבגעוואָרפען. אבער איצט שטעהט די זאַך גאַנץ אנדערש. און מיר קענען זיך גאַנץ גוט בעגעהן אָהן יענע אריסטאָקראַטישע חברה.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, מי קען זיך שוין בעגעהן אָהן זיי. אָבער מיר זיינען זיי דאָך שולדיג אזוי פיעל.

ה א ו ו ס ט א ד. דאָס וועלען מיר זיי בעצאָהלען. אָבער א זשורנאַליסט מיט אזעלכע דעמאָקראַטישע מיינונגען, ווי מיינע, קען ניט דורכלאָזען אזא געלעגענהייט, ווי די איצטיגע, דורכגליטשען זיך דורך זיינע פינגער. ער מוז צוברעכען די לעגענדע, וואָס האָט זיך

געבילדעט איבער די אונפעהלבארקייט פון אונזערע הערשער. פון אזא אונזין מוז מען פטור ווערען, ווי פון יעדען אנדערען פאר־אורטהייל.

ד ר. ש ט א ק מ א ן. אין דעם בין איך מיט אייך איינפער־שטאנען, הער האווסטאד. אויב דאס איז א פאראורטהייל איז ניי־דער דערמיט.

ה א ו ו ס ט א ד. נון, וועט עס מיר זעהר לייד טהאן אנצור־געהן זעהר שטרענג געגען דעם בירגערמייסטער, ווייל ער איז דאך אייער ברודער. אבער איך ווייס, אז איהר האט דיזעלבע מיינונג, וואס איך: דער אמת איז פריהער פאר אלץ.

ד ר. ש ט א ק מ א ן. געוויס, נאטירליך, אבער — אבער —

ה א ו ו ס ט א ד. איהר זאלט חלילה ניט דענקען קיין בייזעס פון מיר. איך בין ניט מעהר איינגעשפארט און מעהר עהרגייציג, ווי אנדערע מענער.

ד ר. ש ט א ק מ א ן. אבער, מיין טהייערער, ווער זאגט אז איהר זיינט עס?

ה א ו ו ס ט א ד. איך שטאם פון דעם ניעדריגען, פראסטען פאלק, ווי איהר ווייסט עס, און איך האב געהאט די געלעגענהייט צו זעהען, וואס עס איז נויטיג פאר די ניעדריגע קלאסען פון דער געזעלשאפט. און דאס איז אט וואס: זיי מוזען האבען א טהייל אין דער פיהרונג פון די עפענטליכע אנגעלעגענהייטען. אט דאס ענטוויקעלט די מאכט, דאס וויסען און זעלבסטווירדע —

ד ר. ש ט א ק מ א ן. איך פערשטעה עס פאלקאם.

ה א ו ו ס ט א ד. יא, און איך דענק, אז א זשורנאליסט נעהמט אויף זיך א גרויסע פעראנטווארטליכקייט, ווען ער פערנאכ־לעסיגט א געלעגענהייט צו העלפען די מאסען, די ארימע, די אונטערדריקטע. איך ווייס גאנץ גוט, אז די העכערע קלאסען רופען עס „אויפרעגען דאס פאלק" און נאך אנדערע נעמען, אבער זיי קענען זאגען, וואס זיי ווילען, ווען נור מיין געוויסען איז ריין, און איך —

ד ר. ש ט א ק מ א ן. גאנץ ריכטיג, טהייערער האווסטאד.

אבער דאָך — דער טייפעל זאָל עס האָלען — (אַ קלאַפּ אין טהיר.) קומט אריין!

(עס קומט אריין אסלאַקסען, דער דרוקער, ביין טיר פון דעם פּאָר־צימער. ער איז אָרעם, אבער ריין געקליידעט אין שוואַרצען, טראָגענדיג אַ ווייסע, עטוואָס צוקנייטשטע האַלזטוך; אין זיינע הענד האַלט ער הענדזשקעס און אַ פילץ־הוט.)

אסלאקסען. (פערבויגענדיג זיך) איך בעט אום ענטשולדיגונג, דאָקטאָר, פאר מיין גרויסע העזה —

דר. שטאָקמאַן. (זיך אויפהויבענדיג) האַללאָ! איז דאָס ניט דער דרוקער אסלאקסען?

אסלאקסען. יא, דאָס איז ער, דאָקטאָר.

האָוסטאַד. (אויפשטעהענדיג) דאַרפט איהר מיך, אסלאקסען?

אסלאקסען. ניין, איך בין דאָס געקומען וועגען דאָקטאָר אליין. איך האָב גאָר ניט געוואוסט, אז איך וועל אייך דאָ טרעפען.

דר. שטאָקמאַן. יא, וואָס־זשע קאן איך טאָן פאַ־אייך?

אסלאקסען. איז דאָס אמת, וואָס איך האָב געהערט פון הערר ביללינג, אז איהר געהט אונז שאַפען בעסערעס וואסער?

דר. שטאָקמאַן. יא, פאר די בעדער.

אסלאקסען. אָה, יא, איך ווייס עס. נו, בין איך געקומען אייך זאָגען, דאָס איך וויל אייך העלפען דערצו מיט מיין גאַנצען כח.

האָוסטאַד. (צום דאָקטאָר) איהר זעהט!

דר. שטאָקמאַן. געוויס דאַנק איך אייך פון מיין גאַנצען האַרצען, אבער —

אסלאקסען. ווייל עס קען דאָך גאָר קיין רעד ניט זיין, אז איהר וועט האָבען די גאַנצע מיטעל־קלאַס הינטער זיך. מיר זיינען איצט אַ קאָמפּאַקטע מאַיאָריטעט אין שטאָדט — ווען מיר

ווילען נור ווירקליך. און עס איז אימער גלייכער, דאָקטאָר, צו האָבען מיט זיך די מאַיאָריטעט.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. דאָס איז אהן צווייפעל אמת. אבער איך קען מיר ניט פאָרשטעלען, אז מי זאָל דאָס אלעם דארפען. איך דענק, אז אין אזא קלאָרע און גלייכע זאך —

א ס ל א ק ס ע ן. יא, אבער פון דעסטוועגען שארען קען עס ניט. ווייל איך קען אונזערע רעגיערער אזוי גוט. די, וואָס זיינען ביין רורער, ליעבען עס ניט זעהר אָנצונעהמען עצות, וואָס קומען פון אנדערע. און דארום דענק איך, אז עס וואָלט ניט געווען איבריג, ווען מיר זאָלען פעראנשטאלטען א סאָרט דעמאָנסטראציאָן.

ה אָ ו ו ס ט א ד. איך דענק אויך אזוי.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. א דעמאָנסטראציאָן, זאָגט איהר? אבער וואָס וועט איהר דען דעמאָנסטרירען?

א ס ל א ק ס ע ן. עס פערשטעהט זיך, אז מיר ווע֊לען עס טאָן מיט גרויסער בעשיידענהיים. בעשיידענהייט איז דעם בירגערס ערשטע טוגענד — וועניגסטענס דאָס זיינען מיינע געפיהלען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. מיר ווייסען דאָס אלעם וועגען אייך, אסלאקסען.

א ס ל א ק ס ע ן. יא, איך דענק, אז אויף אזוי פיעל קען איך נאָך מאכען א פרעטענזיע. און דיזע אנגעלעגענהייט פון די וואסער־ליישונג איז אזוי וויכטיג פאר אונז, מיטעלקלאס־מענשען. די בעדער קענען מיט דער צייט ווערען א קליינע גאָלד־מינע פאר די שטאדט, און דורך דיזע בעדער וועלען מיר עס אלע אונזער לעבען מאכען, בעזאָנדערס מיר, וואָס האָבען הייזער. און דארום וועלען מיר אונטערשטיצען די בעדער מיט אלע אונזערע קרעפטען. און אזוי ווי איך בין דער פרעזידענט פון די הויז־אייגענטהימער חברה —

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא?

א ס ל א ק ס ע ן. און אזוי ווי איך בין א'ן אגענט פון דער בעשיידענהייט געזעלשאפט — געוויס ווייסט איהר דאָך, דאָקטאָר, אז איך בין זעהר טהעטיג פאר בעשיידענהייט —

דר. שטאָקמאַן. נאַטירליך, נאַטירליך.

אסלאקסען. בעגעגען איך זיך דאָך, נאַטירליך, מיט אַ גרויסע צאָהל מענשען. און אַזוי ווי איך בין בעקאַנט צו זיין אַ שטילער, ניט קיין טרינקער, און אַ געזעצליעבענדער בירגער, ווי דער דאָקטאָר אליין ווייס עֹס גאַנץ גוט, האָב איך אַ געוויסען איינפלוס אין שטאָדט, אַ שטעלונג פון אַ געוויסע אויטאָריטעט —

דר. שטאָקמאַן. איך ווייס דאָס אַלעס זעהר גוט, הערר אסלאקסען.

אסלאקסען. נו, אַלזאָ קענט איהר זעהען, אַז פאַר מיר וואָלט געווען גאַנץ לייכט צונויפמאַכען אַ׳ן אדרעס ווען עס זאָל קומען ענג.

דר. שטאָקמאַן. אַ׳ן אדרעס?

אסלאקסען. יאַ, אַ סאָרט דאנקבאַרקייטס־רעזאָלוציאָן פון די בירגער פון שטאָדט דערפאַר, וואָס איהר האָט ענטדעקט אַזאַ זאַך, אַזוי וויכטיג פאַר די גאַנצע געמיינדע. עס פערשטעהט זיך, אַז דיזער אדרעס וועט דאַרפען געמאַכט ווערען מיט פּאַסענדער בעשיידענהייט, אַזוי דאָס די אויטאָריטעט און די מענשען מיט אַ פאַרנעהם זאָלען ניט קענען האָבען דאַגעגען. און אויב מיר קענען נור זיין געווג פאָרזיכטיג, אַז קיינער זאָל זיך ניט בעליידיגען דענק —

האוומטאד. און אפילו, אַז זיי זאָלען עס ניט אַזוי גלייכען —

אסלאקסען. ניין, ניין, גאָר ניט, וואָס זאָל קענען בעליידיגען די, וואָס האָבען די אויטאָריטעט, הערר האוומטאד. קיין נעגנערשאַפט צו מענשען, וועלכע שטעהען אין נאָהענטע שייכות מיט אונז. אַזאַ זאַך האָב איך קיינמאָל ניט געטאָן אין מיין גאַנצען לעבען. און קיין גוטס קומט דערפון אויך ניט ארויס. אבער קיינער קען דאָך ניט האָבען געגען אַ׳ן איבערלעגטען, פרייען מיינונגס־אויסדרוק פון די בירגער.

דר. שטאָקמאַן. (שאָקלענדיג מיט׳ן קאָפּ) איך קען אייך ניט ערקלערען, הערר אסלאקסען, ווי הערצליך עס פרעהט מיך

צו געפינען אזוי פיעל שטיצע צווישען מיינע מיטבירגער. איך בין אזוי גליקליך — אזוי גליקליך! ווען איהר ניט נעהמען א טראפּען וויין? עה?

אסלאקסען. ניין, איך דאנק אייך, איך טרינק ניט דיזע זאכען.

דר. שטאָקמאַן. נו, איז א גלאז ביער — וואס ווען איהר צו דעם זאגען?

אסלאקסען. איך דאנק אייך, דאָקטאָר. דאס אויך ניט. איך טרינק קיינמאָל ניט, ווען עס איז נאך אזוי פריה. אבער איצט געה איך אוועק אין שטאדט, וועל רעדען מיט די בעלי בתים און וועל פאַרבערייטען די עפענטליכע מיינונג.

דר. שטאָקמאַן. אט דאס איז זעהר פיין פון אייך, הערר אסלאקסען. אבער עס קען זיך ניט פּאַטוּפען אין מיין קאפּ, אז די אלע זאכען זיינען נויטיג. איך רעכנ, אז די זאך וועט זיך מאכען גאנץ פון זיך.

אסלאקסען. די בעאמטע זיינען אימער זעהר לאנגזאם, דאָקטאָר — גאט זאָל אויסהיטען, אז איך זאָל דאס זאגען, אלס בעשולדיגונג.

האווסטאד. מאָרגען וועלען מיר זיי א ביסעל אויפוועקען דורך די ציי‏טונג.

אסלאקסען. נור אהן געוואלד, הערר האווסטאד. געהט אן מיט בעשיידענהייט, אדער איהר וועט גאר ניט קענען מאכען מיט זיי. איהר נעהמט אן מיין עצה, ווייל איך האב געלערנט אין דער שולע פון לעבען. און איצט וועל איך זאגען גוט מאָרגען צום דאָקטאָר. איהר ווייסט איצט, אז מיר קליינע, מיטעלקלאס־מענשען שטעהען הינטער אייך, ווי א פעלזען. איהר האט די קאָמפּאַקטע מאַיאָריטעט אויף אייער זייט, דאָקטאָר.

דר. שטאָקמאַן. איך דאנק אייך זעהר, הערר אסלאקסען. (שטרעקט אויס זיין האנד) א גוטען טאָג, א גוטען טאָג.

אסלאקסען. איהר געהט אפשר אין דרוק, הערר האוו־סטאד?

האוונסטאד. איך וועל גלייך קומען. איך האָב פריהער עטוואָס אנדערעס צו טאָן.

אסלאקסען. גוט. (פערנייגט זיך, געהט אוועק. דר. שטאָקמאַן בעגלייט איהם ביז צום פאָרצימער.)

האוונסטאד. (ווען דער דאָקטאָר קומט צוריק) נו, וואָס זאָגט איהר אויף דעם, דאָקטאָר? דענקט איהר ניט, אז עס איז די העכסטע צייט, אז מיר זאָלען אויסראָטען און פטור ווערען פון דיזע גאַנצע גלייכגילטיגקייט, אונענטשלאָסענהייט און שרעקעדיגקייט?

דר. שטאָקמאַן. רעדט איהר פון אסלאַקסען?

האוונסטאד. יא, איך רייד פון איהם. אויך ער איז איינער פון יענע, וואָס זיינען אין זומפּ, כאָטש ער איז א גאַנץ גוטער יונג. און אזוי זיינען די מייסטע מענשען דאָ. זיי האַלטען אייביג אין איין שאָקלען זיך פון איין זייט אויף די צווייטע, און אָט צוליעב זייער צווייפעל און אנדערע זאכען, האָבען זיי קיינמאָל ניט דעם מוטה צו שטעלען א שריט ווייטער.

דר. שטאָקמאַן. יא, אבער אסלאַקסען זעהט מיר אויס צו זיין א מענש, וואָס האָט גאַנץ גוטע און ריכטיגע ווינשע.

האוונסטאד. עס איז דאָ א זאַך, וואָס איך שעץ פיעל מעהר, דאָס איז צו בלייבען ביי אייער מיינונג און בעשלוס, אלס א מאַן, וועמען מי קען פערטרויען, און וועלכער קען זיך אויף זיך אליין פערלאָזען.

דר. שטאָקמאַן. אין דעם בין איך מיט אייך.

האוונסטאד. און דאָס איז וואָס איך געה טאָן. צו בענוצען זיך מיט דער געלעגענהייט און זעהען, אויב איך קען ניט אויפרעגען א מאָל די גוט־מיינענדע צווישען זיי. די פערגעטערונג פון אויטאָריטעט מוז אויסגעריסען ווערען מיט'ן וואָרצעל אין דיזער שטאדט. דיזער גרויסער אונפערצייהליכער פעהלער מיט די וואסער־לייטונג דאַרף זיין גענוג צו עפענען די אויגען פון יעדען, וואָס האָט א שטיממע.

דר. שטאָקמאַן. זעהר גוט. אויב איהר דענקט, אז

דאָס איז צום בעסטען פון די געמיינדע, טו זאָל זיין אזוי; אבער ניט, ביז איך וועל האָבען גערעדט מיט מיין ברודער.

האוסטאד. ווי עס איז, געה איך דערווייל פארטיג מאכען א לייט־ארטיקעל. און אויב דער בירגערמייסטער זאָל ניט איינוויליגען —

ד ר. שטאָקמאן. אבער ווי קענט איהר זיך גאָר פאָר־שטעלען אזא זאך?

האוסטאד. מי קען עס שוין זיך גאנץ גוט פאָרשטעלען. און דאַן —

ד ר. שטאָקמאן. דאַן פערשפרעך איך אייך. זעהט, דאַן קענט איהר דרוקען מיין ארטיקעל מיט'ן רעפּאָרט פונקט ווי ער איז.

האוסטאד. איז דאָס א פערשפרעכען?

ד ר. שטאָקמאן (דערלאַנגענדיג איהם דעם מאַנוסקריפּט). אָט איז עס. נעהמט עס מיט אייך. עס וועט אייך ניט שאדען דאָס איבערצולייענען. און דאַן זאָגט מיר, וואָס איהר דענקט וועגען דעם.

האוסטאד. איך דאנק אייך. איך וועל עס טאָן מיט דעם גרעסטען פערגניגען. און איצט זייט געזונד, דאָקטאָר.

ד ר. שטאָקמאן. זייט געזונד, זייט געזונד. איהר וועט זעהען, עס וועט געהן גלאַט, העדר האוסטאד, אזוי גלאַט.

האוסטאד. הם, מיר וועלען זעהן. (פערנייגט זיך און פערלאָזט דאָס צימער.)

ד ר. שטאָקמאן (צוגעהענדיג צום טיר פון דעם עס־צימער און אריינקוקענדיג.) קאַטערינע! האללאָ! שוין צוריק, פּעטרא!

פּעטרא. (אריינקומענדיג) יא, איך בין נור וואָס צוריקגע־קומען פון דער שולע.

מרס. שטאָקמאן. (אריינקומענדיג) איז ער נאָך דאָ ניט געוועזען?

ד ר. שטאָקמאן. פּעטער, מיינסטו? ניין. אבער איך האָב דאָ געהאט א שמועס מיט האוסטאדען. ער איז גאָר ענט־ציקט פון מיין ענטדעקונג. ווייל, פערשטעהסטו מיך, דאָס גרייכט

פיעל ווייטער, ווי איך האָב אין אָנפאַנג זיך פאָרגעשטעלט. און ער האָט מיר זיין צייטונג אָנגעבאָטען צו אַלע צייטען, ווען איך זאָל נור דארפען.

מרס. שטאָקמאַן. אבער דענקסטו, אז דו וועסט בעדאַרפען זיין צייטונג?

דר. שטאָקמאַן. ניט איך. אבער עס איז אַלץ איינס, עס פיהלט זיך עפּעס שטאָלצער, אז מי וויים, דאָס די פרייע אונאבהענגיגע פרעסע איז אויף דיין זייט. שטעל זיך נור פאָר, איך האָט היינט געהאַט א בעזוך פון דעם פּרעזידענט פון דעם הויזאייגענטהימער פערבאַנד.

מרס. שטאָקמאַן. ווירקליך! און וואָס האָט ער געוואָלט?

דר. שטאָקמאַן. ער האָט מיר פאָרגעשלאָגען זיין שטיצע. יעדער איינער פון זיי וועט מיר העלפען, ווען דאָס זאָל נויטיג זיין. קאַטערינע, ווייסטו וואָס איך האָב הינטער מיר?

מרס. שטאָקמאַן. הינטער דיר? ניין. וואָס האָסטו הינטער דיר?

דר. שטאָקמאַן. די קאָמפּאַקטע מאַיאָריטעט!

מרס. שטאָקמאַן. נו, איז דאָס עפּעס גוט פאר דיר, אָטטאָ?

דר. שטאָקמאַן. איך זאָל עס מיינען. (רייבענדיג זיינע הענד, ארומשפּרייזענדיג אזוי איבער'ן צימער.) אך, ווי גוט עס איז צו זיין אזוי ברידערליך פעראייניגט מיט איינעמס ברידער, מיט איינעמס מיט־בירגער!

פּעטרא. און צו טהאָן אזוי פיעל גוטעס, אזוי פיעל צו העלפען, פאַטער!

דר. שטאָקמאַן. און, אלס צוגאַב, צו טאָן עס פאר די אייגענע געבורטס־שטאָדט.

מרס. שטאָקמאַן. אָט קלינגט דער גלאָק.

דר. שטאָקמאַן. דאָס מוז זיין ער. (א קלאַפּ אין טיר) אריין!

(בירגערמייסטער שטאָקמאַן קומט אַריין פון פאָרצימער.)

בירגערמייסטער. גוטען מאָרגען.

דר. שטאָקמאַן. איך בין גליקליך דיך צו זעהען, פעטער.

מרס. שטאָקמאַן. גוט מאָרגען שוואגער, ווי געהט עס?

בירגערמייסטער. איך דאנק. אָט אזוי זיך. (צום דאָקטאָר.) נעכטען אין אָוועגד, נאָך די אָפיס־שטונדען, האָב איך געקראָגען פון דיר א גאנצע דיססערטאציאָן איבער דאָס וואסער פאר אונזערע בעדער.

דר. שטאָקמאַן. יא, האָסטו געליינט?

בירגערמייסטער. יא, איך האָב.

דר. שטאָקמאַן. און וואָס איז דיין מיינונג?

בירגערמייסטער. הם. (וואָרפענדיג א בליק אויף די פרויען.)

מרס. שטאָקמאַן. קום, לאָמיר געהן, פעטרא. (מרס. שטאָקמאַן און פעטרא פערלאָזען דאס צימער.)

בירגערמייסטער. (נאָך א קורצען שטילשווייגען) איז עס ווירקליך נויטיג געווען צו מאכען דיזע אַלע אונטערזוכונגען הינטער מיין רוקען?

דר. שטאָקמאַן. יא, ביז איך בין געווען אבסאָלוט זיכער, האָב איך —

בירגערמייסטער. און איצט ביזטו זיכער?

דר. שטאָקמאַן. יא, און איך רעכען, אז דאָס האָט אויך דיר איבערצייגט.

בירגערמייסטער. רעכענסטו פאָרצולעגען דיזע ערקלערונג פאר די דירעקטאָר־קאָמיטע, אלס א'ן אָפיציעלען דאָקומענט?

דר. שטאָקמאַן. נאטירליך. עטוואָס מוז דאָך געטאָן ווערען וועגען דעם. און טאקי אזוי שנעל, ווי מעגליך.

בירגערמייסטער. ווי דער שטייגער איז, ברודער, געברויכסטו זעהר שטארקע אויסדריקע אין דיין ערקלערונג. דו

זאָגסט דאָרט גאַנץ קלאָר, אז דאָס וואָס מיר גיבען אונזערע בעזוכער, איז איינפאַך גיפט.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. אבער, פעטער, קען מען דאָס אַנרופען אנדערש? דענק זיך נור— פערגיפטעטע וואַסער פון אינווייניג און אויסענווייניג; און דאָס נאָך פאַר קראַנקע מענשען, וועלכע קומען צו אונז אין גוטען גלויבען, און וועלכע בעצאָהלען אונז אזוי טהייער, אום געהיילט צו ווערען!

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. און פון דעם קומסטו צום שלוס, אז מיר מוזען בויען אַ קאַנאַל, וואָס זאָל אוועקטראָגען די אַלע אויסגעטראַכטע אונריינקייטען פון דעם מיללערס-טהאַל, און דערצו נאָך איבערלעגען די אַלע וואַסער-רערהרען.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. יאַ, האָסטו עפּעס אַ'ן אַנדער ברירה? ווייסטו עפּעס אַ'ן אַנדער מיטעל? איך ווייס פון קיין אַנדער מיטעל.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. איך בין היינט אין דער פריה געראַדע אריין צום שטאָדט-אינזשענער און אזוי — האַלב אין שפּאַס — האָב איך פאָרגעבראַכט דעם פּלאַן פון דיזע ענדערונג, וועלכע מיר זאָלען אפשר אַ מאָל מאַכען אין דער צוקונפט.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. אפשר? אין דער צוקונפט?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. ער האָט געשמייכעלט איבער מיין בעשיינפּערליכע אויסברענגעריי — נאַטירליך. האָסטו זיך גענומען די מיה צו בעטראַכטען, וויפיעל דיזע פאָרגעשלאָגענע פלענער דאַרפען קאָסטען? פון דעם אינזשענער האָב איך זיך דערוואוסט, אז די געשיכטע וועט בעטרעפען עטליכע הונדערט טויזענד קראָנען.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. אזוי פיעל?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. יאַ, אבער דאָס ערגסטע קומט נאָך. די ארבייט וועט מוזען געדויערען וועניגסטענס צוויי יאָהר.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. צוויי יאָהר? מיינסטו צו זאָגען גאַנצע צוויי יאָהר?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. וועניגסטענס. און וואָס זאָלען מיר דערווייל טאָן מיט די בעדער? זאָלען מיר זיי צושליסען? ווייל

דאָס איז עס, צו וואָס עס וועט מוזען קומען. א חוץ דעם, גלויבסטו, אַז אימיצער וועט קומען אהער, ווען עס וועט זיך פערשפרייטען דער קלאַנג, אַז אונזער וואסער איז געפעהרליך פאַר די געזונדהייט?

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. אבער, פעטער, דו ווייסט דאָך, אַז עס איז שעדליך!

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. און דאָס אלעס געראדע איצט, ווען די בעדער האָבען אָן אזוי גוט זיך צו בעצאָהלען! די נאכבאר־שטעדט האָבען אויך א אידעע צו גרינדען בעדער. זעהסטו דען ניט, אַז זיי ווילען זיך גלייך נעהמען צו דער ארבייט, אום אוועק־צונעהמען דעם גאנצען שטראָם פון די בעזוכער פאַר זיך? אין דעם איז גאָר קיין צווייפעל ניט. און ביי וואָס ווילען מיר בלייבען? מיר ווילען דאן מוזען אויפגעבען אלעס, וואָס האָט אונז געקאָסט אזוי פיעל געלד און מיה אויפצובויען. און אויף אזא אופן וועסטו האָבען רואינירט דיין אייגענע געבורטס־שטאדט.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. איך? רואינירען?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. עס איז נור דורך די בעדער האָט אונזער שטאדט א שטיקעל צוקונפט. דו ווייסט עס אזוי גוט, ווי איך.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. אבער וואָס דענקסטו זאָל מען טאָן?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. דיין ערקלעהרונג האָט מיר ניט איבערצייגט, דאָס דער צושטאנד פון דאָס וואסער אין די בעדער איז אזוי ערנסט, ווי דו שטעלסט עס פאָר.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. און איך זאָג דיר, אַז עס איז אזוי, אָין עס וועט נאָך זיין פיעל ערגער זומער־צייט, ווען די היצען ווילען אָנקומען.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. דאָס עקזיסטירענדע וואסער פאַר ־. בעדער איז איינמאָל פאַר אלע מאָל א פאקט, און מוז נאטירליך בעהאנדעלט ווערען, אלס אזעלכעס. נור וואהרשיינליך ווילען די דירעקטאָרען, ווען־עס־איז שפעטער, ניט זיין אונווילליג צו נעהמען אין אנבעטראכט, אויב עס איז ניט מעגליך צו מאכען אירגענד

וועלכע פערבעסערונגען, אפילו ווען דאָס זאָל דאַרפען קאָסטען אביסעל געלד.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. און שטעלסטו זיך פאָר, דאָס איך וועל פאַר איין מינוט מסכים זיין צו אזא שווינדעל?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. שווינדעל?

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. יא, דאָס וואָלט געווען א שווינדעל, א בעטרוג, א ליגען, אַ'ן אבסאָלוטער פערברעכען געגען דעם פובליקום, געגען די גאַנצע געזעלשאַפט.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. איך בין נאָך ניט, ווי איך האָב בעמערקט, געקומען צו דער איבערצייגונג, אז דאָ עקזיסטירט ווירקליך אזא גרויסע געפאַהר.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. דו ביזט איבערצייגט. דו האָסט געמוזט ווערען איבערצייגט. מיינע בעווייזע זייגען אזוי איינפאַך און קלאָר. און דו ווייסט עס זעהר גוט, פעטער, נור דו ווילסט עס ניט צוגעבען. דו ביזט עס געווען, וועלכער האָט זיך איינגעשפאַרט, אז די וואַסער־לייטונג זאָל אזוי געמאַכט ווערען, ווי זי איז. און אָט דאָס איז עס, דיזער פערדאַמטער טעות, וועלכען דו ווילסט ניט צוגעבען. הא, דענקסטו, אז איך פערשטעה דיר ניט דורך און דורך?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. און ווען אפילו דאָס וואָלט אזוי געווען? ווען איך פאַס אויף אויף מיין רעפּוטאַציע, טהו איך עס פאַר דעם וואָהלזיין פון דער שטאָדט. אָהן א מאָראַלישע אויטאָריטעט קען איך ניט פיהרען, ניט לייטען די שטאָדט־אנגעלעגענהייטען אזוי, ווי איך האַלט עס פאַר נויטיג פאַר דעם גליק פון דער גאַנצער געמיינדע. דארום — און אויך צוליעב פערשיעדענע אנדערע גרינדע — איז עס פון גרויסער וויכטיגקייט פאַר מיר, אז דיין ערקלערונג זאָל ניט פאָרגעלעגט ווערען פאַר די קאָמיטע פון די דירעקטאָרס. דאָס מוז צוריקגעהאַלטען ווערען צוליעב דעם וואָהלזיין פון אלע. שפּעטער וועל איך אליין פאָרברענגען די אנגעלעגענהייט צור דיסקוסיאָן, און מיר וועלען שטילערהייט

טאָן דאָס בעסטע, וואָס מיר קענען. אבער קיין זאַך, קיין וואָרט פון דעם אַלעם טאָר ניט פּערעפענטליכט ווערען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אבער פאר דאָס איז שוין צו שפּעט, מיין טהייערער פעטער. דאָס קען שוין ניט געשטערט ווערען.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. עס מוז געשטערט ווערען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. עס קען ניט זיין, זאָג איך דיר. צו־פיעל מענשען ווייסען שוין וועגען דעם.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. ווייסען שוין? ווער? אפשר נאָך די חברה פון דעם „פאָלקסבאָטע“?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אָה, יא, אויך זיי ווייסען עס שוין. די ליבעראַלע און אונאבהענגיגע פרעסע וועט שוין גוט אויפפּאסען, אז דו זאָלסט טהון דיין פליכט.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. (נאָך א קורצען שטילשווייגען) דו ביזט א העכסט אונבערעכענטער מענש, אַטטאָ! האָסטו ניט א קלער געטאָן, וואָס קען דערפון ארויסקומען פאר דיר?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. וואָס פאר מיר קען ארויסקומען דערפון?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. יא, פאר דיר און די דייניגע.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. וואָס, צום טייפעל, מיינסטו?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. איך גלויב, אז צו אַלע צייטען האָב איך זיך אויפגעפיהרט געגען דיר, אלס א גוטער און העלפענדער ברודער.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, דאָס האָסטו, און איך דאנק דיר דערפאר.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. איך פערלאנג גאָר ניט. ביז צו א געוויסען גראד האָב איך עס געמוזט טאָן צוליעב זיך אַליין. איך האָב אימער געהאָפט, אז איך וועל דיר קענען האלטען אין געוויסע גרענעצען, ווען איך האָב דיר געהאָלפען מאטעריעל.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. וואָס? איז דאָס אלעס געווען צוליעב זיך? —

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. ביז צו א געוויסען גראד, זאָג איך

עס איז זעהר שמערצליך פאר איינעם אין מיין שטעלונג, אלס בעאמטער, אז זיין איינענער ברודער זאל ארומגעהן און האלטען זיך אין איין קאמפראמיטירען.

ד ר. ש ט א ק מ א ן. און דענקסטו, אז איך האב עס געטאן?

ב י ר ג ע ר מ יי ס ט ער. א, צום אונגליק טהוסטו עס, און דו ווייסט גאר אליין ניט דערפון. דיין גייסט איז א שטערענ־דער, א שטאלצער און א רעבעללירענדער. און דאן האסטו א'ן אונגליקזעליגע ליעבע צו ווארפען זיך גלייך אין די עפענטליכקייט איבער יעדע מעגליכע און אונמעגליכע זאך. עס דארף דיר נור עפעס א אידעע קומען אין קאפ אריין, און גלייך מוזסטו שיין שרייבען א'ן ארטיקעל, אויב ניט גאר א בוך וועגען דעם.

ד ר. ש ט א ק מ א ן. יא, אבער איז עס ניט א בירגערס פליכט, ווען ער האט נור א נייע אידעע, מיטצוטהיילען עס דעם פובליקום?

ב י ר ג ע ר מ יי ס ט ע ר. פשא! דער פובליקום נויטיגט זיך ניט אין נייע אידעען. פאר'ן פובליקום איז גענוג די גוטע, אלטע אנערקענטע אידעען, וועלכע זיי האבען שוין.

ד ר. ש ט א ק מ א ן. און דו זאגסט עס ארוים אזוי אפען —

ב י ר ג ע ר מ יי ס ט ע ר. איינס פאר אלע מאל מוז איך מיט דיר זיין אפענהערציג. ביז איצט האב איך זיך געמאטערט דאס צו פערמיידען, ווייל איך קען דאך דיר, וואס פאר א'ן אויפגערעגטער מענש דו ביזט. אבער איצט מוז איך דיר זאגען געוויסע וואהר־הייטען, אטטא. דו האסט גאר קיין בעגריף ניט, אטטא, ווי דו שעדיגסט זיך אליין דורך דיין איבעראיילטקיים. דו קלאגסט זיך אויף די אויטאריטעטען, און זאגאר אויף די רעגירונג גופא— דו זידעלסט זיי און דו קלאגסט זיך, אז דו ביזט געשעדיגט און פערפאלגט געווארען. אבער וואס אנדערעס האסטו געקענט ערווארטען, אזא פייערבראנד ווי דו?

ד ר. ש ט א ק מ א ן. וואס נאך? בין איך שוין אויך א פייערבראנד?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. יא, אטטא, מיט דיר איז שרעקליך

שוועך אויסצוקומען. איך ווייס עס פון ערפאהרונג. דו האלטסט זיך העכער איבער אלע און אלעם. עס זעהט אוים כמעט, ווי דו האסט פארגעסען, דאס מיר איז עס, וועמען דו האסט צו פערדאנ־קען פאר דיין שטעללע, אלס דאקטאר פון די בעדער.

ד ר. ש ט א ק מ א ן. איך האב געהאט א רעכט אויף דיזע שטעללע. איך, און קיין אנדערער. איך בין געוועזען דער ערשטער, וואס האט ענטדעקט, אז די שטאדט קען ווערען א בליהענדער באדע־פלאץ. איך בין געוועזען דער איינציגער, וואס האט עס דאן געזעהען. יאהרען לאנג בין איך געשטאנען אלליין, קעמפפענדיג פאר דיזע אידעע, איך האב געשריעבען און געשריעבען —

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. קיין צווייפעל. אבער דאן איז נאך ניט געקומען די ריכטיגע צייט. עס פערשטעהט זיך, אז אין יענעם לאך, וואו דו האסט דארט געשטעקט, ביזטו ניט געוועזען אין דער לאגע צו אורטהיילען ריכטיג. אבער אזוי שנעל, ווי עס איז געקומען דער ריכטיגער מאמענט, האב איך און אנדערע גענומען די זאך אין די הענד —

ד ר. ש ט א ק מ א ן. יא, און — איהר האט צוקאליע־טשעט מיין גאנצען פראכטפולען פלאן. אה, מיר זעהען עס איצט, וואס פאר גרויסע גאונים איהר זיינט.

ב י ר ג ע ר מ י יסטער. נאך מיין מיינונג, זעהען מיר, דאס דו דארפסט ווידער אן אויסגאנג פאר דיין לוסט צו קעמפפען. דו קענסט ניט לעבען, ניט קריגענדיג זיך מיט די, וואס זיינען איבער דיר. דאס איז שוין ביי דיר אן אלטע געוואוינהייט. דו ביסט איי־פערזיכטיג אויף יעדען איינעם, וואס פארנעהמט א העכערע שטעלע פאר דיר. דו בעטראכסט איהם, אלס דיין פערזענליכען פיינד, און דאן איז שוין פאר דיר אלץ איינס, וואס פאר א סארט וואפען דו געברויכסט. איינער איז אזוי גוט, ווי דער אנדערער. אבער איצט האב איך דיר אויפמערקזאם צו מאכען אויף די וויכטיגקייט פאר ד׳י שטאדט, און פאלגליך אויך פאר מיר. און דערפאר זאג איך דיר, אטטא, אז איך שטעה פעסט אויף דער פאדערונג, וואס איך געה איצט מאכען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. און וואָס איז עס דיזע פאָרדערונג?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. אזוי ווי דו האָסט שוין געפלויי־דערט וועגען דעם צו אנדערע, האָטש דאָס האָט בעדאַרפט בלייבען אַן אָפיציעלע געהיימנים, קען עס ניט מעהר דערשטיקט ווערען. אללע סאָרטען קלאַנגען וועלען זיך צושפרייטען, און די שלעכטע צווישען אונז וועלען נאָך דיזע קלאַנגען צופוצען און צופארבען. עס איז דארום נויטיג, אז דו זאָלסט ענטפערן אויף דיזע קלאַנגען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. איך? ווי אזוי? איך פערשטעה דיר ניט.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. מיר ערלויבען זיך צו האָפען, אז נאָך א גרינדליכע אונטערזוכונג, וועסטו קומען צום שלוס, אז די גאַנצע זאַך איז ניט אזוי געפעהרליך, ווי דו האָסט זיך ערשט אין דער ערשטער מינוט, נאָך אַן אויבערפלעכליכע אונטערזוכונג, פאָרגע־שטעלט.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אָה! הא! אָט וואָס דו ווילסט!

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. מיר ווילען, דו זאָלסט אויסדריקען דיין צוטרוי צו די דירעקטאָרס, און דאָס דו זאָלסט ערקלערען, אז דו גלויבסט, אז זיי וועלען גרינדליך און געוויסענהאַפט דורכפיהרען אללע נויטיגע ענדערונגען און פארבעסערען אללעס, וואָס מי דאַרף.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אָבער דאָס וועט איהר דאָך קיינמאָל ניט אויספיהרען, אזוי לאַנג, ווי איהר וועט אָנגעהן מיט אייער פאָר־קלעפען און פארלאָטען. איך זאָג דיר, פעטער, אז דאָס איז מיין פעסטע איבערצייגונג.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. אלס בעאַמטער האָסטו קיין רעכט ניט צו האָבען א פערזענליכע איבערצייגונג.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (ערשטוינט) קיין רעכט צו —

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. אלס בעאַמטער, זאָג איך. אלס א פריוואַט־מענש, גוטער גאָט, דאָס איז א גאַנץ אנדער זאַך, אָבער אלס אַן אונטערגעאָרדנעטער בעאַמטער אין די בעדער, האָסטו קיין רעכט ניט אויסצודריקען אַן איבערצייגונג, וואָס זאָל ניט שטימען מיט דער איבערצייגונג פון די, וואָס שטייען איבער דיר.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. דאָס איז שוין געגאנגען צו ווייט! איך, א דאָקטאָר, א מאַן פון וויסענשאַפט, האָב ניט קיין רעכט —

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. די פראגע, ארום וועלכע עס האַנ־דעלט זיך דאָ, איז ניט בלויז א וויסענשאַפטליכע, דאָס איז אַ פערפלאָנטערטע פראגע. עס איז ביידעס, אי א טעכנישע און אי א'ן עקאָנאָמישע אנגעלעגענהייט.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. פשא! וואָס האָט עס מיט מיר צו טהאָן! וואָס אַרט עס מיר, צום טייפעל? איך וויל זיין פריי צו ריידען איבער אירגענד וועלכע זאַך אויף דער ערד.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. איבער אַלץ, נור ניט איבער די בעדער. מיר פאַרוועהרען עס דיר.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (שרייענדיג) איהר פאַרווערט — איהר, אזעלכע חברה —

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. איך פערבאָט עס דיר, איך, דיין הויפּט, דיין נאַטשאַלניק. און ווען איך פערבאָט דיר עטוואָס, ווערסטו עס מוזען פאָלגען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (קאָנטראָלירענדיג זיך) פעטער, ווירקליך, ווען דו וואָלסט מיין ברודער ניט געווען—(פעטרא עפענט די טיר.)

פ ע ט ר א: פאָטער, דו זאָלסט זיך ניט אונטערגעבען.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. (אריינקומענדיג נאָך איהר) פעטרא, פעטרא!

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. אה, זיינען מיר אַלזאָ געשטאַנען הינטערן טיר און זיך צוגעהערט!

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. מיר האָבען ניט געקאָנט העלפען. איהר האָט גערעדט אזוי הויך.

פ ע ט ר א. יא, איך בין דאָרט געשטאַנען און זיך צוגע־הערט.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. נו, אין גאַנצען גענומען, בין איך צופריעדען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן.(צוקומענדיג נעהנטער צו איהם) דו האָסט צו מיר גערעדט פון פארוועהרען און פאָלגען —

בירגערמייסטער. דו האָסט מיר געצוואונגען צו ריידען מיט דיר אין יענעם טאָן.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. און מוז איך עפענטליך ערקלערען, אז איך האָב געזאָגט א ליגען ?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. מיר האַלטען עס פאר אבסאָליוט נויטיג, אז דו זאָלסט ארויסלאָזען א'ן ערקלערונג אין די אויסדריקע, ווי איך האָב געפאָדערט.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. און ווי, אז איך פאָלג ניט ?

ב י ר ג ע ר מ י ס ט ע ר. דאַן וועלען מיר אליין ארויסלאָזען אַן ערקלערונג, אום צו בערוהיגען דעם עולם.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. שיין און גוט. דאַן וועל איך שריי־בען געגען איך. איך בלייב ביי מיין מיינונג. איך וועל בעווייזען, דאָס איך בין גערעכט, און איהר אונגערעכט. און וואָס וועסטו צו דעם זאָגען ?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. דאַן וועל איך זיין אונפעהיג ניט צו דערלאָזען, אז דו זאָלסט ניט פארלירען דיין שטעללע.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. וואָס —

פ ע ט ר א. פאָטער, מי וועט דיר אָבזאָגען פון דיין שטעלע !

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. אָבזאָגען !

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. דו וועסט פארלירען דיין שטעלע, אלס בעאַמטער אין די בעדער. איך וועל זיין געצוואונגען צו פאָר־דערען, אז מי זאָל גלייך לאָזען וויסען דערפון, כדי דו זאָלסט שוין ניט מישען זיך אין קיינע אנגעלעגענהייטען וואָס געהערען צו די בעדער.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. און איהר וועט סמייען דאָס צו טהאָן?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. דו אליין ביזט עס, וואָס שפּיעלט עס אזא העזה'דיגע שפּיעל.

פ ע ט ר א. אָנקעל, אזוי בעהאַנדלען א מענשען, ווי דער פאָ־טער איז, איז א שאַנדע.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. דו, זיי נור שטיל, פעטרא!

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. (קוקענדיג אויף פעטרא) אָה, אָה, מיר ערלויבען זיך שוין אויך אויסצודריקען א מיינונג! נאַטירליך, (צו מרס. שטאָקמאַן.) שוועגערין, ווי עס ווייזט אויס, זיינט איהר די פערנינפטיגסטע פערזאָן אין דיזע הויז. געברויכט אייער גאַנצען איינפלוס מיט אייער מאַן. זעהט, גיט איהם צו פערשטעהן, וואָס דאָס אללעס קען איהם ברענגען פאר זיך און זיין פאַמיליע.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. מיין פאַמיליע געהט נור מיר אַלליין אָן..

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. פאר ביידע, זאָג איך, פאר זיין פאַמיליע און פאר זיין שטאָדט.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. דאָס בין איך, וואָס פיהלט פאר די שטאָדט, און וויל נור איהר גוטעס. איך וויל אויפדעקען די וואונ־דען, וועלכע פריהער אָדער שפּעטער יעדער וועט מוזען דערזעהען. אה! דו זאָלסט נאָך זעהען, ווי איך האָב ליעב מיין געבורטס־שטאדט!

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. דו, וועלכער, אין זיין בלינדער איינגעשפּאַרטקייט, וויל אָבשניידען די קוועלען פון דער שטאָדט'ס חיונה?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. מענש דו איינער, דער קוואַל איז פערגיפטעט! ביזטו משוגע? מיר לעבען דורך דעם האנדעל אין שמוץ און פוילעניש. דער גאַנצער עפענטליכער לעבען אונזערער האָט זיין וואָרצעל אין א ליגען!

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. פוסטע פאַנטאַזיעס — אָדער נאָך עטוואָס ערגערעס, ווי דאָס. דער מאַן, וואָס מאַכט אזעלכע שלעכטע בעשולדיגונגען געגען זיין אייגענער געבורטס־שטאָדט, מוז זיין א פיינד פון דער געזעלשאַפט.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (צוגייענדיג צו איהם) און דו סמייעסט צו —

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. (טהוט זיך א וואָרף צווישען זיי) אָטטאָ!

פ ע ט ר א. (אנכאפּענדיג איהר פּאָטער׳ס ארעם) געלאָסען, פאָטער!

ב י ר ג ע ר מ י י ס טער. איך וועל זיך ניט מעהר אונטער־ווארפען דער געפאהר פון פיזישע געוואלט. דו ביסט געווארענט. איבערלייג זיך וועגען דעם, וואָס דו ביסט שולדיג זיך זעלבסט און דיין פאמיליע, זיי געזונד. (ער פערלאָזט דאָס צימער.)

ד ר. ש ט א ק מ א ן. (שפּרייזענדיג איבערן צימער) און איך מוז איבערטראָגען אזא בעהאנדלונג אין מיין אייגענע הויז, קאטערינע, וואָס דענקסטו וועגען דעם?

מ ר ס. ש ט א ק מ א ן. עס איז ווירקליך א שאנדע און א בעליידיגונג, אָטטאָ!

פ ע ט ר א. ווען איך וואָלט נור געקאָנט געבען דעם אָנקעל —

ד ר. ש ט א ק מ א ן. עס איז מיין אייגענע שולד. איך האָב שוין בעדארפט רעבעללירען געגען זיי לאנג צוריק — האָב זיי גע־דארפט ווייזען מיינע ציין, און מאכען זיי צו פיהלען זיי! און אזוי האָט ער מיר גאָר גערופען א פיינד פון דער געזעלשאפט! מיר! איך וועל עס ניט אריבערטראָגען. ביי גאָט, איך וועל ניט!

מ ר ס. ש ט א ק מ א ן. אָבער, טהייערער אָטטאָ, נאָך אללעמען, האָט דאָך דיין ברודער די מאכט —

ד ר. ש ט א ק מ א ן. אָבער איך האָב דאָך דאָס רעכט.

מ ר ס. ש ט א ק מ א ן. אָה, יא, רעכט, רעכט, וואָס טויג עס צו זיין גערעכט, אז מי האָט ניט די מאכט?

פ ע ט ר א. אָה, מוטער, ווי קענסטו אזוי ריידען?

ד ר. ש ט א ק מ א ן. וואָס? ניט גוט צו זיין גערעכט אין א פרייער געזעלשאפט! דו ביסט לעכערליך, קאטערינא! און א חוץ דעם האָב איך דען ניט די פרייע אונאבהענגיגע פּרעססע מיט מיר? די קאָמפּאקטע מאיאָריטעט הינטער מיר? דאָס איז, מאכט גענוג, איך זאָל אזוי מיינען.

מ ר ס. ש ט א ק מ א ן. אָבער, ליבער היממעל, דו דענקסט דאָך ניט —

ד ר. ש ט א ק מ א ן. וואָס דענק איך ניט?

מ ר ס. ש ט א ק מ א ן. צו קעמפפען געגען דיין ברודער, מיין איך.

ד ר. ש ט א ק מ א ן. וואס, צום טייפעל, זאל איך דען טהאן, אויב איך וויל זיך האלטען ביי דעם, וואס איז ריכטיג און אמת?

פ ע ט ר א. יא, אויך איך וואלט עס געוואלט וויסען?

מ ר ס. ש ט א ק מ א ן. אבער וואס פאר א נוצען קען עס האבען? אז זיי ווילען ניט, ווילען זיי ניט.

ד ר. ש ט א ק מ א ן. הא! הא! דוווארט נאר א וויי־לימשקע. קאטערינא, און דו וועסט זעהען, ווי איך װעל זיין דער זיגער אין קאמפף.

מ ר ס. ש ט א ק מ א ן. יא, דו וועסט קעמפפען געגען זיי. אבער מי וועט דאך דיר ענטזאגען פון דיין שטעללע. אט וואס וועט פאסירען.

ד ר. ש ט א ק מ א ן. נו, דאן וועל איך האבען מיין פליכט געטהאן צום פובליקום, צו דער געזעלשאפט. איך זאל גערופען ווערען א פיינד פון דער געזעלשאפט!

מ ר ס. ש ט א ק מ א ן. אבער, וואס מפּח דיין פאמיליע, אטטא! דענקסטו ניט, אז דו האסט אויך פליכטען צו די, וועמען דו דארפסט פארזארגען מיט חיונה?

פ ע ט ר א. אש, מוטער, דענק ניט אלע מאל פון אונז צום ערשטען.

מ ר ס. ש ט א ק מ א ן. דיר איז גוט צו ריידען. דו קענסט שוין אליין בעשטעהן דיין שטעדטיל. אבער דענק דאך פון די איינ־לאך, אטטא, און דענק א ביסעל פון זיך אליין אויך, און פון מיר —

ד ר. ש ט א ק מ א ן. אבער ווירקליך, קאטערינא, דו ביסט דאך אין גאנצען משוגע. זאל איך זיין אזא עלענדער פייגלינג, און זיך לאזען טרעטען פון פעטער און פון זיין גאנצע פערדאמטע באנדע?! זאל איך ווען עס איז אין מיין לעבען שוין קיין מאל קיין גליקליכע שטונדע ניט האבען?

מ ר ס. ש ט א ק מ א ן. דאס קען איך ניט זאגען. אבער גאט זאל אונז אויסהיטען פון דעם גליק, וואס מיר וועלען אללע

האָבען, ווען דו ווערסט בלייבען איינגעשפּארט. דאַן וועסטו בליי־
בען אָהן לעבענסמיטעל, אָהן א בעשטימטען געהאַלט. איך דענק,
אז מיר האָבען שוין גענוג געהאַט דערפון אין די אמאָליגע צייטען.
דערמאָן זיך אָן דעם, אַטטאַ, גערענק, וואָס דאָס אַלעס מיינט!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (קעמפּפענדיג מיט זיך און צוגוויפּדרי־
קענדיג זיינע הענד.) און אזעלכע סטראַשונקעס סמייעט עס דיזע
קהל'שע קליאַמקע מאַכען געגען א פרייען און אַן עהרליכען מאַן!
איז עס ניט שרעקליך, קאַטערינע?

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. יא, דאָס ער פיהרט זיך אויף שלעכט
געגען דיר, איז זיכער. אבער, גוטער גאָט, עס איז דאָך דאָ אַזוי
פיעל אונגערעכטיגקייט אויף דיזער ערד, צו וואָס מיר מוזען זיין
אונטערוואָרפען. אָט זיינען די אינגלאַך! טהו א קוק אויף זיי!
וואָס וועט פון זיי ווערען? אה ניין, דו קענסט עס ניט פועל'ן ביי
זיך. (פרעדעריק און וואַלטער קומען אַריין מיט די שול־ביכער.)

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. די קינדער! (בלייבט פּלוצלינג שטעהן
שטיל און ענטשלאָסען) קיינמאָל ניט, מעג די גאַנצע וועלט אונ־
טערגעהן, וועל איך מיין נאַקען ניט בויגען אונטערן יאָך. (ער געהט
אין דער ריכטונג פון זיין צימער.)

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. (נאָכיאָגענדיג איהם) אַטטאַ! וואָס
געהסטו טהאָן?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (ביין טיר שטייענדיג) איך וויל האָ־
בען דאָס רעכט צו קענען קוקען מיינע קינדער גלייך אין די אויגען,
ווען זיי וועלען אויסוואַקסען. (געהט אַריין אין זיין צימער.)

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. (פּלאַצט אויס אין א געוויין.) א,
גאָט זאָל העלפען און טרייסטען אונז אַללע.

פּ ע ט ר א. דער פאָטער איז בראוו. ער וועט ניט נאָכ־
געבען. (די קינדער פרעגען פערוואונדערט, וואָס דאָס מיינט. פּעטרא גיט
זיי א וואונק, אַז זיי זאָלען זיין רוהיג.)

פאָרהאַנג.

מ ר ס.

מיין איך.

ד ר.

אויב איך וו

פ ע ט

מ ר ס

האבען ? א

ד ר.

ליטשקע. ס

זינגער אין ל

מ ר ס

אבער מי וו

פאסירען.

ד ר.

נעטהאן צו

ווערען א פ

מ ר ס

אטטא ! דע

דו דארפסט

פ ע ט

ערשטען.

מ ר ס

שוין אליין

לאך, אטטא

ד ר.

דאך אין גא

זיך לאזען

באנדרע ? !

גליקליכע

מ ר ס

גאט זאל

Digitized by Google

וואָס צו זאָגען. פונש איז אימער דאָ אויפ'ן טיש, ווען אימיצער קומט נור.

א ד ר י ט ע ר. ניין, איך דענק, אז ער איז פשוט משוגע.

ד ע ר ע ר ש ט ע ר. יא, איך גלויב, אז משוגעת איז ביי זיי א פאמיליען־קראנקהייט.

ב י ל ל י נ ג. דאָס וואָלט מיך ניט געוואונדערט.

א פ ע ר ט ע ר. ניין, דאָס איז בלויז אייפערזוכט. ער וויל זיין איבער אלעמען.

ב י ל ל י נ ג. מיט א פּאָר טעג צוריק האָט ער טאַקי גערעדט וועגען א העכערען געהאלט, אבער ער האָט עס ניט געקראָגען.

א ל ל ע צ ו ז א מ ע ן. אהא! דאָס ערקלערט שוין אלעס.

ד ע ר ש כ ו ר. (צווישען עולם) איך וויל א בלויע, איך וויל! און איך וויל האָבען אויך א וויים!

א י י נ י ג ע. וויעדער דער שכור! וואַרפט איהם ארויס!

מ אָ ר ט ע ן ־ ק י ל ל. (צוגעהענדיג נאָהענט צום דאָקטאָר.) נו, שטאָקמאַן, זעהסט איצט, צו וואָס עס פיהרט דאָס נאריש־מאכען זיך?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. איך האָב געטאָן מיין פליכט.

מ אָ ר ט ע ן ק י ל. וואָס האָסטו עפּעס געזאָגט וועגען די גערבערייען פון מיהל־טהאל?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. איהר האָט דאָך געהערט, וואָס איך האָב געזאָגט. די גאנצע פוילעניש קומט פון זיי.

מ אָ ר ט ע ן ק י ל. פון מיין גארבארניע אויך.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. צום אונגליק איז אייער גארבאניע די ערגסטע.

מ אָ ר ט ע ן ק י ל. איהר וועט דאָס אויך אין די צייטונגען אריינשטעלען?

ד ר. ש ט א ק מ א ן. איך פערשווייג קיין זאך ניט.

מ אָ ר ט ע ן ק י ל. דאָס וועט דיר טהייער קאָסטען, שטאָקמאַן! (געהט אוועק.)

א פ ע ט ע ר ה ע ר ר. (געהט צו צו קאַפּיטאַן האָרסטער, ניט

דריטער אקט.

(אין דעם רעדאקציאָנס־אָפפיס פון דעם „פאָלקסבאָטע". אין הינ־טערגרונד, לינקס איז די איינגאַנגס־טיר. רעכטס ביי דער זעלבער וואַנד איז דאָ אַ טיר מיט גלעזערנע שויבען אין איהר, דורך וועלכע מ׳ קען זעהען די דרוקעריי. ביי דער רעכטער וואַנד איז דאָ אַ דריטע טיר. אין מיטען צימער שטעהט א גרויסער טיש, באַדעקט מיט פּאַפּירען, צייטונגען און ביכער. אַרונטער, לינקס, אַ פענסטער, און ביין פענסטער א שרייב־טיש מיט אַ הויכען שטוהל. איניגע פאָטעלען ארום טיש. מאַנכע שטוהלען שטעהען ביי די וועגד. דער צימער איז שמוציג, אומעדיג, די מעבעל איז אַלט־מאָדיש און די פאָטעלען זיינען שמוציג און צוריסען. אין דער דרוקעריי זעהען זיך איניגע זעצער. ווייטער אינוועניג זעהט מען אַ האַנד־פּרעס. האָווסטאַד, דער רעדאַקטאָר, זיצט ביין טיש. ביל־לינג קומט אַריין פון דער רעכטער זייט מיט דעם דאָקטאָר׳ס מאַנוסקריפּט אין האַנד.)

ב י ל ל י נ ג. גאָט זאָל מיר אַזוי העלפען, איך מוז זאָגען. —

ה א ו ו ס ט א ד. (שרייבענדיג) האָט איהר עס אין גאַנצען איבערגעלייענט?

ב י ל ל י נג. (אַוועקלייגענדיג דעם מאַנוסקריפּט אויפ׳ן דעסק.) איך זאָל עס מיינען, אַז איך האָב.

ה א ו ו ס ט א ד. דענקט איהר נים, אַז דער דאָקטאָר קומט ארויס שטאַרק?

ב י ל ל י נ ג. שטאַרק! גאָט זאָל מיר אַזוי העלפען, ער איז פערניכטענד. יעדער וואָרט פאַלט, ווי דער קלאַפּ פון א האַמער.

ה א ו ו ס ט א ד. יאַ, אָבער יענע מענשען פאַלען נים מיט׳ן ערשטען קלאַפּ.

ב י ל ל י נ ג. דאָס איז שוין גאַנץ ריכטיג, גאָט זאָל מיר אַזוי העלפען, אָבער מיר וועלען אָנגעהן האַמערענדיג קלאַפּ אויף קלאַפּ,

ביז די גאנצע באנדע אריסטאקראטען וועט ליגען צושמעטערט. ווען איך בין אזוי געזעסען דארט, לעזענדיג, האט עס מיר אויסגעזעהען, ווי איך הער דעם שטורמען פון דער רעוואלוציאן.

האוסטאד. (אומדרייענדיג זיך) שא! פאסט נור אויף, אז אסלאקסען זאל ניט הערען אזעלכע ווערטער.

ביללינג. (אין א נידריגע שטיממע) אסלאקסען איז א טרוס, א פייגלינג. ער האט ניט קיין טראפען מוטה אין זיך. אבער דעם מאל וועט איהר דאך נאטירליך פארדערען, אז איהר זאלט טהאן, ווי איהר ווילט, הם! וועט איהר דרוקען דעם דאקטאר'ס ארטיקעל?

האוסטאד. יא, וואס עס זאל ניט פאסירען, קענען מיר אויסנוצען דיזע געלעגענהייט פאר אונזער טובה וועגען. אויב דער בירגערמייסטער זאל ניט מרוצה ווערען אויף דעם דאקטאר'ס פאר־שלאג, וועט ער דאך מוזען זיך צוקריגען מיט דער גאנצער באנדע אקציאנערען, וועלכע זיינען ביז איצט געווען זיין גאנצע שטיצע.

ביללינג. אה, יא, ווייל עס איז דאך זיכער, אז זיי וועלען זיך מוזען ארויסרוקען מיט א היבשע סומע.

האוסטאד. דאס קענסטו וועטען. און דאן, זעהסטו ניט, וועט די גאנצע חברותא צובראכען ווערען, און מיר וועלען טאג איין, טאג אויס ווייזען דעם עולם, אז דער בירגערמייסטער איז גענצליך אונפאסענד אין אללע הינזיכטען, און דאס אללע שטעלען, די גאנצע שטאדט־רעגיערונג, מוז איבערגעגעבען ווערען אין די הענד פון מענשען מיט ליבעראלע אידעען.

ביללינג. גאט זאל מיר אזוי העלפען, אבער דאס איז דאך אזוי ריכטיג. איך זעה עס, איך זעה עס. מיר זיינען ערב א רע־וואלוציאן! (א קלאפ אין טיר.)

האוסטאד. שא! (ער רופט אריין. דר. שטאקמאן קומט אריין דורך די לינקע טיר. האוסטאד געהט איהם אנטקעגען.) א, אט איז דער דאקטאר! נו?

דר. שטאקמאן. דרוקט עס, הערר האוסטאד! נור נעדרוקט.

ה א ו ו ס ט א ד. געהט עס אריין אזוי ווי עס איז?

ב י ל ל י נ ג. הורראה!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. דרוקט עס, זאָג איך אייך. געווים געהט עס אריין, ווי עס איז. אז זיי ווילען אזוי, טו זאָל זיין אזוי. איצט וועט עס זיין א מלחמה אין שטעדטעל, ביללינג!

ב י ל ל י נ ג. א מלחמה אויף מעסערס, דאָס איז, וואָס איך וויל, דאָקטאָר! א מלחמה אויף טוידט און אויף לעבען, דאָקטאָר.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. דיזער ארטיקעל איז בלויז דער אָנ־פאַנג. מיין קאָפּ איז שוין פול מיט פלענער פאר פיער אָדער פינף ארטיקלען. אָבער וואו פארשטעקט איהר דאָרט אסלאַקסענען?

ב י ל ל י נ ג. (רופענדיג אין דער דרוקעריי) אסלאַקסען, קומט נור אריין פאר א וויילימשקע.

ה א ו ו ס ט א ד. האָט איהר געזאָגט פיער אָדער פינף מעהר ארטיקלען איבער דער זעלבער זאך?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. גאָט זאָל אויסהיטען, מיין טהייערער האווסטאד. ניין, זיי האָבען צו טהאָן מיט גאנץ פערשיידענע זאכען. אָבער זיי שטאַמען אַללע פון איין קוואַל. איין זאך פיהרט צו דער צווייטער. עס איז פונקט ווי, ווען מי הויבט אָן טרייסלען אן אַלטע הויז, אַקוראַט דאָס זעלבע.

ב י ל ל י נ ג. גאָט זאָל מיר אזוי העלפען, דאָס איז אמת. און מי קען קיינמאָל ניט טהאָן עפּעס רעכטס, ביז די גאנצע חורבה ווערט ארונטערגעריסען.

א ס ל א ק ס ע ן. (געהט אריין פון דרוק) ארונטערגעריסען! זיכער, דער דאָקטאָר רעדט דאָך ניט פון ארונטעררייסען די בעדער!

ה א ו ו ס ט א ד. הויבט זיך גאָר נים אָן. שרעקט זיך נים.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. ניין. מיר האָבען גערעדט פון עפּעס גאנץ אנדערעס. נו, וואָס דענקט איהר פון מיין ארטיקעל, העדר רעדאקטאָר?

ה א ו ו ס ט א ד. איך דענק, אז עס איז איינפאך א מייסטער־ווערק.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, איז עס ניט? דאָס, זעהט איהר, טהוט מיר הנאה.

ה א ו ו ס ט א ד. ער איז אזוי קלאָר און אזוי צום פונקט. איינער דאַרף גאָר ניט זיין קיין ספּעציאַליסט אום צו פערשטעהן אייערע ארגומענטען. איך בין זיכער, דאָס יעדער אינטעלליגענטער מאַן וועט זיין אויף אייער זייט.

א ס ל א ק ס ע ן. און לאָמיר אויך האָפען אללע פערנינפ־טיגע.

ב י ל ל י נ ג. אַלע, די קלוגע און די ניט־קלוגע, די גאַנצע שטאָדט, גאָט זאָל מיר —

א ס ל א ק ס ע ן. נו, אויב אזוי, קענען מיר עס ריזיקירען און דרוקען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. איך זאָל עס מיינען, אז איהר קענט.

ה א ו ו ס ט א ד. דאָס געהט אריין אין דער מאָרגענדיגער צייטונג.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, דער קלאָג זאָל עס כאַפּען, ניט איין טאָג טאָר פערלאָרען געהן. זעהט נור, אסלאַקסען, אָט צו וואָס איך האָב אייך בעדאַרפט. איהר פּערזענליך, נעהמט דיזען מאַנוסקריפּט.

א ס ל א ק ס ע ן. געוויס וועל איך.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. זייט דערמיט אזוי פּאָרזיכטיג, פּונקט ווי דאָס וואָלט געוועזן גאָלד. קיין דרוקפעהלער. יעדער וואָרט איז וויכטיג. איך וועל דאָ באַלד ווידער אריינקומען, אום צו מאַכען א קליינע קאָרעקטור. אָה, איך קען ניט ערקלערען אייך, ווי איך חלש צו זעהען דעם ארטיקעל געדרוקט, צו שליידערען איהם—

ב י ל ל י נ ג. יא, צו שליידערען עס ווי א דונער־שלאַג, גאָט זאָל —

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. און צו אונטערוואַרפען עס צו דעם אורטהייל פון יעדען אינטעלליגענטען בירגער. אה! איהר האָט גאָר קיין אידעע ניט, וואָס איך מוז היינט איבערטראָגען. איך בין געסטראַשעט געוואָרען מיט אללע סאָרטען זאכען! עס האָט געהאַל־

טען שוין דערביי, אז מי האָט מיר געוואָלט בערויבען פון מיינע איי־גענע רעכטע, אלס א מענש.

ב י ל ל י נ ג. וואָס, פון אייערע רעכטע?!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. מי האָט פערלאַנגט, אז איך זאָל מיר ערנידריגען, אז איך זאָל זיין א פייגלינג, אז איך זאָל מיין פער־זענליכען נוצען האלטען פאר וויכטיגער, ווי מיינע טיפסטע, הייליג־סטע איבערצייגונגען —

ב י ל ל י נ ג. גאָט זאָל מיר אזוי העלפען, דאָס איז שוין ווירקליך צו געמיין.

ה א ו ו ס ט א ד. נו, וואָס האָט מען אנדערש געקאָנט ער־ווארטען פון יענער חברה?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אָבער זיי וועלען קריגען זייער גאָב. פון איצט אָן וועל איך יעדען טאָג פיהרען א קאמפף מיט זיי דורך דעם „פאָלקסבאָטע“. איך וועל זיי באָמבארדירען מיט איין ארטיקעל נאָך א צווייטען —

א ס ל א ק ס ע ן. יא, אָבער טהוט נור א קוק —

ב י ל ל י נ ג. הורראה, הורראה, א מלחמה!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. איך וועל ווארפען זיי צו דער ערד. איך וועל זיי פערניכטען. איך וועל צושמעטערען אלע זייערע פאר־צאמונגען און מאכען זיי גלייך מיט דער ערד פאר די אויגען פון אללע רעכטדענקענדע מענשען. איך וועל טהון —

א ס ל א ק ס ע ן. אָבער ווי עס איז, בעשיידענהייט, דאָק־טאָר! דאָס מוז מען.

ב י ל ל י נ ג. אָבער גאָר ניט! זשאלעוועט ניט קיין די־נאמיט, דאָקטאָר!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (ריידענדיג דאָס זויניגע) ווייל, גע־דענקט, פון היינט אָן איז דאָס שוין מעהר קיין פראגע פון א וואַ־סער־לייטונג אָדער קאנאָל. ניין, עס איז די גאנצע געזעלשאַפט, וואָס מוז גערייניגט און דיזינפעקטעט ווערען —

ב י ל ל י נ ג. אָט דאָס איז ווערטער, ווערטער פון רעטונג, גאָט זאָל —

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. פון די אללע אלטע פושערס מוז מען פטור ווערען, פארשטעהט איהר! און דאָס טאקי אין יעדען דעפארטמענט! אזעלכע אונענדליכע האָריזאָנטען האָבען זיך היינט געעפענט פאר מיר. עס איז גאָר ניט געווען קלאָר פאר מיר אלעס ביז איצט. אָבער איצט וועט שוין אַלעס רעכט זיין. דאָס איז די יונגע, די קרעפטיגע באננער־טרעגער, וואָס מיר מוזען זוכען, מיינע פריינד. מיר מוזען האָבען נייע קאפיטאנען פאר די אללע שטעללען.

ב י ל ל י נ ג. ריכטיג, ריכטיג, גאָט זאָל —

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. און אויב מיר זאָלען נור אלע צוזאמען האַלטען, וועט אללעס געהן ווי אויף רעדלאף. די גאַנצע רעוואָלוציאָן וועט נור זיין, ווי דער אוועקשיקען פון א שיף אויפ'ן וואסער. דענקט איהר ניט אזוי?

ה א ו ו ס ט א ד. וואָס מיר אנבעלאַנגט, גלויב איך, אז מיר האָבען איצט די בעסטע אויסזיכט אריינצוגעבען אונזערע שטאָדט־אנגעלעגנהייטען אין די הענד פון מענשען, צו וועמען זיי געהערען אויך מיט רעכט.

אַ ס ל א ק ס ע ן. און ווען מיר זאָלען נור אָנגעהן געלאַסען, דענק איך ווירקליך ניט, אז דאָ קען זיין עפּעס א געפאהר.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. וואָס, צום טייפעל, ארט עס מיר, אויב עס איז דאָ א געפאהר אָדער ניט? וואָס איך טהו, טהו איך אין דעם נאָמען פון וואהרהייט און פאר מיין געוויסען.

ה א ו ו ס ט א ד. איהר זיינט א מאן, וואָס פארדינט אונטערשטיצט צו ווערען, דאָקטאָר.

אַ ס ל אַ ק ס ע ן. יא, דאָס איז זיכער. דער דאָקטאָר איז אן אמת'ער פריינד פון שטאָדט. ער איז א ריכטיגער פריינד פון דער געזעלשאפט.

ב י ל ל י נ ג. גאָט זאָל מיר אזוי העלפען. דר. שטאָקמאַן איז א פריינד פון פאָלק, אסלאקסען.

אַ ס ל א ק ס ע ן. איך דענק, אז דער הויזאייגענטהימער־פערבאנד וועט באלד אָננעהמען דיזען אויסדרוק.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (דריקענדיג זיי די הענד, טיף געריהרט.)

איך דאַנק אייך, איך דאַנק אייך, מיינע טהייערע, טרייע פריינד. עס איז מיין גרעסטער פערגנניגען אייך צו הערען. מיין שיינער ברו־דער האָט מיר נור־וואָס גערופען גאַנץ עטוואָס אנדערעס. איך וועל איהם אבער בעצאָהלען מיט פראָצענט! אבער איך מוז איצט אוועק־געהן, אום צו זעהן אַ'ן אָרימען טייפעל. איך וועל נאָך היינט ווידער אריינבליקען, ווי איך האָב געזאָגט. זעהט נור, הערר אסלאַקסען, און פאַסט אויף אויף מיין ארטיקעל און פאַר קיין פאַל לאָזט ניט אוים קיין איינציגען פון די אויסגעשריי־צייכענס. אַם בעסטען, שטעלט אליין צו נאָך עטליכע. נו, דערווייל זייט מיר געזונד. (זיי דריקען זיך די הענד און דער דאָקטאָר פערלאָזט דאָס צימער.)

ה א ו ו ס ט א ד. ער איז אַן אמת'ער אוצר פאַר אונז.

א ס ל א ק ס ע ן. יאָ, אַזוי לאַנג, ווי ער בלייבט בלויז ביי די בעדער. אָבער, אויב ער געהט ווייטער, וועט עס ניט זיין ראַטה־זאַם צו געהן מיט איהם.

ה א ו ו ס ט א ד. הם! נו, דאָס הענגט אָב —

ב י ל ל י נ ג. איהר זייט איממער אַזוי פערדאַמט שרעקעדיג, אסלאַקסען.

א ס ל א ק ס ע ן. שרעקעדיג? יאָ, ווען עס איז אַ פראַגע פון אטאַקירען די לאָקאַלע רעגירונג, בין איך ווירקליך שרעקעדיג, הערר ביללינג. דאָס, ערלויבט מיר אייך צו זאָגען, האָב איך געלערנט אין דער שול פון ערפאַהרונג. אָבער נעהמט זיך נור צו העכערע פּאָליטיק, אטאַקירט די רעגיערונג אַלליין, און איהר וועט זעהען, אויב איך וועל זיך שרעקען.

ב י ל ל י נ ג. אָה, ניין. אָבער דאַ גערַאדע ווידערשפּרעכט איהר זיך, גאָט זאָל —

א ס ל א ק ס ע ן. דער אמת איז, איך בין אַ געוויסענהאַפּ־טער מענש. ווען איהר אטאַקירט די רעגיערונגען, טהוט איהר ווע־ניגסטענס דער געזעלשאַפט קיין שאדען ניט, ווייל די מענער, ווע־מען איהר אטאַקירט, ארט עס ווי די קאַץ. זיי בלייבען, וואו זיי זיינען. אָבער לאָקאַלע אויטאָריטעטען קענען ארויסגעוואָרפען ווערען, און אַזוי קומען צום פראָנט אַ מאַססע פון מענשען, וואָס

ווייסען גאָר ניט, און מאכען אָן צרות צו די איינגענטהימער און אנדערע.

האוווסטאד. אָבער די ערציהונג פון די בירגער דורך זעלבסט־רעגיערונג — וואָס דענקט איהר פון דעם?

אסלאקסען. ווען א מענש האָט עטוואָס, אויף וואָס ער דאַרף אויפּפּאסען, קען ער ניט דענקען פון יעדע זאַך, העררּ האוווסטאד.

האוווסטאד. אויב אַזוי, ווינש איך מיר, אז איך זאָל קיינמאָל ניט האָבען עפּעס, אויף וואָס אויפצופּאסען.

ביללינג. ריכטיג! ריכטיג!

אסלאקסען. (שמייכלענדיג) הם! (אָנצייגענדיג אויף'ן שרייבטיש) גובערנאַטאָר סטענסגארד איז געזעסען אין דיזען שטוהל פאר אייך.

ביללינג. (אויסשפּייענדיג) פוי, אזא פעררעטהער!

האוווסטאד. איך בין ניט קיין וועטער־פעהנדעל און וועל עס קיינמאָל ניט זיין.

אסלאקסען. א פּאָליטיקער טאָר קיין זאַך ניט זאָגען אויף זיכער, העררּ האוווסטאד. און וואָס אייך אָנבעלאַנגט, העררּ ביללינג, איהר מעגט געווים ניט ריידען אזוי הויך. האָב איך דאָך געהערט, אז איהר האָט פערוואָרפען אייער נעץ, אום צו קריגען די שטעללע פון א געריכט־סעקרעטאַר.

ביללינג. איך! —

האוווסטאד. ווירקליך, ביללינג?

ביללינג. נו, יא, אָבער דער טייפעל זאָל עס האָלען, איהר ווייסט דאָך, אז איך טהו עס נור, אום צו ערגערען יענע לומפּען.

אסלאקסען. נו, דאָס געהט מיר ניט אָן. אָבער, אויב מ'רופט מיר פייג און ניט־קאָנזעקווענט, וואָלט איך געוואָלט אָט וואָס זאָגען: דעם דרוקער אסלאקסענס פערגאַנגענהייט איז אָפען פאר יעדען. איך האָב מיר גאָר ניט געענדערט, אויסער, וואָס איך בין א ביסעל געלאַסענער. מיין הארץ געהערט נאָך אימער צום

פאָלק. אָבער איך לייקען נים, אז מיין שכל מאַכט מיר גענייגט צו די רעגיערער אונזערע — וועניגסטענס צו אונזערע לאָקאלע אוי־טאָריטעטען. (ער געהט אריין אין דרוקעריי.)

ב י ל ל י נ ג. דענקט איהר נים, אז מיר האָבען בעדארפט פון איהם לויז ווערען?

ה א ו ו ס ט א ד. ווייסט איהר פון אַן אנדערען, וואָס זאָל אונז באָרגען געלד אויף פאַפיר און דרוק?

ב י ל ל י נ ג. עס איז א פאסקודנע געשיכטע נים צו האָבען דעם נויטיגען קאַפּיטאַל.

ה א ו ו ס ט א ד. יא, ווען מיר וואָלטען דאָס נור געהאַט —

ב י ל ל י נ ג. אפשר וואָלט איהר זיך געווענדעט צו דר. שטאָקמאַן?

ה א ו ו ס ט א ד. (מישענדיג אין זיינע פאַפּירען) צו וואָס? ער איז אליין א קבצן.

ב י ל ל י נג. יא, אָבער ער האָט א גוטען מענשען הינטער איהם. זיין שווער, מאָרטען קיל.

ה א ו ו ס ט א ד. (שרייבענדיג) זיינט איהר זיכער, אז יע־נער האָט?

ב י ל ל י נ ג. יא, גאָט זאָל מיר אזוי העלפען, איך ווייס עס פאר זיכער. און א טהייל פון דעם וועט זיכער געהן צו שטאָקמאַנס פאמיליע. ער וועט זיי פערזאָרגען, יעדענפאלס די קינדער.

ה אָ ו ו ס ט א ד. (האַלב אומדרייענדיג זיך) רעכענט איהר אויף ד ע ם?

ב י ל ל י נ ג. רעכענען? איך רעכען גאָר נים.

ה א ו ו ס ט א ד. אין דעם זיינט איהר גערעכט און איהר זאָלט אויך נים רעכענען אויף די שטעללע פון א סעקרעטאַר. איך קען אייך פערזיכערען, אז איהר וועט עס נים קריגען.

ב י ל ל י נ ג. מיינט איהר, אז איך ווייס עס נים אזוי גוט, ווי איהר? און אין דער אמת'ן בין איך גאָר צופריעדען, וואָס איך וועל עס נים קריגען. אזא אבשטוים פייערט אויף איינעמס מוטה — גים איינעם א פרישען קוואַל פון גאַל, און איינער דארף עס האָ־

בען אין אזא גאָט־פערדאַמטען פּלאַץ, ווי דיזער, וואו אירגענד וועל־כע אויפרעגונג איז אזוי זעלטען.

ה א ו ו ס ט א ד. (שרייבענדיג) יא, יא.

ב י ל ל י נ ג. נו, זיי וועלען באַלד הערען פון מיר. איצט געה איך שרייבען אַן אויפרוף צו דעם איינגענטהימער־פערבאַנד. (ער געהט אריין אין זיין צימער.)

ה א ו ו ס ט א ד. (זיצענדיג ביים טיש, בייסענדיג זיין פעדער, זאָגט לאַנגזאַם) יא, דאָס וועט זיין פּונקט גוט. (אַ קלאַפּ אין טיר) אריין! (פּעטרא קומט אריין. האַווסטאַד שטעלט זיך אויף צו געהן איהר ענטקעגען) וואָס, איהר זייט עס? און דאָ?

פּ ע ט ר א. יא, ביטטע, ענטשולדיגט מיר —

ה א ו ו ס ט א ד. (איהר אָנבאָטענדיג אַ שטוהל) ווילט איהר זיך ניט אװעקזעצען?

פּ ע ט ר א. ניין. איך דאַנק אייך. איך מוז באַלד אוועק־געהן.

ה א ו ו ס ט א ד. איך רעכען, אז עס איז עטוואָס פאַר אייער פאָטער —

פּ ע ט ר א. ניין, איך בין געקומען צוליעב מיר אליין. (נעהמט ארויס אַ בוך פון איהר מאַנטעל־קעשענע) אָט איז די ענגלישע גע־שיכטע.

ה א ו ו ס ט א ד. ווארום האָט איהר עס צוריקגעבראַכט?

פּ ע ט ר א. איך וויל עס ניט איבערזעצען.

ה א ו ו ס ט א ד. אָבער איהר האָט דאָך מיר אזוי פער־שפּראָכען —

פּ ע ט ר א. אָבער דאַן האָב איך עס נאָך ניט איבערגעלייענט. און קיין צווייפעל, איהר האָט עס אויך ניט געלייענט.

ה א ו ו ס ט ע ד. ניין. איהר ווייסט דאָך, איך פערשטעה ניט קיין ענגליש, אָבער —

פּ ע ט ר א. ריכטיג. און דארום האָב איך אייך טאַקי גע־וואָלט זאָגען, אז איהר מוזט געפינען וואָס אנדערעס. (אוועקלעגענדיג

דעם בוך אויפ'ן טיש) דאָס קען ניט געדרוקט ווערען אין „פאָלקס־באָטע“.

האוווסטאד. ווארום ניט?

פעטרא. ווייל דאָס איז אין דירעקטען ווידערשפּרוך מיט אייערע אייגענע מיינונגען.

האוווסטאד. נו, אָבער צוליעב אונזער זאך —

פעטרא. איהר פערשטעהט מיך נאָך ניט. דאָ ווערט דער־צעהלט וועגען אַן איבערנאַטירליכע קראַפט, וועלכע פּאַסט אויף אויף די זאָגענאַנטע גוטע מענשען אויף דער ערד, און מאַכט, אַז אללעם אַם ענדע זאָל זיין צו זייער נוצען, און די אללע שלעכטע מענשען ווערען בעשטראָפט.

האוווסטאד. יא, אָבער דאָס איז דאָך געראַדע שיין. דאָס איז געראַדע, וואָס דער עולם האָט ליעב.

פעטרא. און וואָלט איהר געשטאָפּט דעם עולם מיט אזא שטאָף? וואָס רעדט איהר, איהר גלויבט דאָך אליין ניט א וואָרט פון דעם אללעם. איהר ווייסט גאַנץ גוט, אַז זאַכען פּאַסירען ניט אויף אזא שטייגער.

האוווסטאד. אין דעם זיינט איהר גערעכט. אָבער א רע־דאַקטאָר קען ניט איממער טהאָן, ווי ער וויל. ער מוז אָפט נאָכגע־בען דער עפענטליכער מיינונג אין קליינינקייטען. נאָך אלעמען, איז דאָך די הויפּט־זאַך אין לעבען, פּאָליטיק — יעדענפאלס פאר א צייטונג, און אויב איך וויל, אַז די מענשען זאָלען מיר נאָכפאָל־גען אויף דעם וועג פון פּראָגרעס און פרייהייט, מוז איך זיי ניט אָב־שרעקען. אויב זיי געפינען אזא מאָראַלישע ערציילונג אין דעם ראָמאַן, קענען זיי בעסער פארדייען דאָס, וואָס זיי לעזען אין דעם לייט־אַרטיקעל. זיי פיהלען זיך זיכערער.

פעטרא. שאַנדע! איהר זאָלט זיין אזא היפּאָקריט, און וועבען אזא נעץ, אום צו פערנאַרען די לעזער. איהר זייט דאָך ניט קיין שפּין.

האוווסטאד. איך דאַנק אייך פאר אייער גוטע מיינונג

װענגען מיר. נײן, דאָס איז בילליננגס אידעע, ניט מײנע.

פ ע ט ר א. בילינגס?

ה א ו ו ס ט א ד. יא, װענגיסטענס האָט ער אַנוסטען אַזױ גערערט. עס איז געװוען בילליננג, װעלכער האָט עס אַזױ געװאָלט האָבען דיזען ראָמאַן געדרוקט אין דער צײטונג. איך קען גאָר ניט דעם בוך.

פ ע ט ר א. אָבער װי איז עס מעגליך? בילליננג מיט זײנע ראַדיקאַלע מײנוננגען —

ה א ו ו ס ט א ד. נו, בילליננג איז אַ פיעל־זײטיגער מענש. ער איז איצט אַ קאַנדידאַט אויף אַ געריכטס־סעקרעטאַר.

פ ע ט ר א. איך גלויב עס ניט, הערר האוסטאַד. װי קען ער אַזױ זינקען?

ה א ו ו ס ט א ד. דאָס מוזט איהר איהם אַלײן פרעגען.

פ ע ט ר א. איך װאָלט זיך עס קײנמאָל ניט פאָרגעשטעלט פון בילליננג.

ה א ו ו ס ט א ד. (קוקענדיג אויף איהר אויפמערקזאַם) נײן? קומט עס צו אײך, אַלס אַן איבעררואַשונג?

פ ע ט ר א. יא, און דאָך — אפשר ניט? אַה! איך װײס אַלײן ניט.

הא ו ו ס ט א ד. מיר, זשורנאַליסטען, זײנען ניט װערטה זעהר פיעל, פרײלין פעטרא.

פ ע ט ר א. דענקט איהר װירקליך אַזױ?

ה א ו ו ס ט א ד. איך דענק אַזױ מאַנכעס מאָל.

פ ע ט ר א. יא, אין די קלײנע טאָג־טעגליכע אינטריגען — דאָס קען מען פערשטעהן. אָבער איצט האָט איהר דאָך אויפגענומען אַ קאַמפּף פאַר אַ גרויסע זאַך —

ה א ו ו ס ט א ד. איהר מײנט אודאי, אײער פאָטער'ס אַנגעלעגענהײט.

פ ע ט ר א. ריכטיג. איז אָט איצט, דענק איך, מוזט איהר זיך פיהלען אַ ביסעל מעהר װירדיג, װי די געװעהנליכע סטאַרע.

ה א ו ו ס ט א ד. יא, הײנט פיהל איך אַ ביסעל אַזױ.

פ ע ט ר א. יא, פיהלט איהר עס ניט? אה, א גרויסארטיגע קאריערע האָט איהר פאר זיך אויסגעקליבען: צו מאכען ריין דעם וועג פאר די פעראכטעטע וואהרהייט און פאר נייע אידעען; צו שטעהן אונערשראָקען אויף דער זייט פון דעם געקריוודעטען און פערפאָלגטען.

ה א ו ו ס ט א ד. בעזאָנדערס, ווען דיזער פערפאָלגטער מענש איז — הם! — איך וויים קוים, ווי דאָס צו זאָגען.

פ ע ט ר א. איהר מיינט צו זאָגען, ווען ער איז אזוי טריי און עהרליך.

ה א ו ו ס ט א ד. (אין א נידריגע שטימע) איך מיין, ווען ער איז אייער פאָטער.

פ ע ט ר א. (אזוי ווי זי וואָלט געקראָגען א קלאפ) ד אָ ס?

ה א ו ו ס ט א ד. יא, פעטרא — פריילין פעטרא!

פ ע ט ר א. אלזאָ, דאָס איז עס, פון וואָס איהר דענקט צוערשט? ניט די זאך אליין? ניט די וואהרהייט? ניט מיין פאָטער'ס גרויסע ווארימע הארץ?

ה א ו ו ס ט א ד. נאטירליך, דאָס אויך.

פ ע ט ר א. ניין, איך דאנק אייך. איהר האָט נור וואָס ארויסגעלאָזען די קאַץ פון זאק, הערר האווסטאד. און איצט וועל איך אייך שוין קיינמאָל מעהר ניט טרויען אין קיין זאך.

ה א ו ו ס ט א ד. קענט איהר מיר מאכען א פאָרוואורף דערפאר, וואָס איך טהו אלץ הויפטזעכליך צוליעב אייך?

פ ע ט ר א. וואָס מאכט מיר בייז אויף אייך איז דאָס, וואָס איהר זיינט ניט געוועזען עהרליך צו מיין פאטער. איהם האָט איהר געזאָגט, אז אייך אַרט נור פאר די וואהרהייט און פאר דעם גליק פון דער געמיינדע. איהר האָט גענארטביידען, דעם פאָטער און מיר. איהר זיינט ניט דער מענש, וואָס איהר מאכט דעם אָנשטעל צו זיין. און איך וועל אייך קיין מאָל ניט פארגעבען, קיין מאָל ניט!

ה א ו ו ס ט א ד. איהר זאָלט עס ניט זאָגען אזוי הארט, פריילין פעטרא — ניט איצט.

פ ע ט ר א. ווארום ניט איצט?

ה א ו ו ס ט א ד. ווייל אייער פּאַטער קען ניט אויסקומען אָהן מיין הילף.

פּ ע ט ר א. (קוקענדיג אויף איהם מיט אַ פאָרוואורף) אַט אַזעלכער זיינט איהר! אה, שאנדע!

ה א ו ו ס ט א ד. ניין, ניין. איך האָב גערעדט, אליין ניט ווייסענדיג וואָס. איהר דאַרפט עס ניט גלויבען.

פּ ע ט ר א. איך ווייס אליין, וואָס איך האָב צו גלויבען. אדיע. (אסלאַקסען קומט אַריין פון דער דרוקעריי, איילענדיג זיך און געהיימ־ניספאָל.)

א ס ל א ק ס ע ן. דער קלאַג זאָל עס נעהמען, הערר האווסטאד. (ער דערזעהט פּעטרא'ן) דאָס איז זעהר אונאַנגענעהם.

פּ ע ט ר א. נו, אָט איז דער בוך. איהר מוזט עס געבען צו אימיצען אנדערש. (זי געהט צו צום טיר.)

ה א ו ו ס ט א ד. (איהר נאָכגעהענדיג.) אבער פריילין פּעטרא.

פּ ע ט ר א. אדיע. (זי געהט אַרויס.)

א ס ל א ק ס ע ן. הערט נור, הערר האווסטאד.

ה א ו ו ס ט א ד. נו, וואָס איז דאָרט?

א ס ל א ק ס ע ן. דער בירגערמייסטער איז דאָרט; אין דער דרוקעריי.

ה א ו ו ס ט א ד. דער בירגערמייסטער?

א ס ל א ק ס ע ן. יא, ער וויל ריידען מיט אייך. ער איז אַריין דורך די הינטער־טיר — ער האָט ניט געוואָלט, אז מי זאָל איהם זעהען.

ה א ו ו ס ט א ד. וואָס מיינט עס? געהט ניט. איך וויל אליין — (ער געהט צו דער דרוקעריי, עפענט די טיר, און פערנייגט זיך פאַר'ן בירגערמייסטער.) פּאַסט אויף אסלאקסען, אז —

א ס ל א ק ס ע ן. איך פערשטעה. (ער געהט אַריין אין די דרוקעריי.)

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. איהר האָט ניט ערווארטעט צו זעהען מיר דאָ, הערר האווסטאד.

האוסטאד. ניין, איך קען ניט זאָגען, אז איך האָב אייך ערוואָרט.

בירגערמייסטער. (ארומקוקענדיג זיך) אָה, איהר האָט דאָ גאַנץ בעקוועם, א פערגניגען!

האוסטאד. און גאָר ניט לאַזענדיג אייך צו וויסען אויף פריהער, בין איך געקומען פערנעהמען אייער צייט.

האוסטאד. איהר זיינט ווילקאָמען. איך בין גאַנץ אין אייער דיענסט. ערלויבט מיר צו נעהמען אייער היטעל און שטעקען. (ער טהוט אַזוי און לעגט זיי אַוועק אויף אַ שטוהל.) און וועט איהר זיך ניט אַוועקזעצען?

בירגערמייסטער. (אַוועקזעצענדיג זיך ביים טיש.) איך דאַנק. (אויך האוסטאד זעצט זיך אַוועק.) איך האָב היינט געהאַט זעהר פיעל פערדרוס, הערר האוסטאד.

האוסטאד. ווירקליך? אה, יא, מיט אַלע אייערע פער־שידענע פליכטען—

בירגערמייסטער. היינט האָט מיך געערגערט דער דאָקטאָר.

האוסטאד. וואָס רעדט איהר? דער דאָקטאָר?

בירגערמייסטער. ער האָט געשריעבען עפּעס א'ז ערקלערונג צו די דירעקטאָרען איבער געוויסע פעהלערן אין די בעדער.

האוסטאד. נו, האָט ער עס ווירקליך?

בירגערמייסטער. יא, האָט ער עס אייך ניט געזאָגט? איך דענק, אז ער האָט געזאָגט—

האוסטאד. אָה, יא, ער האָט מיר עפּעס געזאָגט וועגען דעם.

אסלאקסען. (שרייענדיג פון דרוק) וואו איז דאָרט דער מאַנוסקריפּט.

האוסטאד. (אין אַ טאָן פון ערגערניש.) הם! אַט איז ער אויפ'ן טיש.

אסלאקסען. (געפינענדיג) גוט.

בירגערמייסטער. אַה, דאָס איז עס דאָך.

אסלאקסען. יא, דאָס איז דעם דאָקטאָרס ארטיקעל, בירגערמייסטער.

האווסטאד. אָט וועגען דעם האָט איהר עס צו מיר גערעדט?

בירגערמייסטער. אָט וועגען דעם טאקי. וואָס דענקט איהר פון דעם?

האווסטאד. איך בין ניט קיין פראָפעסיאָנעלער מענש, און איך האָב נור אַ בליק געטהאָן אויף דעם.

בירגערמייסטער. און דאָך געהט איהר עס דרוקען?

האווסטאד. איך קען דאָך ניט ענטזאגען אזא גרויסען מאן —

אסלאקסען. איך האָב גאָר ניט צו טהון מיט דער רעדיזשירונג פון דער צייטונג, העדר בירגערמייסטער.

בירגערמייסטער. נאַטירליך ניט.

אסלאקסען. איך דרוק נור דאָס, וואָס קומט מיר אין די הענד.

בירגערמייסטער. דאָס איז טאקי, ווי עס געהערט צו זיין.

אסלאקסען. אלזאָ מוז איך (וויל אַרייגעהן צוריק אין דרוק.)

בירגערמייסטער. ניין, בלייבט דאָ אַ ווײַלע, הערר אסלאקסען. מיט אייער ערלויבנים, הערר האווסטאד.

האווסטאד. געוויס, בירגערמייסטער.

בירגערמייסטער. איהר זיינט אַ געלאַסענער און בערעכענטער מענש, הערר אסלאקסען.

אסלאקסען. איך בין גליקליך דאָס צו הערען פון אייך.

בירגערמייסטער. און אַ מענש מיט בעדייטענדען איינפלוס.

אסלאקסען. מייסטענס צווישען די קליינע מיטעל־קלאַס מענשען.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. די קלענערע טאקס־צאָהלער זיינען די רייכסטע אין צאָהל — דאָ, ווי איבעראל.

א ס ל א ק ס ע ן. דאָס איז שוין גאנץ ריכטיג.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. און איך צווייפעל ניט, אז איהר ווייסט, ווי זיי אלע פיהלען. ניט אפשר?

א ס ל א ק ס ע ן. יא, איך דענק, אז איך מעג זאָגען, אז איך וויים, בירגערמייסטער.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. נו, אויב צווישען די ווענינער רייכע בירגער איז דאָ אזא גייסט פון זעלבסט אָפּפערונג, דאַן נאַטירליך.

א ס ל א ק ס ע ן. וואָס מיינט איהר?

ה א ו ו ס ט א ד. זעלבסט־אויפאָפּפערונג?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. עס איז א'ן אויסגעצייכענטער סימן פון דעם גייסט פון פאָלק. איך האָב שיער, שיער געזאָגט, אז איך האָב עס ניט ערוואַרטעט. אבער, נאַטירליך, מסתמא ווייסט איהר דאָך דאָס אלגעמיינע פיהלען בעסער, ווי איך!

א ס ל א ק ס ע ן. יא, בירגערמייסטער, אבער —

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. עס איז נישט קיין קליינער אָפּפער, וואָס די שטאָדט געהט מאַכען.

ה א ו ו ס ט א ד. די שטאָדט?

א ס ל א ק ס ע ן. אבער איך פערשטעה ניט. איז עס וועגען די בעדער —

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. לויט א'ן אויבערפלעכליכע אָב־שאַצונג וועלען די ענדערונגען, וואָס דער דאָקטאָר האלט פאַר נויטיג, בעטרעפען עטליכע הונדערט טויזענד קראָנען.

א ס ל א ק ס ע ן. דאָס איז א גרויסע סומע, אבער —

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. געווים וועלען מיר מוזען מאַכען א שטאָדט־אנלייהע.

ה א ו ו ס ט א ד. (זיך אויפהויבענדיג.) איהר מיינט ניט צו זאָגען, דאָס די שטאָדט —

א ס ל א ק ס ע ן. אז דאָס וועט מוזען אויסגעצאָהלט ווערען

פון די טעקסעם, פון די מאָגערע קעשענעס פון די קליינע מיטעלקלאַס מענשען?

בירגערמייסטער. יאָ, מיין טהייערער הערר אסלאַקסען, פון וואנען דען זאָל קומען דאָס געלד?

אסלאַקסען. דאָס איז, דאכט זיך, די זאַך פון די אקציאָנערען, וואָס זיינען די אייגענטהימער פון די בעדער.

בירגערמייסטער. די אקציאָנערען זיינען ניט אים־שטאַנד צו מאַכען מעהר אויסגאַבען.

אסלאַקסען. זיינט איהר עס גאַנץ זיכער, בירגער־מייסטער?

בירגערמייסטער. איך האָב זיך דאָס דערוואוסט שוין אויף זיכער. און אויב דיזע ענדערונגען זאָלען פאָרגענומען ווערען, וועט עס זיין אויף דעם חשבון פון שטאָדט.

אסלאַקסען. אָה! פערדאַמט מעג עס אלעס ווערען. ענטשולדיגט. אבער דאָס איז דאָך א גאַנץ אנדערע זאַך, הערר האַווסטאַד.

האַווסטאַד. יאָ, געוויס איז עס.

בירגערמייסטער. און דאָס ערגסטע איז, דאָס מיר וועלען מוזען צושליסען אונזערע בעדער פאַר וועלכע צוויי יאָהר.

האַווסטאַד. צומאַכען זיי? צומאַכען זיי גענצליך?

אסלאַקסען. פאַר גאַנצע צוויי יאָהר!

בירגערמייסטער. יאָ, די ארבייט וועט נעהמען ווע־ניגסטענס צוויי יאָהר.

אסלאַקסען. אבער, פערדאַמט, מיר קענען דאָס ניט אויסהאַלטען, בירגערמייסטער. פון וואָס וועלען מיר, אָרימע לייט, לעבען דערווייל?

בירגערמייסטער. אונגליקליכערווייזע איז דאָס זעהר שווער צו זאָגען, הערר אסלאַקסען. אבער וואָס ווילט איהר זאָלען מיר טהון? דענקט איהר, אז אימיצער וועט קומען אהער זיך היילען, אז מיר וועלען ארומגעהן איינרעדען דער וועלט, אז אונזער

וואסער איז פערגיפטעט, און דאס מיר לעבען אויף א פערפעסטעטען גרונד, און דאס די גאנצע שטאדט —

אסלאקסען. און דאס אלעס איז נור א פאנטאזיע?

בירגערמייסטער. מיט מיין בעסטען ווילען האב איך זיך ניט געקאנט איבערציינגען, אז דאס איז עפעס אנדערש.

אסלאקסען. אבער, אויב אזוי, איז עס דאך גאנץ אונ־פערצייהליך פון דאקטאר שטאקמאן — איך בעט אייך אום ענט־שולדיגונג, בירגערמייסטער — אבער —

בירגערמייסטער. אונגליקליכערווייזע זאגט איהר די וואהרהייט, הערר אסלאקסען. אונגליקליכערווייזע איז מיין ברודער אימער איין איינגעשפארטער מענש.

אסלאקסען. און דאך ווילט איהר, הערר האווסטאד, העלפען איהם אין אזא זאך?

האווסטאד. אבער ווער האט זיך געקענט פארשטעלען דאס—

בירגערמייסטער. איך האב דא פערצייכענט א קורצע ערקלערונג פון די פאקטען, ווי זיי זעהען אוים פון דעם שטאנד־פונקט פון דעם ניכטערנעם פערשטאנד. און דארט האב איך בעמערקט, אז געוויסע פעהלער קענען אבגעשאפט ווערען דורך ענדערונגען, וועלכע אונזערע געלד־מיטלען וועלען עס אונז ערלויבען.

האווסטאד. האט איהר דאס מיט זיך, בירגערמייסטער?

בירגערמייסטער. (זוכענדיג אין קעשענע) יא, איך האב עס געבראכט מיט מיר, אין פאל איהר —

אסלאקסען. (שנעל.) פערדאמט! אט איז ער!

בירגערמייסטער. ווער? מיין ברודער?

האווסטאד. וואו? וואו?

אסלאקסען. ער קומט דורך די דרוקעריי.

בירגערמייסטער. ווי ניט אנגענעהם. איך וואלט ניט געוואלט זיך בעגעגענען דא מיט איהם, און דאך איז נאך דא איינינגע זאכען, וועגען וועלכע איך האב בעדארפט מיט אייך רעדען.

האווסטאד. (אנצייגענדיג אויף די טהיר לינקס.) נעהמט אריין דארט פאר א ווילע.

בירגערמייסטער. אבער —

האווסטאד. איהר וועט דאָרט געפינען בלויז בילליגנען.

אסלאקסען. שנעל, שנעל, בירגערמייסטער, ער קומט באלד.

בירגערמייסטער. גוט אלזאָ, אבער זעהט, ווערט פון איהם שנעל פטור.

(ער געהט ארויס דורך די טהיר לינקס, וועלכע אסלאַקסען עפענט פאַר איהם, פערנייגענדיג זיך.)

האווסטאד. זעהט, מאכט אַ מינע, אז איהר זיינט זעהר בעשעפטיגט. (ער זעצט זיך אַוועק און שרייבט. אסלאַקסען דרעהט איבער אַ הורבע פּאַפּיערען.)

דר. שטאָקמאן. אָט בין איך ווידער. (ער לעגט אוועק זיין הוט און שטעקען.)

האווסטאד. (שרייבענדיג) שוין פערטיג, דאָקטאָר? איילט זיך אונטער, אסלאקסען! מיר האָבען היינט וועניג צייט צו פערלירען.

דר. שטאָקמאן. (צו אַסלאַקסען) נאָך אלץ ניט אויפגעזעצט מיין ארטיקעל?

אסלאקסען. (ניט אומדרעהענדיג זיך) ניין; ווי אזוי האָט איהר געקאָנט דענקען —.

דר. שטאָקמאן. געוויס ניט, אבער איהר פערשטעהט דאָך זיכער, ווי אונגעדולדיג איך בין. איך קען ניט רוהען, ביז איך וועל עס ניט זעהען געדרוקט.

האווסטאד. הם! עס וועט נאָך נעהמען אַ גוטע שטונדע. דענקט איהר ניט אזוי, אסלאקסען?

אסלאקסען. איך האָב במעט מורא, אז אזוי איז עס.

דר. שטאָקמאן. גוט, גוט, מיינע טהייערע פריינד, וועל איך נאָך אַ מאָל קומען. עס אַרט מיר ניט, אז איך קום צוויי מאָל איבער אזא זאַך. אזא גרויסע, ערהאבענע זאַך — דאָס גליק פון דער גאַנצער שטאָדט. אויף מיין וואָרט, עס איז ניט די צייט ארומצוגעהן ליידיג. (ער וויל שוין געהן, אבער ער בלייבט און קומט צוריק.)

אַה, זעהט נור, עס איז דאָ נאָך עפּעס, וועגען וואָס איך האָב געוואָלט איבערערען.

האוּוּסטאד. ענטשולדיגט. אפשר א'ן אנדערס מאָל?

דר. שטאָקמאַן. איך קען עס זאָגען אין צוויי ווערטער. איהר זעהט, עס איז בלויז דאָס. ווען מענשען וועלען לייענען מיין ער־קלערונג מאָרגען, און וועלען זיך דערוויסען, אז איך האָב פערבראַכט א גאַנצען ווינטער, שטיל ארבייטענדיג, לטובה פון דער שטאָדט —

האוּוּסטאד. יא, אבער דאָקטאָר —

דר. שטאָקמאַן. איך וויים, וואָס איהר וועט זאָגען. איהר דענקט ניט, אז דאָס איז געווען עטוואָס מעהר ווי מיין פליכט, מיין איינפאַכע פליכט, אלס בירגער. געוויס ווייס איך עס אזוי גוט, ווי איהר. אבער איהר זעהט דאָך, מיינע מיטבירגער — גוטער גאָט, די גוטע וועזענס, זיי דענקען אזוי פיעל פון מיר —

אסלאקסען. יא, אייערע מיטבירגער האָבען געדענקט גוט וועגען אייך ביז היינט, דאָקטאָר.

דר. שטאָקמאַן. און דאָס איז עס געראָדע, פאר וואָס איך האָב מורא — דאָס איז עס, וואָס איך האָב געוואָלט זאָגען: ווען דאָס אלעס קומט צו זיי — בעזאָנדערס צו די אָרימערע קלאַסען — אלס א צורוף צו נעהמען די אנגעלעגענהייטען פון שטאדט אין זייערע הענד פאר די צוקונפט.

האוּוּסטאד. (זיך אויפהעבענדיג) הם. איך וועל פון אייך ניט פארבאהאלטען —

דר. שטאָקמאַן. אהא, איך האָב פערשטאַנען, אז דאָ קאָכט זיך עפּעס! אבער איך וויל ניט הערען דערפון. אויב זיי געהען עטוואָס פעראנשטאלטען —

האוּוּסטאד. . וויא אזוי?

דר. שטאָקמאַן. אָט א פראָצעסיאָן מיט פלענס, א באַנ־קעט, אָדער עפּעס א'ן אנדערע זאַך, גיט מיר אייער ערנסטען פער־שפּרעכען, אז איהר וועט ניט דערלאָזען דערצו. און איהר אויך, הער אסלאַקסען. איהר הערט!

האוּוּסטאד. ענטשולדיגט מיר, דאָקטאָר. אבער עס איז

ראכט זיך גלייכער, מיר זאָלען אייך זאָגען די וואהרהייט פריהער, איידער שפּעטער.

(מרס. שטאָקמאַן קומט אריין.)

מרס. שטאָקמאַן. (דערזעהענדיג דעם דאָקטאָר.) טאקי פּונקט ווי איך האָב געטראכט.

האָווסטאַד. (צוגעהענדיג צו איהר) האללא! אייער ווייב אויך?

דר. שטאָקמאַן. וואָס, צום טייפעל, ביזטו געקומען, קאַטערינאַ?

מרס. שטאָקמאַן. איך דענק, אז דו האָסט בעדאַרפט וויסען גוט גענוג, צו וואָס.

האָווסטאַד. ווילט איהר זיך ניט זעצען, אָדער קען—?

מרס. שטאָקמאַן. איך דאנק אייך, ביטע, מאכט זיך קיין מיה איבער מיר. און איהר מוזט ניט זיין בייז אויף מיר, וואָס איך בין געקומען אהער אוועקצונעהמען פון דאנען מיין מאַן, ווייל איהר מוזט געדענקען, אז איך בין א מאמע פון דריי קינדער.

דר. שטאָקמאַן. וואָס פאר א'ן אונזין! מיר ווייסען דאָס אלעס זעהר גוט.

מרס. שטאָקמאַן. עס זעהט אבער ניט אויס, אז דו זאָלסט דענקען פיעל פון דיין ווייב און קינדער. אדער דו וואָלסט זיך אזוי ניט געאיילט זיך שטירצען אין אונגליק.

דר. שטאָקמאַן. ביזטו גאנץ משוגע געוואָרען, קאַטערינאַ? טאָר ניט א מאַן, וואָס האָט א פרוי און קינדער, פּראָקלאַמירען די וואהרהייט, און טהון זיין בעסטעס צו זיין א ניצליכער בירגער, צו טהון זיין פליכט צו דער שטאדט, אין וועלכער ער לעבט?

מרס. שטאָקמאַן. אלעס, אבער געלאַסען, טאָמאַס.

אסלאקסען. גאָר מיינע ווערטער. געלאַסענהייט און בעשיידענהייט אין אלעמען.

מרס. שטאָקמאַן. און איהר טהוט אונז א גרויסע רעה, הערר האָווסטאַד, ווען איהר פערפיהרט מיין מאַן פון זיין הויז און היים און פערדרעהט איהם דעם קאָפּ מיט די אלע זאכען.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. קאַטערינאַ! מיינסטו, אַז איך וועל זיך לאָזען פון אימיצען מאַכען צום נאַר?

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. יאַ, דאָס טהוסטו. איך ווייס גאַנץ גום, אַז דו ביזט דער קליגסטער מאַן אין שטאָדט, אבער דו לאָזסט זיך אַזוי לייכט איינרעדען, אָטטאָ. (צו האָווסטאַר.) און שטעלט איך נור פאָר, ער וועט פערלירען זיין שטעלע, אויב איהר וועט דרוקען, וואָס ער האָט אָנגעשריעבען.

א ס ל א ק ס ע ן. וואָס!

ה א ו ו ס ט א ר. יאַ, אבער איהר ווייסט דאָך, דער דאָקטאָר—

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. חאַ! חאַ! זאָלען זיי נור פּרובירען. ניין, מיין טהייערע, זיי סמייען ניט! איך האָב די קאָמפּאַקטע מאַיאָריטעט הינטער מיר, פערשטעהסט?

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. דאָס איז טאַקי דאָס אונגליק, דאָס דו האָסט אַזאַ מורא'דיגע זאַך הינטער זיך.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. אונזין, קאַטערינאַ. דו געה אהיים, און פּאַס אויף אויף די הויז, און לאָז מיר זאָרגען פאַר די געזעל־שאַפט. ווי קענסטו מורא האָבען, ווען איך בין אַזוי זיכער און גליקליך? (רייבענדיג זיינע הענד און שפּרייזענדיג הין און צוריק.) די וואהרהייט און דאָס פאָלק מוזען זיין די זיעגער. אה, איך זעה די אונאבהענגיגע בירגער פערזאַמעלט אין א'ן ארמעע (בלייבענדיג פלוצ־לינג שטיל.) אָה, וואָס איז דאָס, צום טייפעל?

א ס ל א ק ס ע ן. (קוקענדיג אויף איהם.) אָה, גאָט!

ה א ו ו ס ט א ר. הם!

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. דאָס איז דאָך טאַקי דער סאַמע שפּיץ פון אויטאָריטעט.

(ער נעהמט דעם בירגערמייסטערס אָפיציעלע קעפּ גאַנץ פאָרזיכטיג צווישען די שפּיצען פון זיינע פינגער און העבט זי אויף אין דער הויך.)

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. דעם בירגערמייסטערס היטעל!

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. און אָט איז אויך זיין שטעקען! אבער, ווי צום טייפעל, קומען זיי אהערצו—

ה א ו ו ס ט א ר. נו, אַלזאָ—

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. אה! איך פערשטעה. ער איז דאָ געווען אייך איבערצורעדען? חאַ! חאַ! ער האָט געבראכט זיינע חזירים אויף דעם ניט־ריכטיגען מארק! און ווען ער האָט דערזועה! מיך אין דער דרוקעריי (פלאַצט אוים מיט אַ געלעכטער) האָט ער געמאַכט פּים, הערר אסלאַסקען?

א ס ל א ק ס ע ן. (אין איילעניש) ריכטיג. ער האָט געמאַכט פּים, דאָקטאָר.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. אנטלאָפען אָהן זיין קעפּ און שטעקען— דאָס קען ניט זיין. פּעטער וועט ניט לאָזען אין דער פרעמד זאַכען, וואָס געהערען צו איהם. אבער וואָס, צום טייפעל, האָט איהר דאָ געמאַכט מיט איהם? אָה, דאָרט, נאַטירליך. נון, זאָלסטו עפּעס זעהען, קאַטערינא.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. איך בעט דיר —

א ס ל א ק ס ע ן. נעהמט זיך אין אכט, דאָקטאָר!

(דר. שטאָקמאַן האָט אָנגעטאָן דעם בירגערמייסטערס היטעל און גענומען אין האַנד זיין שטעקען. דאַן געהט ער צו, עפּענט די טיר, און פערנייגט זיך אויפ'ן מיליטערישען שטייגער. דער בירגערמייסטער געהט אריין, רויט פון צאָרן. הינטער איהם קומט בילינג.)

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. וואָס איז דער מיין פון דיזער פּאַיאַצסטוואָ?

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. האָב רעספּעקט, מיין גוטער פּעטער. איצט בין איך די העכסטע אויטאָריטעט אין שטאָדט. (ער שפּרייזט הין און צוריק.)

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. (כמעט וויינענדיג) אָבער ווירקליך, אָטטאָ.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. (איהם נאָכגעהענדיג) גיב אהער מיין היטעל און דעם שטעקען.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. (מיט דעמזועלבען טאָן) אויב דו ביזט דער פּאָליצמייסטער, בין איך דער בירגערמייסטער. איך בין בעל הבית איבער דער גאנצער שטאָדט, זאָג איך דיר!

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. אָוועק לעג מיין היטעל, זאָג איך. געדענק, דאָס איז אַ היטעל פון אַ בעאַמטען!

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. פש! דענקסטו, אז דאָס ערוואַבענדע פאָלק וועט זיך לאָזען אָבשרעקען פון א׳ן אָפיציעלע היטעל? דו וועסט זעהען, מיר געהען האָבען א רעוואָלוציאָן אין שטאָדט. דו האָסט געסטראשעט מיר מיט דעם פערליערען פון מיין שטעלע, אבער איצט ווארף איך דיר ארונטער. איך ווארף דיר ארונטער פון אלע דיינע שטעלען און טשינען, דו מיינסט, אז איך קען עס ניט טהאָן? — אָה, יא, איך קען עס, איך האָב מיט מיר די אונבעצווינג־בארע קראפט פון דער געזעלשאפט. האָוסטאד און בילינג וועלען דונערן אין „פאָלקסבאָטע״, און דער דרוקער אסלאקסען וועט ארויסקו־מען אן דער שפיצע פון דעם גאַנצען הויזאייגענטהימער פערבאנד —

א ס ל א ק ס ע ן. דאָס וועל איך ניט, דאָקטאָר.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. זיכער וועט איהר—

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. וועט אפשר הערר האָוסטאד צו־שטעהן צו דער אגיטאציאָן?

ה א ו ו ס ט א ד. ניין, בירגערמייסטער.

א ס ל א ק ס ע ן. ניין. מר. האָוסטאד איז ניט אזא נאר, אז ער זאָל רואינירען זיך און זיין צייטונג, צוליעב א פוסטע פאנטאזיע.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. (ארומקוקענדיג זיך) וואָס מיינט דאָס אלעס?

ה א ו ו ס ט א ד. איהר האָט אונז פאָרגעשטעלט די אנגע־לעגענהייט, הערר דאָקטאָר, אין א פאלשע ליכט, און דארום קען איך אייך ניט געבען מיין הילפע.

ב י ל ל י נ ג. און נאָך דעם, ווי דער בירגערמייסטער איז געווען אזוי פריינדליך מיר צו דערצעהלען דאָרט, בין איך—

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. אין א פאלשע ליכט! גוט, בעשולדיגט מיר אין דעם, אָבער דרוקט מיין ארטיקעל. איך בין מאַן גענוג, צו שטעהן ביי דעם, וואָס איך האָב געזאָגט.

ה א ו ו ס ט א ד. איך וועל עס ניט דרוקען. איך קען ניט, וויל ניט און סמייע עס ניט צו דרוקען.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. איהר סמייעט ניט? וועלכער אונזין?

איהר זיינט דאָך דער רעדאקטאָר, און איך רעכען, אז עס איז דער רעדאקטאָר, וואָס פיהרט זיין צייטונג.

אסלאקסען. ניין, עס איז דער לעזער, דאָקטאָר.

ביללינג. גליקליכערווייזע איז עס אזוי.

אסלאקסען. עס איז די עפענטליכע מיינונג, דאָס אויפגעקלערטע פאָלק, די בעלי בתים, און די אַלע איבריגע. זיי זיינען עס, וואָס פיהרען די צייטונג.

דר. שטאָקמאַן. (רוהיג.) און אלע דיזע מעכטע האָב איך געגען מיר?

אסלאקסען. יא. עס וואָלט געווען אַ'ן אבסאָלוטער אונגליק פאַר די שטאדט, ווען אייער ארטיקעל זאָל געדרוקט ווערען.

דר. שטאָקמאַן. אזוי גאָר!

בירגערמייסטער. מיין הוט און שטעקען! (דר. שטאָקמאַן נעהמט אראָב די היטעל און לעגט זי אונעק אויפ'ן טיש. דער בירגערמייסטער נעהמט גלייך צו זיך זיין היטעל און שטעקען.) דיין אויטאָריטעט האָט זיך גיך געענדיגט.

דר. שטאָקמאַן. דאָס איז נאָך ניט די ענדע. (צו האווסטאַד.) אלזאָ איז עס גאַנץ אונמעגליך, אז מיין אַרטיקעל זאָל געדרוקט ווערען אין דעם „פאָלקסבאָטע“?

האווסטאד. גאַנץ אונמעגליך. און צוליעב אייער פאמיליע—

מרס. שטאָקמאַן. אָה, ביטע, פאר זיין פאמיליע זאָל איך ניט ארען, הערר האווסטאד.

בירגערמייסטער. (נעהמט ארויס אַ פאַפּיער פון זיין קעשענע.) דאָס וועט זיין גענוג אויפצוקלערען דעם עולם, אויב איהר וועט עס דרוקען. דאָס איז אַ פאָלקאָמענע ערקלערונג. איך דאַנק אייך.

האווסטאד. (נעהמענדיג דעם מאַנוסקריפּט.) גוט, איך וועל זעהען, אז דאָס זאָל גלייך אריין.

דר. שטאָקמאַן. און מיינט ניט! איהר שטעלט זיך פאָר, דאָס איהר קענט שטיל מאַכען מיר און די וואהרהייט? אבער עס

וועט ניט זיין אזוי לייכט, ווי איהר דענקט. הערר אסלאקסען, ווילט איהר זיין אזוי גוט, און דרוקען מיין מאנוסקריפט גלייך אלס פאמפלעט — אויף מיינע אייגענע קאסטען — אויף מיין אייגענע פעראנטוואָרטליכקייט. איך וועל נעהמען 500 קאָפּיעס. ניין, איך וועל נעהמען 600.

אסלאקסען. ניין, ווען איהר זאָלט מיר אפילו אָבגילטען. איך וועל אייך ניט געבען מיין פרעסע צו אזא צוועק, דאָקטאָר. איך טאָר עס ניט צוליעב די עפענטליכע מיינונג. און איהר וועט עס אויך ניט קריגען געדרוקט אנדערשוואו, אין דער גאנצער שטאדט.

דר. שטאָקמאן. דאן גיט מיר עס צוריק.

האווסטאד. (דערלאַנגענדיג איהם דעם מאַנוסקריפּט.) מיט דעם גרעסטען פערגניגען.

דר. שטאָקמאן. (נעהמענדיג זיין הוט און שטעקען.) דאָס וועט פערעפענטליכט ווערען זאָ ווי זאָ. איך וועל עס לייענען אויף אַ מאסס־מיטינג, און מיינע ברידער מיט־בירגער זאָלען הערען די שטימע פון וואהרהייט.

בירגערמייסטער. אין דער גאנצער שטאדט איז ניטאָ קיין פעראיין, וואָס זאָל דיר געבען זיין זאאל פאר אזא צוועק.

אסלאקסען. קיין איינציגער, דאָס בין איך זיכער.

בילינג. ניין, גאָט זאָל מיר אזוי העלפען, איך דענק אויך אזוי.

מרס. שטאָקמאן. דאָס וואָלט געווען צו שענדליך. אבער ווארום זיינען אלע דיזע מענער געגען דיר?

דר. שטאָקמאן. (בייז) אה, איך וועל עס דיר זאָגען. דאָס איז דערפאר, ווייל אין דיזער שטאדט זיינען אלע מענער אלטע פרויען — ווי דו. זיי אלע דענקען נור פון זייערע פאמיליען, און ניט פון דעם וואוילזיין פון אלע.

מרס. שטאָקמאן. (נעהמענדיג זיין אָרעם.) דאן וועל איך זיי וועיזען ווי אזוי א'ן אלטע פרוי קען זיין א מאָל א מאן אויף א געוויסען וועג. ווייל איצט וועל איך האלטען מיט דיר, אָטטאָ.

דר. שטאָקמאן. בראוו גערעדט, קאטערינא. ווייל דער

אמת מוז ארויסקומען, איך שווער עס. און אויב איך קען ניט קריגען קיין האָל, וועל איך נעהמען א פּויק און מאַרשירען מיט איהם איבער׳ן שטאדט, און וועל לייענען מיין ארטיקעל ביי יעדער גאַסען־עק.

בירגערמייסטער. זיכער, אזא משוגענער ביזטו נאָך ניט?

דר. שטאָקמאַן. איך בין.

אסלאקסען. עס איז ניטאָ קיין איינציגער מענש אין דער גאַנצער שטאדט, וואָס זאָל געהן מיט אייך.

בילינג. ניין, גאָט זאָל מיר אזוי העלפען. עס איז ניטאָ!

מרס. שטאָקמאַן. גיב ניט נאָך, אָמטאָ! איך וועל שיקען די אינגלאך מיט דיר.

דר. שטאָקמאַן. דאָס איז א גרויסארטיגע אידעע.

מרס. שטאָקמאַן. פּרעדעריק וועט דאָך זיך רייסען געהן און וואַלטער וועט אויך געהן.

דר. שטאָקמאַן. יא, און פּעטרא וועט אויך מיטגעהן. און דו אליין, קאטערינע!

מרס. שטאָקמאַן. ניין, ניט איך. אבער איך וועל שטעהן ביין פענסטער און נאָכקוקען — דאָס וועל איך טהון מיט פערגניגען.

דר. שטאָקמאַן. (וואַרפענדיג זיינע אָרעמס ארום איהר און קושענדיג איהר.) איך דאַנק, איך דאַנק. איצט מיינע העררען זיינען מיר פערטיג צום קאַמפף. איצט וועלען מיר זעהען, אויב פייגהייט קען צושליסען דעם מויל פון א פּאַטריאָט, וואָס ארבייט נור פאר דאָס גוטע פון אלעמען.

(ער און זיין פרוי געהען ארויס דורך די טהיר לינקס.)

בירגערמייסטער. (שאָקעלט מיט׳ן קאָפּ.) איצט האָט ער איהר אויך שוין משוגע געמאַכט!

פיערטער אקט.

(א גרויסער אלט־מאָדישער צימער אין קאַפּיטאַן האָרסטערס הויז. א'ן אָפענע גרויסע טהיר פיהרט צו א פאָרצימער. לינקס זיינען דאָ דריי פענסטער. אין מיטען פון דער וואַנד אַנטקעגען איז אויפגעשטעלט א קליינע פּלאַטפאָרמע. אויף איהר שטעהט א קליין טישעל, צוויי ליכט, א פלעשעל וואַסער און א גלאָק. דער גאַנצער צימער איז בעלויכטען מיט קליינע לאָמפּען, וואָס שטעהען צווישען די פענסטער. לינקס פון דער פּלאַטפאָרמע שטעהט א טיש און ביים טיש א שטוהל. אין פראָנט, רעכטס, איז א טהיר, און ניט ווייט פון איהר עטליכע שטוהלען. א גרויסע פערזאַמלונג פון אַלע קלאַסען בירגער. צווישען זיי זעהט מען אויך איינינע פרויען און שול־קינדער. מעהר און מעהר מענשען קומען אָן, ביז דאָס צימער איז גאַנץ פול.)

ערשטער בירגער. (צו א צווייטען, וואָס שטעהט נעבען איהם.) אַלזאָ, זייט איהר אויך דאָ, לאַמסטאַר.

צווייטער בירגער. איך געה צו יעדער פערזאַמלונג.

דריטער בירגער. אודאי האָט איהר דאָך אייער פייפעל מיטגעבראַכט?

צווייטער בירגער. געוויס האָב איך. און איהר ניט?

דריטער בירגער. ווי דען־זשע. און דער שיפּפער עוועגסאָן האָט אויך מיר צוגעזאָגט צו ברענגען זיין גרויסע טרובע.

צווייטער בירגער. אָט וועט עס זיין א ביסעל שפּאַס!

די אנדערע. מי וועט זיך האַלטען ביי די זייטען. (אַלע לאַכען.)

פיערטער בירגער. (צושטעהענדיג צו זיי.) הערט נור, אבער וועגען וואָס איז דאָס אַלץ? וואָס געהט מען דאָ טהון היינט ביינאַכט?

צווייטער בירגער. וואס, איהר ווייסט ניט? היינט געהט דאך דר. שטאקמאן רעדען געגען דעם בירגערמייסטער.

פיערטער בירגער. אבער דער בירגערמייסטער איז דאך זיין ברודער?

ערשטער בירגער. דאס מאכט נים. דר. שטאקמאן האט ניט קיין מורא פאר איהם.

דריטער בירגער. אבער ער איז דאך אין גאנצען אונגערעכט. אזוי איז געוועזן געדרוקט אין דעם „פאלקסבאטע".

צווייטער בירגער. יא, ער מוז זיין דעם מאל אונ־געגערעכט. ווייל ניט דער הויז־אייגענטהימער פערבאנד און ניט דער בירגער־קלוב האבען איהם געוואלט געבען זייער זאאל פאר דיזע פערזאמלונג.

ערשטער בירגער. זיי האבען איהם אפילו ניט געוואלט לאזען האבען דעם האלל פון די בעדער.

צווייטער בירגער. איהר קענט וויסען, אז זיי האבען עס נים.

א מאן. (אין א צווייטער גרופע.) נו, מיט וועמען זאלען מיר געהן אין דיזער אנגעלעגענהייט?

א צווייטער. (פון דערזעלבער גרופע.) איהר מוזט זיך האלטען פעסט ביי דעם דרוקער אסלאקסען, און טהון, וואס ער טהוט.

ביללינג. (מיט שרייב־מאטעריאלען אונטער זיין ארעם, שפארט זיך דורך דעם עולם.) ווילט איהר מיר לאזען דורכגעהן? איך געה רעפארטען פאר די צייטונג. א טויזענד דאנקען אייך. (ער זעצט זיך אוועק ביים טיש לינקס.)

א'ן ארבייטער. ווער איז דער?

א צווייטער ארבייטער. קענסט איהם נים? דאס איז דאך ביללינג, וואס שרייבט פאר אסלאקסענס צייטונג.

(קאפיטאן הארסטער געהט אריין, פיהרענדיג מיט זיך פרס. שטאק־מאן און פעטרא. פרעדעריק און וואלטער קומען אריין נאך זיי.)

הארסטער. איך דענק, אז איך וועט דא זיין גאנץ

בעקוועם. איהר קענט לייכט ארויסגעהן דורך דארט, אויב עס זאל עטוואס פאסירען.

מ ר ס. ש ט א ק מ א ן. דענקט איהר, אז עס קען עפּעס פאסירען?

ק א פ י ט א ן ה א ר ס ט ע ר. דאס קען מען קיין מאל אויף פריהער ניט וויסען, ווען מי האט צו טהון מיט אזא מאסע. אבער זעצט אייך, און האט ניט קיין מורא.

מ ר ס. ש ט א ק מ א ן. (אוועקזעצענדיג זיך.) אה! עס איז געווען שעהן פון אייך צו לאזען האבען שטאקמאנען דיזען צימער.

ה א ר ס ט ע ר. נו, אז קיין אנדערער האט ניט געוואלט, האב איך—

פ ע ט ר א. (וועלכע האט זיך שוין אוועקגעזעצט.) און דאס איז געווען זעהר בראוו, קאפיטאן הארסטער.

ה א ר ס ט ע ר. איך דענק ניט, אז צו דעם איז נויטיג געווען אזוי פיעל מוטה.

(האווסטאד און אסלאקסען געהן אריין צוזאמען, אבער דורך דעם עולם שפארען זיי זיך דורך יעדער בעזונדער.)

א ס ל א ק ס ע ן. (צוגעהענדיג צו הארסטער) איז נאך דער דאקטאר ניט געקומען?

ה א ר ס ט ע ר. ערווארט דארט, אינוויינינג.

(א בעוועגונג ביים טיר אין הינטערגרונד.)

ה א ו ו ס ט א ד. (צו ביללינג.) אט איז דער בירגער־מייסטער, זעהט נור.

ב י ל ל י נ ג. יא, גאט זאל מיר אזוי העלפען, אויב ער געהט ניט אין סאמע פייער, נאך אלעמען.

(בירגערמייסטער שטאקמאן מאכט זיך געלאסען א וועג, פערבויגט זיך העפליך און שטעלט זיך אוועק ביי דער וואנד ליגקס. גלייך נאך דעם קומט אריין דר. שטאקמאן דורך דעם אריינגאנג רעכטס. ער איז זעהר ציכטיג אנגעטאן, אין א פראק־קאוט און א ווייסע וועסטעל. א שוואַ־בער אפלאז ווערט אונטערדריקט פון א פייפעריי. דאן שטילקייט.)

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (שטיל צו זיין פרוי.) נו, ווי פיהלסטו, קאטערינע?

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. אָה, זעהר גוט. און איך בעט דיר, אָטטאָ, דיזעס מאָל צו בעהערשען זיך.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אָה, איך קען מיך שוין זעהר גוט קאָנטראָלירען, טהייערע. (קוקט אויף זיין זייגער, געהט ארויף אויף די פלאטפאָרמע, און פערבויגט זיך.) עס איז שוין א פערטעל שטונדע נאָך דער בעשטימטער צייט, און איך וועל דארום אנפאנגען.
(ער נעהמט ארויס זיין מאַנוסקריפט.)

א ס ל א ק ס ע ן. אבער איך רעכען, אַז פריהער פון אלץ מוז דאָך אויסערוועהלט ווערען א פאָרזיצענדער.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. ניין, פאר דאָס איז ניטאָ די מינדעסטע נויטווענדיגקייט.

א י י נ י ג ע א י ן ז א א ל. יא, יא, מי דארף א פאָרזיצענדען!

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. אויך איך דענק, אז א פאָרזיצענדער איז נויטיג.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אבער, איך האָב דאָך גערופען דעם מיטינג, אום צו געבען א לעקטשור, פעטער.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. א לעקטשור איבער די בעדער קען געווים פיהרען צו מיינונגס־פערשידענהייטען.

א ש ט י מ ע פ ו ן ד ע ר מ א ס ע. א פאָרזיצענדען! א פאָרזיצענדען!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (קאָנטראָלירענדיג זיך.) נו, אז די פערזאמלונג וויל אזוי, טו זאָל זיין אזוי.

א ס ל א ק ס ע ן. וויל ניט דער בירגערמייסטער זיין פאָרזיצענדער?

ב י ל ל י נ ג. (קלאפענדיג מיט די הענד) בראוואָ! בראוואָ!

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. צוליעב איינינע אורזאכען, וועלכע איך בין זיכער איהר וועט אלע פערשטעהען, מוז איך אייך דאנקען און ניט אָננעהמען צו זיין פאָרזיצענדער. אבער צום גליק האָבען

מיר דאָ איינעם צווישען אונז, וועלכען, איך דענק, מיר קענען אלע. איך מיין דעם פּרעזידענט פון דעם הויז־אייגענטהימער פערבאנד, הערר אסלאקסען.

פ י ע ל ע ש ט י מ ע ן. יא, יא! לאנג זאָל לעבען אסלאקסען! דריי מאָל הורראה פאר אסלאקסען.

(דר. שטאָקמאַן נעהמט זיין מאַנוסקריפּט און געהט ארונטער פון דער פּלאַטפאָרמע.)

א ס ל א ק ס ע ן. ווי באלד דער פערטרויען פון מיינע ברידער מיטבירגער פאָרדערט, וועל איך נים זיין אונוויליג.

(גרויסער אַפּלאָז. אסלאקסען געהט ארויף אויף די פּלאַטפאָרמע.)

ב י ל ל י נ ג. (שרייבענדיג.) אזוי — „הערר אסלאקסען אויסערוועהלט איינשטימיג —"

א ס ל א ק ס ע ן. און איצט, אלס פּאָרזיצענדער, וויל איך זיך נעהמען די פרייהייט צו זאָגען א פּאָר קורצע ווערטער. איך בין א רוהיגער, פריעדענס־ליעבענדער מענש. איך בין פאר טאקטישע בעשיידענהייט און פאר בעשיידענע טאקטישקייט. יעדער, וואָס קען מיר, ווייס דאָס.

פ י ע ל ע ש ט י מ ע ן. יא, אסלאקסען, יא!

א ס ל א ק ס ע ן. איך האָב געלערנט אין דער שול פון לעבען און ערפאהרונג, אז בעשיידענהייט, געלאסענהייט איז די טוגענד, וואָס פאסט פאר א בירגער.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. הערט! הערט!

א ס ל א ק ס ע ן. און עס איז אויך געלאסענהייט און בעשיידענהייט, וועלכע זיינען אם בעסטען פאר דער געמיינדע. איך וויל דארום בעטען אונזער פיעל געאכטעטען מיטבירגער, וועלכער האָט צונויפגערופען דיזע פערזאמלונג צו איבערלעגען עס זיך און זיך האַלטען אין די גרענצען פון געלאסענהייט און בעשיידענהייט.

א מ א ן ב י י ן ט ה י ר. דריי מאָל הורראה פאר דעם בעשיידענהייטס־פערבאנד.

א ש ט י מ ע. געה צו אַל־די קלאָג.

ש ט י מ מ ע ן. שאַ, שאַ!

אסלאקסען. קיינע אונטערברעכונגען, מיינע העררען. וויל אימיצער עטוואס א בעמערקונג מאכען?

בירגערמייסטער. הערר פארזיצענדער! אין אנבע־טראכט פון מיין נאהענטע פערבינדונג — וואס איהר ווייסט וואהר־שיינליך אלע — מיט דעם הערר, וואס איז איצט מעדיצינישער בעאמטער אין די בעדער, וואלט איך אפילו בעסער געוואלט גאר ניט ריידען היינט. אבער די שטעלע, וואס איך פערנעהם אין די בעדער, און מיין אנגסט מכח זאכען פון דער העכסטער וויכטיגקייט פאר דער שטאדט צווינגען מיך פארצושלאגען א רעזאלוציאן. איך קען, גאר אהן צווייפעל, אננעהמען, דאס ניט איין־און־איינציגער בירגער האלט עס פאר גוט, דאס ניט בעשטעטיגטע און איבערטרי־בענע ערקלערונגען וועגען דעם געזונדהייטס־צושטאנד פון די בעדער זאלען פערשפרייט ווערען ווייט און ברייט.

פיעלע שטימען. ניין, ניין, געוויס ניט. מיר פראטעסטירען.

בירגערמייסטער. דארום שלאג איך פאר: „דאס דיזער מיטינג ענטזאגט זיך צו הערען דעם מעדיצינישען בעאמטען פון די בעדער, ניט לעקטשורן און ניט ריידען איבער דיזען געגענשטאנד.“

דר. שטאקמאן. (ווערענדיג בייז.) ענטזאגט זיך צו הערען — וואס פאר א'ן אונזין!

מרס. שטאקמאן. (הוסטענדיג) הם! הם!

דר. שטאקמאן. (קאנטראלירענדיג זיך.) הייסט עס, אז מי זאל מיך ניט אויסהערען?

בירגערמייסטער. אין מיין ערקלערונג דורך די צייטונג „פאלקסבאטע“, האב איך דעם עולם בעקאנט געמאכט מיט די סאמע וויכטיגע פאקטען, אזוי דאס אלע גוט־דענקענדע בירגער קענען שוין ציהען זייערע אייגענע שליסע. איהר וועט פון דעם פערשטעהן, אז דער פארשלאג פון דעם מעדיצינישען בעאמטען פון די בעדער אויסער דעם, וואס דאס מיינט א פערדאמונג געגען די העכסטע בירגער פון שטאדט, איז עס אבער אין סאמע גרונד אויף א

פארשלאג, אז די בירגער זאָלען נאָך מעהר טעקסעס צאָהלען, ווי־זיי טהוען עס ביז איצט, און אַלץ צוליעב א ניט־נויטיגע אויסגאבע פון וועניגסטענס א הונדערט טויזענד קראָנען.

(א טומעל און א פייפעריי.)

אסלאקסען. (קלינגענדיג מיט'ן גלאָק.) אָרדנונג, מיינע הערען! איך מוז זיך נעהמען די פרייהייט צו אונטערשטיצען דעם בירגערמייסטערס פאָרשלאג. עס איז אויך מיין מיינונג, אז עטוואָס ניט גוטעס שטעקט הינטער דעם דאָקטאָרס אגיטאציע. ער רעדט פון די בעדער, אבער מיינען מיינט ער א רעוואָלוציאָן. ער וויל די שטאדט־רעגיערונג איבערגעבען אין אנדערע הענד. קיינער צווייפעלט ניט אין דר. שטאָקמאנס עהרליכקייט. גאָט זאָל אָבהיטען! איך בין צו גונסטען פון זעלבסט־רעגיערונג דורך דאָס פאָלק, ווען נור די הוצאות זאָלען ניט פאלען צו שווער אויף די טעקס־צאָהלער. אבער אין דיזען פאל וועט עס גראדע אזוי זיין, און דערפאר, גאָט פערדאמט — איך בעט אייך אום ענטשולדיגונג—, קען איך ניט געהן צוזאמען מיט דר. שטאָקמאן. (שטארקע אפּלאָדיסמענטען.)

האווסטאד. אויך איך האלט עס פאר מיין פליכט צו ערקלערען מיין שטעלונג. אין אנפאנג האָט דר. שטאָקמאנס אגיטאציע געפונען חן אין מאנכע פלעצער און איך האָב איהר אונטערשטיצט אזוי אונפּארטייאיש ווי איך האָב געקאָנט. אבער אויך מיר האָבען אויסגעפונען, אז מיר זיינען פערפיהרט געוואָרען פון א פאלשע פאָרשטעלונג פון דער לאגע—

דר. שטאָקמאן. א פאלשע!

האווסטאד. נו, טו זאָל זיין ניט קיין גאנץ ריכטיגע. דעם בירגערמייסטערס ערקלערונג האָט עס בעוויעזען. איך גלויב, אז קיינער פון די אנוועזענדע צווייפעלט ניט אין מיינע ליבעראלע פרינציפּען. די שטעלונג פון דעם „פאָלקסבאָטע“ צו אלע גרויסע פּאָליטישע פראַגען איז אייך גוט בעקאנט. אבער איך האָב געלערנט פון ערפאהרונג און פון דענקענדע מענשען, דאָס אין לאָקאלע זאכען, מוז מען זיין ביז צו א געוויסען גראד פאָרזיכטיג.

אםלאקסען. איך בין זעהר איפערשטאַנען מיט דעם רעדנער.

האוומטאד. און אין דער זאַך, וועגען וועלכער עס האַנ־דעלט זיך איצט, איז קלאָר, אז דר. שטאָקמאַן האָט די עפענטליכע מיינונג געגען זיך. און, מיינע העררען, וואָס איז די ערשטע און די וויכטיגסטע פליכט פון א רעדאקטאָר? איז עס ניט צו זיין אין הארמאָניע מיט זיינע לעזער? האָט ער דען ניט אויף א געוויסען וועג געקראָגען א שטילען מאַנדאט צו ארבייטען אונ־ערמיעדליך און שטענדיג פאר דעם גליק פון זיינע לעזער? אָדער האָב איך אפשר א טעות אין דעם?

פיעלע שטימען. ניין, ניין, ניין! האוומטאד איז גערעכט.

האוומטאד. איך האָב ביטער געמוזט קעמפפען מיט זיך, אום זיך צו צוקריגען מיט א מאַן, אין וועמעס הויז איך בין די לעצטע צייט געוועזן אזא אָפטער גאסט — מיט א מאַן, וועלכער איז ביז היינט געוועזן אזוי געאַכטעט און געליעבט פון אלע זיינע מיטבירגער — מיט א מאַן, וועמעס איינציגער פעהלער יעדענפאלס איז, דאָס ער בעראַטה זיך מעהר מיט זיין הארצען ווי מיט זיין קאָפּ.

איינינגע שטימען. איז עס אמת? דריי מאָל הורראה פאר דר. שטאָקמאַן.

האוומטאד. אבער מיין פליכט צו דער שטאדט האָט מיר געצוואונגען צו צוברעכען די פריינדשאַפט מיט איהם. דאַן איז דאָ נאָך א׳ן אורזאכע, וואָס צווינגט מיר צו זיין געגען איהם, ניט צו לאָזען איהם געהן זיין וועג, און דאָס איז זיין פאמיליע—

דר. שטאָקמאַן. האלט זיך ביי די וואסער־לייטונג און די בעדער!

האוומטאד. זיין פרוי און די קליינע קינדער זיינע, וואָס זיינען —

וואלטער. מיינט ער עס אונז, מוטער?

מרם. שטאָקמאַן. שא!

אסלאקסען. איך וועל איצט לאָזען אָבשטימען דעם בירגערמייסטערס פאָרשלאג.

דר. שטאָקמאַן. עס איז ניט נויטיג. איך האָב שוין גאָר ניט בדעה איצט צו רעדען פון דעם גאַנצען שמוץ פון די בעדער. ניין, איהר זאָלט איצט הערען עפּעס גאַנץ אנדערעס!

בירגערמייסטער. (אָן א זייט) וואָס פאַר א נייע נארישקייט איז איהם שוין אין קאָפּ אריין!

א שיכור. (ביים טיר פון הויפּט־אריינגאַנג) איך בין א ריכטיגער טעקס־צאָהלער, און איך האָב דארום א רעכט אויף מיין מיינונג. מיין פולע, פעסטע מיינונג איז, דאָס—

פיעלע שטימען. שטיל דאָרט!

אנדרע. ער איז שיכור, ווארפט איהם ארויס!

(דער שיכור'ער מאַן ווערט ארויסגעשטופּט.)

דר. שטאָקמאַן. קען איך רעדען?

אסלאקסען (קלינגענדיג מיט'ן גלאָק) דר. שטאָקמאַן וועט אדרעסירען דיזע פערזאמלונג.

דר. שטאָקמאַן. איך וואָלט געגליכען צו זעהען מיט איינינגע טעג צוריק אימיצען צו סמייען צו מאַכען אזא פערזוך צו פערשטאָפּען מיר די מויל, ווי דאָס האָט פּאַסירט היינט דאָ ביי־נאַכט! איך וואָלט דאַן געקעמפּפט, ווי א לייב, אום צו פערטהיי־דיגען מיינע הייליגסטע רעכטע, אלס מענש. אבער איצט איז מיר אַלעם אלץ איינס, ווייל איך האָב מיט אייך איצט וועגען וויכטיגערע זאַכען צו רעדען. (די מענשען שפּאַרען זיך צו נעהנטער צו איהם. מאָרטאָן קיללל, זיין שווער, איז צווישען די ארומשטעהענדע, און דר. שטאָקמאַן רעדט ווייטער.) וועהרענד די לעצטע טעג האָב איך פיעל גע־טראַכט, האָב זיך איבערלעגט וועגען פיעלע זאַכען, ביז, ענדליך, אין מיין קאָפּ האָט אַלעם זיך געדרעהט ווי אין מיהל.

בירגערמייסטער. (הוסטענדיג) הם! הם!

דר. שטאָקמאַן. אבער נאכהער האָב איך אָנגעהויבען צו זעהען זאַכען קלאָר. דאַן האָב איך דערזעהן דעם סאַמע גרונד פון אַלעם, און דארום בין איך היינט דאָ. איך געה פאַר אייך

ענטדעקען עטוואס, וואס איז פיעל וויכטיגער, ווי דער ניט־זעהר־וויכטיגער פאקט, דאס אונזער וואסער־לייטונג איז פערגיפטעט, און דאס אונזערע היגיעניש בעדער זיינען געבוים אויף א באָדען, פול מיט די פעסט. —

פיעלע שטימען. (שרייענדיג) רעדט ניט וועגען די בעדער! מיר ווילען דאס ניט הערען. וועגען דעם שווייגט!

דר. שטאָקמאַן. איך האָב געזאָגט, איך וועל רעדען פון דער גרויסער ענטדעקונג, וואס איך האב געמאכט אין די לעצטע עטליכע טעג — די ענטדעקונג, דאס אלע אונזערע גייסטיגע קוועלען פון אונזער לעבען זיינען פערגיפטעט, און דאס אונזער גאנצע בורזשואזע געזעלשאפט איז געבוים אויף א באָדען, וועלכער איז פול מיט דעם פעסט פון ליגענס.

מאנכע שטימען. (ערשטוינט און אַ ביסעל אויפ׳ן קול) וואס זאָגט ער דאָרט?

בירגערמייסטער. אזא בעליידיגונג!

אסלאקסען. (מיט׳ן האַנד אויפ׳ן גלאָק) איך מוז אויפ־פאָרדערען דעם רעדנער צו זיין א ביסעל געלאסענער אין זיינע אויסדריקע.

דר. שטאָקמאַן. איך האָב ליעב געהאט מיין געבורטס־שטאדט אזוי שטארק, ווי איינער קען נור ליעב האָבען די הייב פון זיין קינדהייט. איך בין ניט געווען אלט, ווען איך האָב פער־לאָזען אונזער שטאדט, און די ווייטקייט, און די נויט און ד־ערדרינערונגען האָבען געוואָרפען א מאָדנעם צויבער אויף די שטאָדט און איהרע איינוואָהנער. (מאַנכע אַפּלאָדיסמענטען הערען זיך.) דאן יאהרען לאנג האָב איך געמוזט פערבלייבען אין עפּעס א ווינקעל אין די נאָרד. ווען איך פלעג זיך בעגעגענען מיט מאנכע פון די אָרימע מענשען, וואס האָבען דאָרט געלעבט, איינגעצוימט פון פעלזען, האָט עס מיר אויסגעזעהען מאנכעס מאָל, אז עס וואָלט געווען פיעל גלייכער פאר יענע ערניעדריגטע בעשעפעניסע צו האָבען א בהמה־דאָקטאָר, וואס זאָל זיי בעזאָרגען מיט די נויטיגע

מעדיצין, איידער אזא מענשען, ווי איך. (מי מורמעלט אין דער פערזאמלונג.)

ב י ל ל י נ ג. (אוועקלעגענדיג די פעדער) גאָט זאָל מיר אזוי העלפען, אבער איך האָב נאָך קיינמאָל ניט געהערט—

ה א ו ו ס ט א ד. עס איז א בעליידיגונג פאר דאָס הויכ־געשעצטע בויערן־פאָלק.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. איין מאָמענט! איך דענק ניט, אז אימיצער קען מיר מאַכען א פאָרוואורף, דאָס איך האָב דאָרט פער־געסען אָן מיין געבורטס־שטאָדט. דאָרט האָב איך געטראַכט און געשפּונען פּלענער—דאָס זיינען געווען די פלענער פאר די בערער. (אַפּלאָדיסמענטען פון אַלע זייטען.) און ווען ענדליך, נאָך א לאַנגע צייט, האָט דער שיקזאָל אזוי געמאַכט, דאָס איך זאָל קענען קומען צוריק אהיים— דאָן, מיינע מיטבירגער, האָט זיך מיר אָבגעדרוכט, אז עס איז גאָר ניטאָ מעהר אזא זאַך אויף דער ערד, וואָס איך זאָל נאָך ווינשען. יא, איך האָב געהאַט איין שטענדיגען, ברענענדען וואונש צו זיין ניצליך צו דעם פלאַץ פון מיין געבורט, און צו די מענשען דאָ.

ב י ר ג ע ס מ י י ס ט ע ר. (קוקענדיג אין די פּוסטקייט.) די מעטאָדע איז א ביסעל שוין צו מאָדנע—הם!

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. און ווען איך בין אהער געקומען, בין איך געווען גליקליך דורך מיינע חלומות. אבער נעכטען אין דער פריה, ניין, דאָס איז שוין געווען מיט צוויי אווענדען צוריק, האָבען זיך די אויגען פון מיין מח געעפענט ברייט, און דאָס ערשטע, וואָס איך האָב דערזעהן, איז געווען די נארישקייט פון די אויטאָריטעטען אונזערע.

(א גערויש, אַ ליאַרם, מרס. סטאָקמאַן הוסט מיט איהר גאַנצען כח.)

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. הערר פאָרזיצענדער!

א ס ל א ק ס ע ן. (קלינגענדיג מיט׳ן גלאָק.) —אלס פאָרזיצענ־דער—

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. עס איז געמיין צו כאַפּען מיר ביי א וואָרט, הער אסלאקסען. איך האָב נור געמיינט, דאָס איך בין

געוואר געוואָרען איבער די פעהלערן, וואָס אונזערע פיהרער האָבען געמאַכט ביי דער גרינדונג פון די בעדער. איך פעראַכט דיזע פיהרער. איך האָב שוין גענוג געזעהן פון דיזען סאָרט מענשען אין מיין צייט, זיי זיינען ווי די ציגען אויף א יונגען פעלד. זיי מאַכען אַן איבעראַל הזיקות. זיי שטעהען אין דעם וועג פון א פרייען מענשען, וואוהין ער טהוט זיך א קעהר— און איך וואָלט געווען צופריעדען ווען מיר וואָלטען זיי געקענט אויסראָטען, ווי מיר טהוען עס מיט אַנדערע שעדליכע און עקעלהאַפטע חיות— (אַ געפּילדער אין צימער.)

בירגערמייסטער. העהר פּאָרזיצענדער! קען אזא אויסדרוק זיין ערלויבט?

אסלאַקסען. דר. שטאָקמאַן.

דר. שטאָקמאַן. איך קען ניט פערשטעהן, ווי אזוי איך האָב עס נור איצט פערשטאַנען דיזע חברה, ווייל האָב איך דען ניט געהאַט א ביישפּיעל פאַר מיינע אויגען טאָג־טעגליך אין דיזער שטאָדט—מיין אייגענער ברודער פעטער—וואָס איז אזוי לאַנגזאַם צו פערשטעהן נייע אידעען, און בלייבט אזוי פעסט ביי זיינע פאָראורטהיילע—

(מי לאַכט, מי רוישט און מי פייפט. מרס. שטאָקמאַן הוסט און אַסלאַקסען קלינגט מיט'ן גלאָק.)

דער שיכור. (וואָס איז צוריק אַריין) מיינט איהר עס מיר? זיכער, מיין נאָמען איז פעטערסאָן, אבער, פערדאַמט, אויב—

צורייצטע שטימען. ווארפט איהם ארויס! (דער מאַן ווערט ווידער אַרויסגעוואָרפען.)

בירגערמייסטער. ווער איז עס יענע פּערזאָן?

איינער נעבען איהם. איך קען איהם ניט, בירגער־מייסטער.

א צווייטער. ער איז ניט קיין היגער.

א דריטער. וואהרשיינליך א לויפער פון—

אסלאַקסען. דער מאַן איז וואהרשיינליך שיכור געווען

פון ביירישׁ ביער. רעדט ווייטער, דר. שטאָקמאַן, אבער זעהט, זיית געלאַסענער.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. נו, ברידער בירגער, איך וויל ניט רעדען מעהר פון אונזערע פיהרער. אויב אימיצער רעכענט פון דעם, וואָס איך האָב געזאָגט, דאָס איך וויל מי זאָל אויסראָטען יענע הערען אָט שוין, היינט ביינאַכט, האָט ער א טעות, א גרויסען טעות. ווייל איך האָב דעם פעסטען גלויבען אין מיר, אז דיזע רעשטלאַך פון אַן אָבשטארבענדע וועלט פון געדאנק טהוען דאָס אויסגעצייכענט אליין פאר זיך. זיי דארפען ניט די הילפע פון א דאָקטאָר צו פערגיכערען זייער סוף. אויך איז עס ניט דיזער סאָרט מענשען, וואָס זיינען די גרעסטע געפאהר פאר דער געזעלשאפט, ניט זיי זיינען עס, וואָס האָבען די מייסטע ווירקונג אין דער פערגיפטונג פון אונזער גייסטיגען לעבען, אדער וואָס פערפעסטען דעם באָדען אונטער אונזערע פיס; ניט זיי זיינען עס, וואָס זיינען די געפעהרליכסטע שונאים פון אמת און פרייהייט אין אונזער געזעלשאפט.

ג ע ש ר י י ע ן פ ו ן א ל ע ז ײ ט ע ן. ווער איז עס אלזאָ? רופט זיי אָן!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, זייט זיכער, איך וועל זיי אייך אָנרופען. ווייל דאָס איז די גרויסע ענטדעקונג, וואָס איך האָב נעכטען געמאכט. (אין א העכערען טאָן.) די מייסט געפעהרליכע פיינד פון פרייהייט צווישען אונז איז די קאָמפּאַקטע מאַיאָריטעט! יא, די פערדאמטע, קאָמפּאַקטע, ליבעראַלע מאַיאָריטעט— זיי זיינען עס. נון, ווייסט איהר עס!

(א שרעקליכער טומעל אין צימער. די מייסטע שרייען, קלאַפּען מיט די פיס, פייפען. איניגע עלטערע הערען קוקען זיך איבער צוויי־שען זיך און זעהען אויס שטאַרק אַמיזירט. מרס. שטאָקמאַן הייבט זיך אויף נערוועז. פרעדריק און וואלטער געהען צו מיט בייזע געזיכטער צו די ליאָרעם־מאַכענדע שול־קינדער. אסלאַקסען קלינגט מיט׳ן גלאָק און שרייט: „אָרדנונג!“ האווסטאד און ביללינג רעדען ביידע צוזאַ־מען, אבער מי קען גאָרניט הערען. ענדליך ווערט ווידער רוהיג.)

אסלאקסען. דער פּרזיצענדער האָפּט, אז דער רעדנער וועט צוריקציהען זיינע האסטיגע אונבערעכענטע בעמערקונגען.

דר. שטאָקמאַן. קיינמאָל ניט, הערר אסלאקסען. ווייל דאָס איז דאָך די גרויסע מאַיאָריטעט פון אונזער געזעלשאַפט, וואָס רויבט מיר פון מיין פרייהייט און וויל מיר פערוועהרען צו רעדען די וואהרהייט.

האווסטאד. רעכט איז אימער אויף דער זייט פון דער מאַיאָריטעט.

בילינג. יא, און אויך דער אמת, גאָט זאָל מיר אזוי העלפען.

דר. שטאָקמאַן. די מאַיאָריטעט איז קיינמאָל ניט גערעכט. קיינמאָל זאָג איך. דאָס איז איינע פון יענע איינגעקאָרעניעטע ליגענס, נעגען וועלכע א פרייער, דענקענדער מענש מוז פּראָטעסטירען. ווער זיינען עס די, וואָס שטעלען צוזאמען די מאַיאָריטעט פון א לאַנד? זיינען עס די קלוגע אָדער די נארישע? איך דענק, מי מוז צוגעבען, אז די נארישע מענשען זיינען איבער דער גאַנצער וועלט אין א געוואלדיגער מאַיאָריטעט. און, דעריפעל זאָל עס נעהמען, עס קען דאָך זיכער ניט זיין גערעכט, אז די נארישע זאָלען פיהרען די קלוגע. (ליאַרם און געשרייען.) יא, יא, איהר קענט מיר איבערשרייען, אבער איהר קענט מיר ניט ענטפערן. די מאַיאָריטעט האָט די מאכט, צום אונגליק, אבער רעכט האָט זי נים. איך און נאָך איינינע וועניגע האָבען דאָס רעכט. די מינאָריטעט איז אימער גערעכט. (ווידער אַ געוואלדיגער ליאַרם.)

האווסטאד. חא! חא! אלזאָ איז דר. שטאָקמאַן געוואָרען גאָר א'ן אריסטאָקראט זייט אייער־נעכטען.

דר. שטאָקמאַן. איך האָב געזאָגט, דאָס איך וועל ניט פערלירען א וואָרט איבער די קליינע, שמאָל־בריסטיגע, קורץ־אטהמיגע חברה, וואָס שלעפּט זיך הינטער אונז. דער קאָכעדיגער לעבען האָט גאָר ניט צו טאָן מיט זיי. אבער איך דענק פון יענע איינינע איינצעלנע צווישען אונז, וואָס האָבען בעשאפען די אלע נייע, לעבען־שפּראָצענדע אידעען פאר זייערע אייגענע. דיזע

מענשען שטעהען, זאָ־צו־זאָגען, אויף דער וואך, אזוי ווייט פאַר־אויס, דאָס די קאָמפּאַקטע מאַיאָריטעט האָט זיי נאָך ניט דער־גרייכט, און ד אָ ר ט קעמפּפען זיי פאר די וואהרהייטען, וועלכע זיינען צו שפּעט געבאָרען געוואָרען אין דער וועלטס־בעוואוסטזיין, אום צו געווינען פאר זיך די מאַיאָריטעט.

ה א ו ו ס ט א ד. אלזאָ איז דער דאָקטאָר איצט א רעוואָלוציאָנער!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, דאָס בין איך, הערר האווסטאר, ווייל איך געה רעבעללירען געגען דעם ליגען, אז דער אמת איז ביי די מאַיאָריטעט. וואָס פאר א סאָרטען וואהרהייטען זיינען עס די, וואָס די מאַיאָריטעט האָט די געוואוינהייט אויפצונעהמען? וואהר־הייטען, וואָס זיינען שוין אזוי פול מיט יאהרען, דאָס זיי צופאלען שוין אזש. ווען א וואהרהייט ווערט אזוי אלט, איז זי שוין אויפ'ן ריכטיגען וועג צו ווערען א ליגען, מיינע הערר'ען. (געלעכטער און אונטערברעכונג.) יא, איהר מעגט מיר גלויבען אָדער ניט, אבער וואהרהייטען זיינען ניט די לאנג־יאהריגע מתושלח'ס, ווי מאנכע רעדען זיך איין. א ריכטיג געבויטע וואהרהייט לעבט — לאָמיר זאָגען — אלס א כלל — זיעבצעהן אָדער אכטצעהן יאהר; אז פיעל, איז צוואנציג. זעלטען־ווען לענגער. אבער די וואהרהייטען, וואָס זיינען געפלאָגט מיט אזא אלטקייט, זיינען שרעקליך אויס־געדארט, און דאך איז עס ערשט דאן, ווען די מאַיאָריטעט נעהמט זיי אויף און רעקאָמענדירט זיי צו דער געזעלשאפט, אלס געזונדע נאהרונג. אבער איך קען אייך פערזיכערען, אז עס איז ניטאָ פיעל נאהרונגס־שטאָף אין דיזען מאכל. און אלס א דאָקטאָר, ווייס איך עטוואָס וועגען דעם. דיזע אלע מאַיאָריטעטס־וואהרהייטען זיינען ווי לעצטעס יאהר געזאלצענער חזיר־פלייש. זיי זיינען ווי די פערשימעלטע, ביטערע ווארשט, און זיי מאכען עס דיזען גאנצען מאָראלישען שקראָפול, וואָס פערוויסטעט אונזער געזעלשאפט!

א ס ל א ק ס ע ן. עס שיינט מיר, דאָס דער הויכווירדיגער רעדנער געהט אוועק צו ווייט פון זיין שטאנדפּונקט.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. איך בין גאנץ איינפערשטאנען מיט דעם הערן פּאָרזיצענדען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. איך דענק ווירקליך, אז דו ביזט גאנץ משוגע, פעטער! איך האלט מיך ביי דער טהעמא אזוי נאָהענט, ווי איינער קען נור, ווייל דאָס, וואָס איך זאָג, איז, דאָס די מאַיאָרי־טעט, די פערדאמטע, קאָמפּאַקטע מאַיאָריטעט, דאָס זי איז עס, וואָס פערגיפטעט אונזער גייסטיגען לעבען, און פערפּעסטעט דעם גרונד אונטער אונזערע פיס.

ה א ו ו ס ט א ד. און דאָס טהוט די גרויסע אונאבהענגיגע מאַיאָריטעט דערפאר, ווייל זי איז פערנינפטיג גענוג צו אכטען נור אזעלכע וואהרהייטען, אין וועלכע מי איז שוין זיכער, און וועלכע זיינען שוין אנערקענט!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אָה, מיין טהייערער הערר האוסטאָך! רעדט ניט מיט אזא גלאטינקען ציגנעלע וועגען אנערקענטע וואהר־הייטען! די וואהרהייטען, וואָס די מאסען אנערקענען, זיינען שוין וואהרהייטען, וועלכע זיינען געוועזן זיכער אין די טעג פון אונזער־ע עלטער־זיידעס. מיר, די קעמפּפער פון היינטיגער צייט, אנערקענען זיי ניט מעהר, און איך גלויב ניט, אז עס איז דאָ נאָך אנאנדער זיכערע וואהרהייט, אויסער דיזע — דאָס די געזעלשאפט קען ניט לעבען און געדייהען אויף אלטע וואהרהייטען, ווי אייערע, וואָס זיינען אָהן מארך און אָהן לעבען.

ה א ו ו ס ט א ד. אבער אנשטאט דיזע אלע וואָלקענדיגע רייד וואָלט געוועזן מעהר אינטערעסאנט צו הערען, וואָס זיינען עס יענע וואהרהייטען, אָהן מארך און אָהן לעבען, מיט וועלכע מיר האלטען זיך! (א גרויסער אפּלאָז פון גאנצען עולם.)

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אָך, איך קען ניט אויסרעכענען די גאַנצע הורבע פון העסליכקייטען. אבער אום אָנצופאנגען, וועל איך אָנווייזען אויף בלויז איין אנערקענטע וואהרהייט, וועלכע איז אין גרונד גענומען א שרעקליכער ליגען, אבער אויף וועלכע אלע, אי הערר האוסטאד און זיין צייטונג, און אי די אלע אנהענגער פון זיין צייטונג עקזיסטירען.

ה א ו ו ס ט א ד. און דאָס איז?—

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. דאָס איז די לעהרע, וואָס איהר האָט געֿירש'ענט פון אונזערע אור־עלטערן, און וועלכע איהר פּראָקלאַמירט וויט און ברייט, דאָס די מאַסע, די פּראָסטע סטאַדע, דאָס זי איז דער סאַמע קערן פון פאָלק, ניין, דאָס זי איז עם דאָס פאָלק, דאָס דער פּראָסטער מענש, דאָס דיזער אונוויסענדער, אונענטוויקעלטער מיטגליעד פון דער געזעלשאַפט האָט דאָסזעלבע רעכט צו פערדאמען אָדער מסכים צו זיין, צו רעגיערען און צו הערשען, ווי די וועניגע מענשען פון גייסטיגער מאכט.

ב י ל ל י נ ג. ניין, ווירקליך, גאָט זאָל מיר—

ה א ו ו ס ט א ד (שרייענדיג) בירגער, ביטע, מערקט דאָס זיך!

ב י י ז ע ש ט י מ ע ן. האָ! האָ! זיינען מיר דען ניט דאָס פאָלק? איז דאָס נור די רייכע, וואָס זאָלען רעגיערען?

א ן א ר ב י י ט ע ר. ווארפט דאָרט ארונטער דעם בחור, וואָס שטעהט דאָרט און פּלוידערט אזוי!

א נ ד ע ר ע. ווארפט איהם ארונטער.

א ב י ר ג ע ר. (שרייענדיג) בלאָז דיין טרובע, עווענזאָן!

(הויכע פּייפערייען און אַ שרעקליכער גערויש אין צימער.)

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (ווען דער טומעל האָט זיך עטוואס איינגעלעגט.) איצט זייט פערנינפטיג. קענט איהר ניט פערטראָגען: צו הערען כאָטש איין מאָל דעם אמת? איך פערלאנג דאָך ניט פון אייך, איהר זאָלט גלייך מיט מיר איינפערשטאַנען ווערען. אבער איך האָב זיכער ערוואַרטעט, דאָס הערר האוסטאד וועט זיין אויף מיין זייט, ווען ער וואָלט נור געווען געטריי צו זיך אליין. זאָגט דאָך הערר האווסטאד, דאָס ער איז אַ פריידענקער—

ע ט ל י כ ע ש ט י מ ע ן. (פרעגען ערשטוינט אין אַ נידריגען טאָן.) פריידענקער, האָט ער געזאָגט? וואָס? רעדאקטאָר האווסטאד אַ פריידענקער?

ה א ו ו ס ט א ד (שרייענדיג) בעווייזט עס, דר. שטאָקמאן, ווען האָב איך עס אַ מאָל געזאָגט אין דער צייטונג?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (נאכטראַכטענדיג.) ניין, ווירקליך, אין

דעם זיינט איהר געדעכט. איהר זייט קיינמאָל ניט געווען אזוי אָפּענהערציג צו טהאָן דאָס. נו, איך וועל אייך ניט ברענגען אין א שווערע, אונאַנגענעהמע לאַגע, הערר האָוסמאַר. לאָמיך אַליין בלייבען דער פרייער דענקער. און איך וועל איצט בעווייזען, דאָס דער „פאָלקסבאָטע" פיהרט אייך אָלעמען ביי דער נאָז, ווען ער זאָגט אייך, דאָס איהר, די מאַסען, די פּראָסטע סטאַדע, זיינט דער סאַמע אמת'ער קערן פון פאָלק. איך וועל בעווייזען אייך וויסענשאַפטליך, אז דאָס איז בלויז א צייטונגס־ליגען. די מאַסען זיינען בלויז דער רויהער מאַטעריאַל, פון וועלכען מיר, די פעהיגערע, די קליגערע, בילדען ערשט א פאָלק. (מורמלעריי, געלעכטער און גערויש אין צימער.) און איז עס ניט אזוי מיט אַלע אנדערע לעבעדיגע בעשעפּעניסע אויף דער ערד? ווי גרויס איז עס דער אונטערשיעד צווישען א קולטיווירטע און ניט־קולטיווירטע פאַמיליע פון חיות? טהוט נור א קוק אויף א פּראָסטע בויערן־הוהן. וואָס פאַר א סאָרט פלייש קריגט איהר פון אזא דאָרע חיה? זעהר ווענינ מיט וואָס זיך צו בעריהמען. און וואָס פאַר א סאָרט אייער לעגט זי? א וועלכע עס איז אָנשטענדיגע קראָ קען לעגען אייער באַלד אזעלכע גוטע. דאַן נעהמט א קולטיווירטע שפּאַנישע אָדער יאַפּאַנעזישע הוהן, אָדער נעהמט א פּאַווע אָדער א אינדעטשקע — אה, דאַן זעהט איהר דעם אונטערשיעד. און דאַן נעהם איך דעם הונד, דעם מענשענס נעהענטסטען חבר. שטעלט זיך פאָר פריהער א געוועהנליכען פּראָסטען גאַס־הונד, איך מיין איינעם פון יענע העסליכע, צופליקטע, פערשמוצטע בעשעפּעניסע, וואָס לויפען ארום איבער די גאַסען, און וועלכע זיינען אונז אַלעמען אין וועג, און שטעלט אוועק אזא הונד ביי דער זייט פון א פּודעל־הונד, וועלכער איז פאַר פיעלע דורות אויפגעהאָדעוועט געוואָרען פון א גוט־בעקאַנטע פאַמיליע, וועלכער האָט געלעבט אויף דעליקאַטע נאַהרונג, און האָט געהערט האַרמאָנישע שטימען און מוזיק. גלויבט איהר ניט, דאָס דער מאָרך ביי אזא פּודעל האָט זיך ענטוויקעלט גאַנץ אנדערש, ווי דער מאָרך פון א פּראָסטען גאַסען־הונד? יא, איהר מעגט זיך פערלאָזען אויף דעם. אָט נור

אזעלכע ערצויגענע פּודעלס קען מען עס אויסלערנען צו טאָן פּער־שידענע טריקס. א געוועהנליכער בויערן־הונד וואָלט אין זיין לעבען ניט געקאָנט אויסלערנען אזעלכע קונץ־שטיק. (אלגעמיינער געלעכטער.)

א ב י ר ג ע ר. (שרייענדיג) ווילט איהר איצט מאַכען הינט פון אונז?

א צ ו ו י י ט ע ר. מיר זיינען ניט קיין חיות, הערר דאָקטאָר.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. יא, ביי מיין לעבען, אבער מיר זיינע חיות, אלטער יונגע! מיר זיינען איינער ווי דער צווייטער אזוי פיעל חיות, וויפיעל איינער קען נור ווינשען. אבער עס איז אמת, דאָס צווישען אונז זיינען ניטאָ פיעלע חיות, וואָס האָבען זיך מיט עטוואָס אויסגעצייכענט. אה! עס איז דאָ א שרעקליכער אונטער־שיעד צווישען די מענשען — צווישען די פּודעל־מענשען און די פּראָסטע הינד־מענשען, און דאָס לעבערליכסטע דערביי איז, דאָס דער רעדאקטאָר האווסטאד איז מיט מיר איינפערשטאנען אזוי לאַנג, ווי מיר רעדען פון די פּיער־פיסיגע חיות—

ה א ו ו ס ט א ד. אָה, הערט שוין אויף וועגען דעם!

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. גוט! אבער אזוי שנעל, ווי איך װענד אָן דיזען געזעץ צו די צוויי־פיסיגע, איז הערר האווסטאד שטארק אויפגעבראכט. דאן האָט ער שוין מעהר ניט די קראַפט צו האַלטען זיך ביי זיינע מיינונגען. ער האָט ניט דעם מוטה אויסצודענקען זיינע אייגענע מיינונגען ביז צום לאָגישען סוף. דאן דרעהט ער איבער אלע זיינע לעהרען מיט'ן קאָפּ אראָב, און ערקלערט אין זיין צייטונג „דער פאָלקסבאָטע“, דאָס בויערן־הינער און רינשטאָק־הינד זיינען גאָר די בעסטע און די טהייערסטע מינים אין דער מענאַרעזשעריע! אבער עס איז אימער אזוי: אזוי לאַנג, ווי איהר האָט ניט ארויסגעארבייט די פּראַסטקייט פון אייער סיסטעם, און האָט ניט דערשלאָגען זיך צו גייסטיגער הויכקייט—

ה א ו ו ס ט א ד. איך האָב קיינע פּרעטענזיעס אויף איר־גענד וועלכע הויכקייט. איך שטאַם פון איינפאַכע בויערן, און איך בין שטאָלץ דערמיט, וואָס מיין וואָרצעל ליעגט טיעף צווישען

די מאַסען, פון וועלכע מי מאַכט איצט חוזק.

אייניגע ארבייטער. דריי מאָל הורראה פאַר האַוסטאַד. הורראה! הורראה!

דר. שטאָקמאַן. דעם סאָרט מענשען, פון וועלכע איך רייד, געפינט איהר ניט בלויז אין די ניעדריגע קלאַסען. זיי קריכען און קישענען ארום אונז איבעראל, ביז אין די העכסטע קלאַסען פון דער געזעלשאַפט. קוקט נור אָן אונזער גלאַטען, עלעגאַנטען בירגערמייסטער! ווירקליך, מיין ברודער פעטער איז פונקט אזוי פיעל איינער פון דער וואולגארנער סטאַרע, ווי אירגענד ווער, וואָס געהט אויף צוויי פיס. (געלעכטער און פייפערייען.)

בירגערמייסטער. איך פראָטעסטיר געגען אזעלכע פערזענליכע בעליידיגונגען.

דר. שטאָקמאַן. (אזוי ווי דאָס וואָלט איהם ניט אָנגעהויבען צו ארען.) און דאָס איז ניט דערפאַר, ווייל ער, ווי איך אליין, שטאַמט פון א ניכטסווירדיגען אַלטען רויבער פון פאָמעראַניא—

בירגערמייסטער. א לעכערליכע, אונזיניגע געשיכטע, שוין לאַנג אָבגעשטריטען.

דר. שטאָקמאַן. —נור ער איז עס, ווייל ער דענקט נאָך אַלץ די געדאַנקען פון זיינע אור־עלטערן, און האַלט זיך ביי זייערע מיינונגען. די מענשען, וואָס טהוען עס, זיי געהערען צו דער פראָסטער, רויהער מאַססע. איהר זעהט, דארום איז עס מיין ברודער אין גרונד גענומען אזוי גראָב און אזוי ניט ליבעראל.

בירגערמייסטער. הערר פּרעזיצענדער!

האַוסטאַד. הייסט עס, אז די פּערזאָנען, וואָס צייכענען זיך יא אוים פון אנדערע, זיינען ליבעראלע? דאָס איז גאָר א נייע טהעאָריע!

דר. שטאָקמאַן. יא, אויך דאָס איז א טהייל פון מיין נייער ענטדעקונג. און אויך דאָס זאָלט איהר הערען. דאָס דער פרייער געדאַנק איז פונקט דאָסזעלבע, ווי מאָראל, ווי גרויסקייט, ווי אריסטאָקראַטיע. און איך זאָג דארום, אז עס איז גאַנץ אונ־פערצייהליך פון דעם „פאָלקסבאָטע" צו שרייען טאָג־איין טאָג־אויס,

אז עס זיינען די מאסען, די קאָמפּאַקטע מאַיאָריטעט, וואָס מאָנאָפּאָליזירען דאָס פרייע דענקען און מאָראל, און דאָס פערדאָרבענהייט און גייסטיגע פוילענעש קומען נור פון דער ערציהונג, ווי די גאַנצע פוילעניש ביי די בעדער קומט פון דעם מיהל־טהאָל־גערבערייען! (טומעל און אונטערברעכונגען. דר. שטאָקמאַן רעדט אבער ווייטער.) און די זעלבע ציימונג קען פרעדיגען וועגען די אויפהעבונג פון די מאסען צו א העכערען לעבענס־פלאַן! אבער, צום טייפעל, אויב די לעהרע פון דער צייטונג איז ריכטיג, אז די מאסען זיינען די געהויבענסטע, טו צו ווען זאָל מען זיי נאָך דערהויבען? מיינט דאָך גאָר דערהויבען זיי, שטירצען זיי אין פערניכטונג! אבער צום גליק איז עס בלויז א'ן אלטער ליגען, דאָס ערציהונג מאכט איינעם אונמאָראליש. ניין, עס איז די אונווויסענהייט, די אָרימקייט, די העסליכקייט פון לעבען, וועלכע טהוען דיזע טייפעלשע ארבייט! אין א הויז, וועלכע ווערט ניט אויסגעלופטערט, און וואו די פּאָדלאָגע ווערט ניט אויסגעקעהרט — מיין פרוי קאטערינע בעהויפטעט, אז מי דארף זיך אויך וואשען, אבער דאָס קענען מיר איצט ניט דיסקוטירען — נו, אין אזא הויז, זאָג איך, אין דעם משך פון צוויי, דריי יאהר, פערלירען די מענשען דעם כח צו דענקען אָדער האנדלען מאָראליש. דער פעהלען פון דעם זויערשטאָף מאכט שוואך דעם געוויסען. און עס שיינט, אז עס איז דאָ זעהר ווענינ זויערשטאָף אין פיעלע הייזער פון אונזער שטאדט, איז דאָך די גאַנצע קאָמפּאַקטע מאַיאָריטעט אזוי געוויסענלאָז צו פערלאַנגען אויפצובויען דאָס וואָהלזיין פון דער שטאדט אויף א זומפּ פון ליגענס און שווינדעל!

אסלאקסען. איך קען ניט ערלויבען אזא בעליידיגונג, געשליידערט אויף אלע בירגער, וואָס זיינען דאָ אנוועזענד.

איינער אין זאַאל. איך מאך א פּאָרשלאג דאָס דער פּאָרזיצענדער זאָל הייסען דעם רעדנער זיך זעצען.

פיעלע שטימען. יא, יא, דאָס איז ריכטיג! זעצט זיך אוועק! זעצט זיך אוועק!

דר. שטאָקמאַן. (אין כעס.) דאַן וועל איך פּראָקלאָ־

מירען די וואהרהייט פון די דעבער! איך וועל שרייבען צו אנדערע צייטונגען, אויסער אונזער שטאדט. די גאנצע לאנד זאל וויסען, ווי די לאגע איז דא.

האוווסטאד. עס זעהט אויס, אזוי ווי דער דאקטאר וואלט געוואלט רואינירען די שטאדט.

דר. שטאקמאן. יא, איך ליעב מיין געבורטס־שטאדט אזוי גוט, דאס איך וואלט איהר ניכער רואינירט, איידער זעהען איהר בליהענדיג אויף א ליגען.

אסלאקסען. דאס איז גערעדט שטארק!

(א טומעל און פייפערייי. מרס. שטאקמאן הוסט אומזיסט. דער דאקטאר הערט איהר שוין נים מעהר.

האוווסטאד. (שרייענדיג אין דעם טומעל.) דער מאן, וואס קען רואינירען א גאנצע שטאדט, מוז זיין א פיינד פון דער געזעלשאפט!

דר. שטאקמאן. (אין גרויסער אויפרעגונג.) עס מאכט ניט אויס, אז א שטאדט, געבויט אויף ליגענס, זאל רואינירט ווערען. זי מוז געמאכט ווערען גלייך מיט דער ערד. אלע מענשען, וואס לעבען אויף ליגען, מוזען אויסגעראטעט ווערען. איהר וועט מיט דער צייט פערגיפטען דאס גאנצע לאנד. איהר וועט עס ברענגען צו אזא צושטאנד, דאס דאס גאנצע לאנד וועט פערדינען אונטער־צוגעהען. און זאל טאקי קומען דערצו, זאג איך פון מיין גאנצען הארצען: זאלען צו גרונד געהן די אלע מענשען!

איינער אין זאאל. הערט! ער רעדט דאך ווי א ריכטיגער פיינד פון פאלק.

ביללינג. אט האט גערעדט די שטימע פון פאלק, גאט זאל מיר אזוי העלפען—

פיעלע. יא! יא! יא! ער איז א פיינד פון פאלק! ער האסט די לאנד, ער האסט דאס פאלק!

אסלאקסען. אלס בירגער פון דיזער שטאדט און אלס מענש פיהל איך מיך צוטרייסעלט פון דאס, וואס איך האב היינט געמוזט הערען. דר. שטאקמאן האט זיך פאר אונז געוויעזען אין

א געשטאַלט, וואָס איך וואָלט מיר קיינמאָל ניט פאָרגעשטעלט. איך בין געצוואונגען צו ערקלערען זיך איינפערשטאַנען מיט דער מיינונג, וואָס איז נור־וואָס אויסגעדריקט געוואָרען פון אווירדיגען בירגער, און איך דענק, אז מיר דארפען געבען אויסדרוק צו דיזער מיינונג. דארום שלאָג איך פאָר א רעזאָלוציאָן, אז „דיזער מיטינג איז פון דער מיינונג, דאָס דער מעדיצינישער בעאַמטער פון די בעדער, דר. אָטטאָ שטאָקמאַן, איז א פיינד פון פאָלק!"

(דונערנדער אַפּלאָז. פיעלע שטעלען זיך אַרום דאָקטאָר און שרייען אויף איהם. מרס. שטאָקמאַן און פעטרא האָבען זיך אויפגעהויבען פון זייערע פּלעצער. פרעדריק און וואלטער פייטען זיך מיט די שול־קינדער, וועלכע האָבען אויך געשיקעט. די ערוואַקסענע נעהמען זיי פערנאַנדער.)

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. (צו די, וואָס פייפען איהם אויס) אה, איהר נארען, וואָס איהר זיינט! איך זאָג אייך דאָס—

א ס ל א ק ס ע ן (קלינגענדיג.) דער דאָקטאָר איז אויסער אָרדנונג. עס מוז איצט אבגעשטימט ווערען; און אוים ריקזיכט פאר די געפיהלען פון די אנוועזענדע וועט די אבשטימונג זיין אָהן נעמען. האָט איהר ליידיגע פּאַפּיער, הערר בילינג?

ב י ל ל י נ ג. איך האָב ביירע, בלויע און ווייסע.

א ס ל א ק ס ע ן. דאָס איז גוט. אויף אזא אופן וועלען מיר עס מאכען נאָך שנעלער. (צום מיטינג.) בלוי מיינט ניין, ווייס מיינט יא. איך וועל אליין ארומגעהן זאמלען די שטימען.

(דער בירגערמייסטער פערלאָזט דאָס צימער. אסלאקסען און איניגע בירגער געהען ארום מיט שטיקלאך פּאַפּיער אין די היט.)

א י י נ ע ר (צו האוסטאד) וואָס איז עס היינט מיט דעם דאָקטאָר? וואָס מיינט דאָס אלעס?

ה א ו ו ס ט א ד. איהר ווייסט דאָך, ווי ניט איבערלעגט ער האנדעלט אימער.

א צ ו ו י י ט ע ר. (צו בילינג) הערט! איהר זיינט דאָך מיט איהם גוט בעפריינדעט. האָט איהר א מאָל בעמערקט, אויב ער טרינקט?

ב י ל ל י נ ג. גאָט זאָל מיר העלפען! איך וויים ווירקליך ניט,

וואָס צו זאָגען. פונש איז אימער דאָ אויפ'ן טיש, ווען אימיצער קומט נור.

א ד ר י ט ע ר. ניין, איך דענק, אז ער איז פשוט משוגע.

ד ע ר ע ר ש ט ע ר. יא, איך גלויב, אז משוגעת איז ביי זיי א פאמיליען־קראנקהייט.

ב י ל ל י נ ג. דאָס וואָלט מיך ניט געוואונדערט.

א פ ע ר ט ע ר. ניין, דאָס איז בלויז איינפערזוכט. ער וויל זיין איבער אלעמען.

ב י ל ל י נ ג. מיט א פּאָר טעג צוריק האָט ער טאַקי גערעדט וועגען א העכערען געהאלט, אבער ער האָט עס ניט געקראָגען.

אַ ל ל ע צ ו ז א מ ע ן. אה! דאָס ערקלערט שוין אלעס.

ד ע ר ש כ ו ר. (צווישען עולם) איך וויל א בלויע, איך וויל! און איך וויל האָבען אויך א ווייס!

א י י נ י ג ע. ווידער דער שכור! ווארפט איהם ארויס!

מ אָ ר ט ע ן־ק י ל ל. (צוגעהענדיג נאָהענט צום דאָקטאָר.) נו, שטאָקמאן, זעהסט איצט, צו וואָס עס פיהרט דאָס נאריש־מאכען זיך?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. איך האָב געטאָן מיין פליכט.

מ אָ ר ט ע ן ק י ל. וואָס האָסטו עפּעס געזאָגט וועגען די גערבערייען פון מיהל־טהאל?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. איהר האָט דאָך געהערט, וואָס איך האָב געזאָגט. די גאנצע פוילעניש קומט פון זיי.

מ אָ ר ט ע ן ק י ל. פון מיין גארבארניע אויך.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. צום אונגליק איז אייער גארבאניע די ערגסטע.

מ אָ ר ט ע ן ק י ל. איהר וועט דאָס אויך אין די צייטונגען ארייַנשטעלען?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. איך פערשווייג קיין זאך ניט.

מ אָ ר ט ע ן ק י ל. דאָס וועט דיר טהייער קאָסטען, שטאָקמאן! (געהט אוועק.)

א פ ע ט ע ר ה ע ר ר. (געהט צו צו קאַפּיטאַן האָרסטער, ניט

פערבויגענדיג זיך פאר די דאמען.) נו, קאפיטאן, איהר בארגט אלזא אייער הויז צו א פיינד פון פאלק!

ה א ר ס ט ע ר. איך דענק, אז איך קען טאן מיט מיין הויז, ווי איך וויל, מיין הערר.

ד ע ר פ ע ט ע ר ה ע ר ר. איהר זאלט פון מיר הערען מארגען. (דרעהט זיך אום, און געהט אוועק.)

פ ע ט ר א. איז דאס ניט געווען דער שיף־אייגענטהימער.

ה א ר ס ט ע ר. יא, דאס איז ער געווען, דער קויפמאן וויק.

א ס ל א ק ס ע ן. (מיט די שטימצעטלעך אין זיינע הענד, געהט ארויף אויפ׳ן פלאטפארמע און קלינגט.) מיינע הערען, איך האב אייך בעקאנט צו מאכען מיט דעם רעזולטאט פון דער אבשטימונג. אלע, מיט איין אויסנאהמע.—

א י ו נ ג ע ר ה ע ר ר. דאס איז דער שכור.

א ס ל א ק ס ע ן. מיט איין אויסנאהמע — א שכור׳ען — ערקלערט דיזער מיטינג דעם מעדיצינישען בעאמטען פון די בעדער, דר. אטמא שטאקמאן, אלס פיינד פון פאלק. (גרויסער אפלאז.) דריי מאל הורראה פאר אונזער ווירדיגע אלטע געמיינדע. (אפלאז.) דריי מאל הורראה פאר אונזער פעהיגען און ענערגישען בירגער־מייסטער, וועלכער האט מיט אזא געטריישאפט אוועקגעלעגט אן א זייט די באנדען פון פאמיליע. (אפלאז.) דער מיטיניג איז געשלאסען. (ער געהט ארונטער.)

ב י ל ל י נ ג. דריי מאל הורראה פאר דעם פארזיצענדען!

א ל ל ע. הורראה פאר דעם דרוקער אסלאקסען!

ד ר. ש ט א ק מ א ן. מיין הוט און ראק, פעטרא! קאפי־טאן, האט איהר פלאץ פאר פאסאזשירען צו דער נייער וועלט?

ה א ר ס ט ע ר. פאר איך און אייערע וועלען מיר מאכען פלאץ.

ד ר. ש ט א ק מ א ן (ווערהענד פעטרא העלפט איהם מיט זיין ראק.) גוט! קום, קאטערינע, קומט, יונגען! (ער דערלאנגט זיין פרוי זיין ארעם.)

מרס. שטאָקמאַן. (אין אַ ניעדריגע שטימע) טהייערער אָטטאָ, לאָמיר ארויסגעהן דורך די הינטער־טיר!

דר. שטאָקמאַן. קיינע הינטער־טהירען, קאטערינע! (אין אַ העכערען טאָן.) איהר זאָלט נאָך הערען פון דעם פאָלקספיינד, איידער ער טרייסעלט אב דעם שטויב פון זיינע פיס! איך פערגיב ניט אזוי גיך, ווי אַ געוויסע פערזאָן. איך זאָג ניט, איך פערגיב אייך, ווייל איהר ווייסט ניט, וואָס איהר טהוט.

אַסלאַקסען. (שרייענדיג) דאָס איז אַ שענדליכער פערגלייך, דר. שטאָקמאַן!

ביללינג. אָה, גאָט זאָל — אַ'ן ערנסטער מענש קען עס ניט אויסהאַלטען.

אַ גראָבע שטימע. און ער סטראשעט נאָך אונז!

בייזע שטימען. לאָמיר צוברעכען די פענסטער אין זיין הויז. לאָמיר איהם וויזען!

איינער. בלאָז דעם האָרן, עווענסאָן! טאַ־ראַטאַ־ראַ־ראַ!

(פייפעריי און ווילדע געשרייען. דער דאָקטאָר מיט זיין פאַמיליע געהען צום טיר. האָרסטער מאַכט אַ וועג פאַר זיי.)

אַללע. (שרייענדיג נאָך זיי, ווען זיי געהען ארויס.) פאָלקס־פיינד! פאָלקספיינד! פאָלקספיינד!

(די מענשען שפּאַרען זיך צום טיר. אַ טומעל הערט זיך דרויסען. מי שרייט: פאָלקספיינד! פאָלקספיינד!)

פינפטער אקט.

(דר. שטאָקמאַן׳ס שטודיר־צימער. ביכער־פּאָליצעס און פערשידענע פלעשלאך מעדיצין צווישען די וואנד. אין הינטערגרונד זעהט זיך אַ טיר, וואָס פיהרט צום פאָרצימער. אין דער וואַנד רעכטס זיינען דאָ צוויי פענסטער, די שויבען פון וועלכע זיינען אַלע צובראָכען. אין מיטען צימער שטעהט דער דאָקטאָר׳ס שרייב טיש בעדעקט מיט ביכער און פּאַפּיערען. דער צימער איז נים אויפגעראַמט. עס איז אין דער פריה. דר. שטאָקמאַן אין כאַלאַט, שטעק־שיך און יאַרמולקע, בויגט זיך אַרונטער און פאָרקעט מיט אַ פּאַראַסאָל אונטער איינע פון די שאַפעס. ענדליך שאַרט ער ארויס אַ שטיין.)

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (רייידענדיג דורכ׳ן טיר.) קאַטערינע, איך האָב געפונען נאָך איינעם.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. (אין עס־צימער.) אָה, זיי זיכער, דו וועסט נאָך געפינען אַ סך.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (צולעגענדיג דיזען שטיין צו אַ הורבע אַנדערע, וואָס זיינען געלעגען אויפ׳ן טיש) איך וועל האַלטען דיזע שטיינער אלס הייליגע עראינערונגען. פּרעדעריק און וואַלטער זאָלען זיי זעהען יעדען טאָג, און ווען זיי וועלען אויפוואַקסען, וועלען זיי זיי ירש׳ענען פון מיר. (שאַרענדיג אונטער דעם ביכער־שראַנק.) איז זי נים — וואָס איז איהר נאָמען, צום טייפעל — איז זי נים געגאַנגען נאָך דעם גלעזער?

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. (אריינקומענדיג) יא, אבער ער האָט געזאָגט, דאָס ער ווייס נים, אויב ער וועט קענען היינט קומען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. דו וועסט זעהען, אז ער וועט נים האָבען דעם מוטה צו קומען אהער.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. יא, רודינע האָט אויך אזוי געזאָגט, דאָס ער איז נים געקומען צוליעב די שכנים. (רייידענדיג דורכ׳ן טיר.)

וואס איז, רודינע? — גוט. (געהט און קומט גלייך צוריק.) אט איז א בריעף פאר דיר, אטטא!

ד ר. ש ט א ק מ א ן. לאמיר זעהן. (עפענט דעם בריעף און לייענט.) אה, הא!

מ ר ס. ש ט א ק מ א ן. פון וועמען איז עס?

ד ר. ש ט אק מ א ן. פון דעם לענדלארד. ער לאזט אונז וויסען, אז מיר מוזען ציהען פון זיין הויז.

מ ר ס. ש ט א ק מ א ן. איז עס מעגליך? ער איז דאך אזא פיינער מענש!

ד ר. ש ט א ק מ א ן. (קוקענדיג אין בריעף) ער האט ניט דעם מוטה צו האנדלען אנדערש. ער וויל עס זעהר ניט טאן. אבער צוליעב זיינע מיטבירגער מוז ער עס. אוים אכטונג פאר די עפענט־ליכע מיינונג — ער איז אויך אבהענגיג — ער האט ניט דעם מוטה צו בעליידיגען געוויסע איינפלוסרייכע מענשען—

מ ר ס. ש ט א ק מ אן. נו, אט קענסטו זעהען, אטטא.

ד ר . ש ט א ק מ א ן. יא, יא, איך זעה גוט גענוג. זיי זיינען פייגלינגע, איינער ווי דער אנדערער אין דיזער שטאדט. קיינער האט ניט דעם מוטה עטוואס צו טאן, אוים מורא פאר די אלע איבריגע. (טהוט א ווארף דעם בריעף אויפ׳ן טיש.) אבער דאס איז אונז אלץ איינס, קאטערינא, איצט, אז מיר פאהרען אוועק אין די נייע וועלט און אזוי—

מ ר ס ש ט א ק מ א ן. יא, אבער, אטטא, איז די אידעע פון אונזער אוועקפאהרען ווירקליך אזא גוטע?

ד ר. ש ט א ק מ א ן. וואלסט אפשר געוואלט, איך זאל פער־בלייבען דא, וואו זיי האבען מיך געשטעמפעלט אלס פאלקספיינד, האבען מיך געבראנדמארקט און צובראכען מיר די פענסטער אין פיץ־פיצלאך? און זעה נור, קאטערינא, זיי האבען געמאכט א לאך אין מיינע שווארצע הויזען.

מ ר ס. ש ט א ק מ א ן. אה, און דאס איז די בעסטע הויזען, וואס דו האסט!

ד ר. ש ט א ק מ א ן. איינער טאר ניט אנטאן זיינע

בעסטע הויזען, ווען ער געהט קעמפפען פאר פרייהייט. געווים ווייסטו דאָך, אז מיר אַרט נים זעהר פיעל פאר די הויזען; דו קענסט זיי אימער פערלאַטען. נור עס ערגערט מיר, אז דיזע פינסטערע מאַסע זאָל סמייען צו בעפאַלען מיר, אזוי ווי זיי וואָלטען געווען מיין גלייכען — דאָס איז עס, וואָס איך קען בשום אופן נים פערדייען.

מרס. שטאָקמאַן. יא, זיי זיינען געווען זעהר חוצפה'דיג צו דיר, אָטטאָ! אָבער מוזען מיר צוליעב דעם פערלאָזען די לאַנד? דענקסטו נים, אז דער פעבעל איז פונקט אזוי העזה'דיג אין אַנ־דערע שטעדט, ווי דאָ?

דר. שטאָקמאַן. אָה, יא, מיין טייערע! זיי זיי־נען אזוי איבעראַל. נו, זאָלען די הינד ביללען. אָבער דאָס איז נים דאָס ערגסטע. דאָס ערגסטע איז, דאָס אַלע מענשען זיינען פּאַרטיי־שקלאַפען איבער דער גאַנצער וועלט. אויך איז עס נים דאָס אַליין. מעגליך, אז אין דעם ווייטען וועסט איז נים פיעל בעסער. אויך דאָרט געדייהט די קאָמפּאַקטע מאַיאָריטעט, די אויפגעקלעהרטע עפענטליכע מיינונג און דער גאַנצער איבריגער אונזין, אבער, פערשטעהסטו, דאָרט זיינען די פערהעלטניסע אויף א גרעסערען מאַסשטאַב, ווי דאָ. זיי קענען דיר דאָרט לינטשען, אבער זיי וועלען דיר נים מאַרטערען. זיי טהוען נים אָן די שרויף־מאַשינע אויף א פרייע נשמה, ווי זיי טהוען עס דאָ. און דאַן, אויב נויטיג, קען מען דאָרט לעבען גאַנץ בעזונדער. (געהט איבערן צימער הין און צוריק.) ווען איך וואָלט נור געוואוסט פון א ווילדען וואַלד אָדער פון עפּעס א'ן אינזעל, וואָס מי קען קויפען ביליג—

מרס. שטאָקמאַן. יא, אבער די קינדער, אָטטאָ.

דר. שטאָקמאַן. (בלייבענדיג שטיל שטעהן.) וואָס פאר א מערקווירדיגע פרוי דו ביזט, קאַטערינע! וואָלסטו בעסער געוואָלט, אז אונזערע קינדער זאָלען אויפוואַקסען אין אַזאַ געזעל־שאַפט, ווי אונזערע? נו, דו האָסט דאָך אַליין נעכטען געזעהן, אז א העלפט פון די בעפעלקערונג איז כמעט ווי משוגע, און די אַנדערע העלפט, אויב זי האָט נאָך נים פערלאָרען איהר פערשטאַנד,

איז עס דערפאר, ווייל די הינד האָבען ניט געהאט וואָס צו פערלירען.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. אבער ווירקליך, טהייערער אָטטאָ, דו זאָגסט א מ אָל אזעלכע שרעקליכע חוצפה'דיגע זאכען!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, אבער איז עס ניט די וואהר־הייט? דרעהען זיי ניט איבער אלעס מיט'ן קאָפּ אראָב? מישען זיי דען ניט צוזאמען רעכט און אונרעכט אין איין קאשע? האלטען זיי דען ניט פאר ליגען דאָס, וואָס איך וויים, איז די וואהרהייט? אבער די פערריקטעסטע זאך פון אלץ איז, דאָס עס זיינען דאָ פיעל מענשען, ליבעראלען, וועלכע געהען ארום און רעדען איין זיך און אנדערע, דאָס זיי זיינען פריי. האָסטו אמאָל געהערט אזא זאך, קאטערינע?

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. יא, יא, דאָס איז ווירקליך גאנץ ווילד, אָבער — (פעטרא קומט אריין.) שוין אזוי גיך פון שול?

פ ע ט ר א. יא, מי האָט מיר ענטזאגט.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. ענטזאגט?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. דיר אויך?

פ ע ט ר א. מאדאם באסק האָט מיר געגעבען א בעשטימטע צייט, צו פערלאָזען די שול. האָב איך שוין בעסער געטראכט, אז עס איז גלייכער שוין צו געהן.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. כלעבען, דו האָסט געטאָן רעכט.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. ווער האָט זיך עס געקאָנט ריכטען, אז מאדאם באָסק זאָל זיין אזא שלעכטע פרוי!

פ ע ט ר א. אָה, מוטער, מאדאם באָסק איז ווירקליך גאָר ניט אזוי שלעכט. איך האָב גאנץ גוט געזעהן, ווי דאָס טהוט איהר וועה, אבער זי האָט ניט געהאט דעם מוטה צו האנדלען אנדערש. און אָט בין איך אָהן א שטעלע.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (לאָבענדיג און רייבענדיג די הענד.) זי האָט ניט געהאט דעם מוטה צו האנדלען אנדערש, זי אויך? אה, דאָס איז פּראכטפאָל!

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. נו, נאָך דעם שרעקליכען טומעל פון לעצטע נאכט—

פ ע ט ר א. עס איז ניט געווען דאָס אליין. נון, דו זאָלסט עס הערען, פאטער.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. נו?

פ ע ט ר א. מאראם באָסק האָט מיר געוויזען היינט ניט וועניגער ווי דריי בריעף, וועלכע זי האָט ערהאלטען היינט פריה.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אוראי אונטערגעשריעבען מיט אויס־געטראכטע נעמען?

פ ע ט ר א. יא.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. זיי האָבען דעם מוטה ניט געהאט צו געבען זייערע נעמען, קאטערינע—

פ ע ט ר א. און צוויי פון זיי האָבען געשריעבען, דאָס א הערר וואָס בעזוכט אונזער הויז, האָט נעכטען ביינאכט געזאָגט אין קלוב, דאָס איך האָב זעהר פאָרטגעשריטענע מיינונגען איבער פערשידענע זאכען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אָה, געווים האָסטו עס ניט אָבגעלייקענט?

פ ע ט ר א. געווים ניט. דו ווייסט דאָך, מאראם באָסק אליין האָט גאנץ שטארק־פאָרטגעשריטענע מיינונגען, ווען מיר זיינען אליין צוזאמען, אבער איצט, אז מי האָט זיך עס דערוואוסט וועגען מיר, האָט זי ניט דעם מוטה מיר ווייטער אָנצוהאלטען, אלס לעהרערין.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. און צו דענקען, אז דאָס איז געווען איינער, וואָס פלעגט קומען צו אונז! נו, אָט זעהסטו, אָטטאָ, וואָס קומט ארויס פון דיין גאסט־פריינדשאפט!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. מיר וועלען שוין ניט מעהר לעבען צווישען אזא פעסט. פאַק איין די זאכען, אזוי שנעל, ווי דו קענסט, קאטערינע, און לאָמיר אוועק פון דאנען! וואָס שנעלער, דאָס בעסער.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. שאַ! מיר דוכט זיך, אימיצער געהט. טהו נור א קוק, פעטרא.

פ ע ט ר א. (עפנענדיג די טיר.) אָה, דאָס זיינט איהר, קאפיטאַן האָרסטער? ביטע, קומט אריין!

ה אָ ר ס ט ע ר. אַ גוטען מאָרגען. איך האָב געטראַכט, איך מוז אַריינגעהן און זעהען, וואָס איהר מאַכט.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. (האַלטענדיג אויסגעשטרעקט צו איהם זיין האַנד.) איך דאַנק אייך. דאָס איז ווירקליך שעהן פון אייך.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. און מיר דאַנקען אייך, וואָס איהר האָט אונז אוועקגעפיהרט אַהיים, קאַפּיטאַן האָרסטער.

פּ ע ט ר אַ. אַבער ווי איז אייך געווען ביים צוריקגעהן?

ה אָ ר ס ט ע ר. אָה, דאָס איז געווען גאָר ניט. איהר ווייסט דאָך, איך בין גאַנץ שטאַרק, און דער בילען פון דיזע מענשען איז ערגער, ווי זייער ביס.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. איז עס ניט וואונדערבאַר זייער חזיר'שע פּיגהייט! קומט אַהער, איך וויל אייך עפּעס ווייזען. זעהט, אָט דאָס זיינען די אַלע שטיינער, וואָס זיי האָבען דאָ אַריינגעוואָרפען. טהוט נור אַ קוק אויף זיי! אויף מיין וואָרט, דאָ זיינען ניטאָ מעהר ווי צוויי אַנשטענדיגע שטיינער אין דער גאַנצער הורבע. די איבריגע זיינען ניט מעהר ווי זאַנד־שטיינדלאַך — טאַקי גאָר ניט. און דאָך זיינען זיי געשטאַנען דאָרט אונטען און געשריען און געשוואָרען, אַז זיי וועלען מיך הרג'ענען. איהר זעהט, אַז עס קומט עפּעס צו טאָן, איז זעהר ווענִיג דאָ אין דיזער שטאָדט.

ה אָ ר ס ט ע ר. נו, דעם מאָל איז עס געראָדע אַ טובה געווען פאַר אייך, דאָקטאָר.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. געוויס איז עס געווען, אָבער דאָך איז עס אַ פערדראָסיגע מעשה, ווייל זאָל אַ מאָל קומען צו אַ'ן ערנסטען, וויכטיגען קאַמפּף, וועט איהר זעהען, קאַפּיטאַן האָרסטער, אַז די עפענטליכע מיינונג וועט מאַכען אַ ויברח, און די קאָמפּאַקטע מאַיאָריטעט וועט לויפען צום ים צו, ווי אַ סטאַדע חזירים. אָט דאָס איז עס, וואָס איז אַזוי טרויעריג. עס נעהמט מיך אָן ביים סאַמע האַרצען. ניין, דער טייפעל זאָל עס נעהמען, אין גרונד, איז דאָס אַלעס נאַרישקייטען. זיי האָבען געזאָגט, אַז איך בין אַ פאָלקס־פיינד, גוט אַלזאָ, אַ פאָלקספיינד וועל איך זיין.

מרס. שטאָקמאַן. דאָס וועסטו קיינמאָל ניט זיין, אַטטאָ!

דר. שטאָקמאַן. דו זאָלסט זיך ניט שעווערען, קאַטערינע. א שלעכטער נאָמען ארבייט ווי דער שטאָך פון א שפּילקע אין די לונגען. און דיזער פערדאמטער וואָרט, איך קען איהם ניט לויז ווערען, דאָ ליעגט ער און צופּט און נאָגט, און זויגט עפּעס, ווי א מין עסיד. און מאַגנעזיע איז פאר דעם ניט קיין גוטער מיטעל.

פּעטרא. פּש! דו האָסט בעדארפט זיך אויסלאַכען פון זיי, פאטער!

האָרסטער. די מענשען וועלען זיך נאָך אנדערש איבער־דענקען.

מרס. שטאָקמאַן. יא, דו מעגסט זיכער זיין אין דעם, אזוי זיכער, ווי דו שטעהסט דאָ.

דר. שטאָקמאַן. יא, אפשר ווען עס וועט שוין זיין צו שפּעט. נו, פיעל גוטעס מעג עס זיי דאן טהון. זאָלען זיי זיך דערווייל וואַלגערען אין שמוץ, און חרטה קריגען נאכהער, דאָס זיי האָבען ארויס געטריעבען א פּאַטריאָט צו זיין נע ונד. ווען פאָהרט איהר, קאַפּיטאַן האָרסטער?

האָרסטער. הם! וועגען דעם בין איך טאַקי ווירקליך געקומען צו רעדען מיט אייך.

דר. שטאָקמאַן. האָט עפּעס פּאַסירט מיט'ן שיף?

האָרסטער. ניין. עס איז אָבער אָט וואָס, איך פאָר ניט מיט דעם שיף.

פּעטרא. זיכער, מי האָט דאָך אייך ניט ענטזאָגט?

האָרסטער. (שמייכלענדיג). יא, דאָס איז עס.

פּעטרא. אייך אויך!

מרס. שטאָקמאַן. אָט זעהסטו, אַטטאָ!

דר. שטאָקמאַן. און פאר וואָס? פאר די וואָהרהייט! אָה, ווען איך וואָלט עס פאָראויסגעזעהען!

האָרסטער. איהר דארפט זיך עס ניט נעהמען צום האַר־צען. איך וועל באלד קריגען א שטעלע ביי א'ן אנדער קאָמפּאַניע.

מ ר ס. ש ט א ק מ א ן. און דיזער קויפמאן וויק! אזא רייכער מאן, אונאבהענגיג, גוטער גאט!

ה א ר ס ט ע ר. אין אנדערע זאכען איז ער א גאנץ אנשטענ־דיגער מאן, און ער זאגט אליין, אז ער וואלט מיר אודאי געהאלטען, ווען ער וואלט נור געהאט דעם מוטה.

ד ר. ש ט א ק מ א ן. אבער ער האט ניט געהאט דעם מוטה — דאס פערשטעהט זיך אליין.

ה א ר ס ט ע ר. עס איז ניט לייכט, האט ער מיר געזאגט, ווען מי געהערט צו א פארטיי—

ד ר. ש ט א ק מ א ן. דאס האט ער געזאגט גאנץ ריכטיג, דער עהרווירדיגער מאן. א פארטיי איז ווי א ווארשט־מאשין. זי מאלט צונויף אלעם צוזאמען אין איין קאשע. און דערפאר זיינען אזוי פיעל דומקעפ אלע צוזאמען.

מ ר ס. ש ט א ק מ א ן. נו, אטטא, ווירקליך—

פ ע ט ר א. ווען איהר וואלט אונז נור ניט אבגעפיהרט א היים, אפשר וואלט גאר ניט געקומען דערצו.

ה א ר ס ט ע ר. איך האב אויף דעם קיין חרטה ניט.

פ ע ט ר א. (אויסשטרעקענדיג צו איהם איהר האנד.) איך דאנק אייך דערפאר.

ה א ר ס ט ע ר. (צו דר. שטאקמאן.) און דאס וואס איך האב אייך געוואלט זאגען, איז אט וואס. אויב איהר ווילט ווירקליך אוועקפאהרען, איז דא אנאנדער וועג.

ד ר. ש ט א ק מ א ן. שש! איז עס ניט א קלאפ?

פ ע ט ר א. איך בין זיכער, אז דאס איז דער אנקעל.

ד ר. ש ט א ק מ א ן. אהא! (ער רופט) אריין!

מ ר ס. ש ט א ק מ א ן. טהייערער אטטא, נון, זאג מיר צו איינמאל—

(דער בירגערמייסטער קומט אריין דורכ'ן פארצימער.)

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. (שטעהענדיג אין טיר.) אה, דו ביזט בעשעפטיגט! דאן וועל איך בעסער—

ד ר. ש ט א ק מ א ן. ניין, ניין, קום אריין!

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. אָבער איך האָב געוואָלט מיט דיר אליין רעדען.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. מיר וועלען אריינגעהן אין צווייטען צימער.

ה אָ ר ס ט ע ר. און איך וועל באלד נאָך אמאָל אריינבליקען.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. ניין, ניין, געהט מיט זיי, קאפּיטאַן האָרסטער, איך מוז הערען פון אייך מעהר וועגען דעם—

ה אָ ר ס ט ע ר. גוט אלזאָ, איך וועל ווארטען.

(ער פאָלגט נאָך מרס. שטאָקמאַן און פּעטרא. דער בירגערמייסטער זאָגט גאָר ניט, אבער וואַרפט בליקען אויף די פענסטער.)

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. אפשר געפינסטו, אז דאָ איז א שטיקעלע צוג־ווינד? קענסטו אָנטהאָן דיין היטעל.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. איך דאנק דיר, אויב איך מעג (טהוט אָן זיין הוט.) איך רעכען, איך האָב זיך נעכטען ביינאכט צוגעקיהלט. איך בין געשטאנען דאָרט און האָב געציטערט—

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. ווירקליך. אבי איך האָב געמיינט, אז דאָרט איז געוועזען גאנץ ווארימלעך.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. עס פערדריסט מיר, דאָס עס איז ניט געוועזען אין מיין כח צו אונטערדריקען די ווילדהייטען פון לעצטער נאכט.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. האָסטו מיר מעהר ניט וואָס צו זאָגען?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. (ארויסנעהמענדיג א גרויסען בריעף.) איך האָב דיזען דאָקומענט פאר דיר פון די דירעקטאָרען פון די בעדער.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. איך בין ענטזאגט?

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. יא, פון היינט אָן. (לייגט אוועק דעם בריעף.) עס טהוט אונז זעהר לייד. אבער, אָפענהערציג גערעדט, האָבען מיר ניט געהאט דעם מוטה צו האנדלען אנטקעגען דער עפענטליכער מיינונג.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. ניט געהאט דעם מוטה? איך האָב שוין היינט געהערט דיזע ווערטער.

ב י ר ג ע ר מ יי ס ט ע ר. איך בעט דיר צו פערשטעהן די לאַגע קלאָר. דו מוזט אין דער צוקונפט ניט רעכענען אויף קיין פּראַקטיקע דאָ.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. דער טייפעל זאָל נעהמען די פּראַק־טיקע. אבער ביזט עס זיכער?

ב י ר ג ע ר מ יי ס ט ע ר. דער הויז־אייגענטהימער פער־באנד שיקט פערנאַנדער א צירקולאר פון הויז צו הויז, אין וועלכען אַלע גוטע בירגער ווערען אויפגעפאָרדערט ניט צו בעשעפטיגען דיר, און איך וועט, דאָס ניט איין איינציגער פאַמיליען־פאַטער וועט זיך ענטזאגען צו געבען אויף דעם זיין אונטערשריפט. ער וועט איינפאך ניט האָבען דעם מוטה.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יאַ. איך צווייפעל ניט אין דעם. נו, איז וואָס אלזאָ?

ב י ר ג ע ר מ יי ס ט ע ר. ווען איך וואָלט דיר געקענט געבען א שטיקעל עצה, וואָלט עס געווען, אוועקצופאָהרען פון דאנען אויף א ווײַלע.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יאַ, איך האָב אליין שוין געטראַכט פון פערלאָזען דיזען פּלאַץ.

ב י ר ג ע ר מ י י ס ט ע ר. גוט, ווען דו ווועסט עס טהאָן און דאַן זיך האָבען איבערלעגט פאַר א מאָנאַטען זעקס, דאַן קענסטו נאָך א רייפליכער איבערלעגונג ביי זיך אָבמאַכען אַנצוערקענען דיין פעהלער אין איניגע ווערטער פון ענטשולדיגונג—

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. און איך קען נאָך צוריקקריגען מיין שטעלע, רעכענסטו?

ב י ר גע ר מ יי ס ט ע ר. אפשר. עס איז ניט אבסאָלוט אונמעגליך.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יאַ, אבער וואָס מכח די עפענטליכע מיינונג? דו האָסט דאָך איצט ניט דעם מוטה צוליעב דער עפענט־ליכער מיינונג?

ב י ר ג ע ר מ יי ס ט ע ר. מיינונגען בייטען זיך זעהר שטאַרק

און, צו רעדען גאנץ אָפען, עס איז פאר אונז זעהר וויכטיג צו האָבען פון דיר אזא ערקלערונג.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. דאָס ווערסטו קיינמאָל ניט דער־לעבען! דו געדענקסט דאָך, וואָס איך האָב דיר נאָך דאן געזאָגט!

ב י ר ג ע ר מ יי ס ט ע ר. צו יענער צייט איז דיין לאגע געווען א ניט דער ערך גינסטיגערע. צו יענער צייט האָסטו געמעגט דענקען, אז די גאנצע שטאדט איז הינטער דיין רוקען—

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, און איצט פיהל איך, אז איך האָב די גאנצע שטאָדט אויף מיין רוקען. (אויפפלאַמענדיג.) אבער ניין, אפילו ווען איך וואָלט געהאט דעם טייפעל מיט זיין באָבען אויף מיין רוקען — קיינמאָל — קיינמאָל, זאָג איך דיר! הערסט?

ב י ר ג ע ר מ יי ס ט ע ר. דער פאטער פון א פאמיליע טאָר ניט האנדלען אזוי ווי דו טהוסט עס. דו טאָרסט ניט, אָטטאָ!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. איך טאָר ניט? אָבער עס איז דאָ נור איין זאך, וואָס א פרייער מענש טאָר ניט טהון, און ווייסטו וואָס דאָס איז?

ב י ר ג ע ר מ יי ס ט ע ר. ניין.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. געוויס ניט. אבער איך וועל דיר זאָגען. א פרייער מענש טאָר ניט האנדלען, ווי א לומפּ. ער טאָר ניט האנדלען אזוי, דאָס ער זאָל דארפען זיך שפייען אין זיין אייגענעם פנים.

ב י ר ג ע ר מ יי ס ט ע ר. דאָס, נאטירליך, קלינגט גאנץ פער־שטענדליך, און ווען עס וואָלט ניט געווען קיין אנדער ערקלערונג פאר דיין איינגעשפארטקייט— אבער מיר ווייסען גוט גענוג, אז—

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. וואָס מיינסטו דערמיט?

ב י ר ג ע ר מ יי ס ט ע ר. איך בין זיכער, אז דו פער־שטעהסט. אבער, אלס דיינער א ברודער, און אלס א מענש פון געזונדען פערשטאנד, גיב איך דיר דיזען ראטה. בוי ניט צופיעל אויף אויסזיכטען און ערווארטונגען, וועלכע קענען זיך ענדיגען מיט גאָרניט.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אבער וואָס, צום טײפעל, מײנסטו מיט דעם אלעם?

ב י ר ג ע ר מ יי ס ט ע ר. ווילסטו מיר ווירקליך מאכען גלויבען, אז דו ווייסט ניט פון דער צוואה, וואָס מאָרטען קיל האָט געמאכט?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. איך ווייס, אז דאָס ביסעלע, וואָס ער האָט, וועט געהן פאר א היים פון אונגליקליכע ארבייטער. אבער וואָס האָט עס מיט מיר צו טאָן?

ב י ר ג ע ר מ יי ס ט ע ר. ערשטענס, איז דאָס ניט אביסעלע, פון וואָס מיר רעדען. מאָרטען קיל איז א רייכער מאַן.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. איך האָב עס קיינמאָל ניט געוואוסט.

ב י ר ג ע ר מ י י ס טער. הם! ווירקליך! דאַן האָסטו אויך קיין אידעע ניט געהאט, אז א היבשען טהייל פון זיין פערמעגען האָט ער בעשלאָסען פאר דיינע קינדער, און דאָס דו און דיין פרוי זאָלען האָבען די פראָצענטען דערפון דיין גאנצען לעבען. האָט ער עס דיר ניט געזאָגט?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. ניין, איך שווער דיר. אומגעקעהרט, ער פלעגט אימער גראמבלען, ווייל מי מאכט איהם בעצאָהלען אזוי פיעל טעקסעס. אבער, פעטער, ביזטו ווירקליך זיכער מיט דעם?

ב י ר ג ע ר מ יי ס ט ע ר. איך ווייס עס פון א גאנץ זיכערער קוועלע.

ד ר.ש ט אָ ק מ א ן. אבער, גוטער גאָט, אויב אזוי, איז דאָך קאטערינע פערזאָרגט, און די קינדער אויך! אָה, איך מוז עס איהר זאָגען— (רופט.) קעטרין, קעטרין!

ב י ר ג ע ר מ יי ס ט ע ר. (צוריקהאַלטענדיג איהם.) שש! זאָג גאָר ניט צו איהר וועגן דעם.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. (עפפנענדיג די טיר.) וואָס איז עס?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. גאָרניט, מיין טהייערע, געה ווידער אריין. (מרס. שטאָקמאַן מאַכט צו די טיר. ער שפּריינט איבערן צימער הין און צוריק.) אלזאָ פערזאָרגט! דענק נור פון דעם! און דאָס נאָך פאר'ן גאנצען לעבען. נאָך אלעמען, איז עס א'ן אנגענעהמער

האָב געטאָן אַלעס, וואָס איך האָב נור געקאָנט. אבער די מענשען אין דיזער שטאָדט זיינען משוגע.

מ אַ ר ט ע ן ק י ל. דו האָסט נעכטען געזאָגט, אז דער ערגסטער פעסט קומט פון מיין גאַרבאַרניע. נון, אויב דאָס איז ווירקליך אמת, דאן האָבען מיין זיידע און מיין טאַטע און איך אליין אלע דיזע יאהרען פערפעסטעט די גאַנצע שטאָדט. דענקסטו אז איך וועל לאָזען אזא פלעק זאָל בלייבען אויף מיר?

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. צום אונגליק קענט איהר יעצט גאָר ניט העלפען.

מ אַ ר ט ע ן ק י ל. ניין, איך שטעה פאַר מיין גוטען נאָמען און מיינע רעכטע. איך האָב געהערט, אז מענשען רופען מיך דער פוקס. נו, דער פוקס איז א חזיר'שער סאָרט חיה, אבער זיי זאָלען דאָס קיינמאָל ניט קענען זאָגען וועגען מיר. איך וועל לעבען און שטאַרבען א ריינער מענש.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. אבער ווי ווילט איהר עס אויספיהרען?

מ אַ ר ט ע ן ק י ל. דו זאָלסט מיר ריין מאַכען, שטאָקמאַן!

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. איך?

מ אַ ר ט ע ן ק י ל. ווייסטו, מיט וועלכען געלד איך האָב געקויפט דיזע אקציעס? ניין, דו קענסט ניט וויסען, אבער איצט וועל איך עס דיר זאָגען. דאָס איז דאָס געלד, וואָס קעטרין און פעטרא און די קליינע וועלען האָבען נאָך מיר. ווייל, ווי דו זעהסט, האָב איך דאָס גאַנצע געלד, וואָס איך האָב געהאַט, אריינ־געלעגט אין דיזע אקציעס, צו זייער בעסטען פאָרטהייל.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. (ווערענדיג אָנגעצונדען.) און איהר האָט אויף אזא אופן איבערגעפיהרט קעטרינס געלד!

מ אַ ר ט ע ן ק י ל. אָה, יאָ, מיין גאַנצעס געלד האָב איך אריינגעטאָן אין די בעדער. און איצט וועל איך זעהען, אויב דו ביזט טאַקי אַזוי משוגע. און איצט, ווען דו וועסט לאָזען פליסען דעם שמוץ פון מיין גאַרבאַרניע, איז עס פונקט ווי דו וואָלסט געריסען קאַטרינעס לייב מיט א קנוטע, און אויך פעטרא און אויך די קליינע קינדער. אבער קיין אנשטענדיגער פאָטער פון א פאַמיליע

וועט עס קיינמאָל ניט טהאָן, סיידען ער זאָל זיין ווירקליך משוגע.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (שפּרייזענדיג הין און צוריק.) יא, אבער איך בין משוגע. דאָס בין איך!

מ אַ ר ט ע ן ק י ל. אבער איך רעכען, אז דו ביזט ניט אזוי משוגע, ווען עס האַנדעלט זיך אום דיין פרוי און קינדער.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (שטעלענדיג זיך זיין שווער אנטקעגען.) יוארום האָט איהר צו מיר ניט גערעדט, איידער איהר זיינט געגאַנגען און געקויפט די אַלע שמאַטעס?

מ אַ ר ט אַ ן ק י ל. וואָס איז שוין געטאָן געוואָרען, איז פערפאַלען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. ווען איך וואָלט נור ניט אזוי זיכער געוועזן! אבער איך בין פאַלשטענדיג איבערצייגט, אז איך בין גערעכט!

מ אַ ר ט ע ן ק י ל. (וועגענדיג דעם טייסטער אין זיין האַנד.) אויב דו בלייבסט ביי דיין משוגעת, וועט דאָס אלעס ניט פיעל ווערטה זיין. (לעגט אריין דעם טייסטער אין קעשענע.)

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אבער, צום טייפעל, זיכער וועט דאָך די וויסענשאַפט קענען געפינען עפּעס א רפואה, א וועלכען־עס־איז געגענגיפט.

מ אַ ר ט ע ן ק י ל. דו מיינסט עטוואָס, וואָס זאָל טוידטען די חיה'לעך?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, אָדער וועניגסטענס אזעלכעס, וואָס זאָל זיי מאַכען ניט געפעהרליך.

מ אַ ר ט ע ן ק י ל. קענסטו ניט פּרובירען מייז־גיפט?

ד ר. ש ט אָק מ א ן. טוש! טוש! אבער אלע זאָגען, אז עס איז ניט מעהר ווי א'ן אויסגעטראכטע זאַך. זאָלען זיי אלזאָ האָבען, ווי זיי ווילען. האָבען דען ניט די אונוויסענדע הינד ערקלערט מיר, אלס א פאָלקספיינד? און האָבען זיי ניט פּרובירט צו צורייסען די קליידער אויף מיר?

מ אַ ר ט ע ן ק י ל. און זיי האָבען אויך צובראָכען אלע שויבען אין דיינע פענסטער.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. און דאַן איז דאָך איינעמס ערשטע פּליכט צו זיין פאמיליע. איך מוז וועגען דעם איבערערעדן מיט קאַטערינאַ. זי איז אזוי שטרענג אין אזעלכע זאַכען.

מ אַ ר ט ע ן ק י ל. דאָס איז ריכטיג. דו פאָלג נור די עצה פון אַ פערנינפטיגע פרוי.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. (געהענדיג צו איהם מיט כעס.) אָה, ווי האָט איהר געקענט האנדלען אזוי געמיין? שפּעקולירען מיט קאַטערינעס געלד, און ברענגען מיר אין אזא שרעקליכע שמערצליכע לאַגע. איך זאָג אייך, דאָס ווען איך טהו אַ קוק אויף אייך, דוכט זיך מיר, אז איך זעה דעם טייפעל—

מ אַ ר ט ע ן ק י ל. איך וועל אלזאָ איצט בעסער אוועק־געהן. דו מוזט מיר לאָזען וויסען דיין בעשלוס ביז ארום צוויי. אויב ניין, גיב איך אוועק אלע אקציעס אויף צדקה, און דאָס נאָך טאַקי היינט.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. און וואָס וועט קאַטערינע קריגען?

מ אַ ר ט ע ן ק י ל. ניט אַ פרוטה. (די טיר פון פאָרצימער עפענט זיך. האווסטאד און אסלאקסען זעהען זיך פון דרויסען.) זעהסטו די צוויי דאָרט?

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. (קוקענדיג אויף זיי מיט ווייט־אָפענע אויגען.) וואָס! און דיזע האָבען ווירקליך דעם קופּערנעם שטערן צו קומען אהער!

ה א ו ו ס ט א ד. נו, געוויס האָבען מיר.

א ס ל א ק ס ע ן. איהר פערשטעהט, עס איז עטוואָס, וועגען וואָס מיר ווילען מיט אייך רעדען.

מ אַ ר ט ע ן ק י ל. יאָ אָדער ניין— ארום צוויי אַ זייגער!

א ס ל א ק ס ע ן. (מיט אַ בליק אויף האווסטאד. אהאָ!

(מאָרטען קיל פערלאָזט דאָס צימער.)

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. נו, וואָס ווילט איהר. זייט קורץ.

ה א ו ו ס ט א ד. איך קען זעהר גוט פערשטעהן, דאָס איהר זיינט אין כעס פאר אונזער אויפפיהרונג ביי דער פערזאמלונג פון נעכטען—

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. און דאָס רופט איהר אויפפיהרונג? יא, א שעהנע אויפפיהרונג איז דאָס געווען! איך רוף עס א שאנדע!

ה א ו ו ס ט א ד. רופט עס, ווי איהר ווילט, אבער מיר האָבען אנדערש ניט געקאָנט.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. איהר האָט דעם מוטה ניט געהאַט, רעכען איך! איז עס ניט אַזוי?

ה א ו ו ס ט א ד. יא, אויב איהר ווילט אַזוי.

א ס ל א ק ס ע ן. אבער ווארום האָט איהר אונז ניט געגעבען אַנצוהערען מיט איין וואָרט כאָטש? נור א וואונק צו האוומטאד אָדער צו מיר.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. א וואונק? וועגען וואָס?

א ס ל א ק ס ע ן. וועגען דעם סאַמע עיקר פון דיזער אַטאַקע.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. איך הייב אייך ניט אָן צו פערשטעהן.

א ס ל א ק ס ע ן. (שאָקעלט מיט'ן קאָפּ אַזוי פאַמיליארנע.) אָה, יא, איהר ווייסט, דר. שטאָקמאַן.

ה א ו ו ס ט א ד. וואָס איז די פעולה דאָס לענגער צו פערבאהאלטען?

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. (קוקענדיג פון איינעם אויפ'ן צווייטען.) יא, אבער אין דעם טייפעלס אייגענעם נאָמען—

א ס ל א ק ס ע ן. מעג איך פרעגען— געהט ניט אייער שווער איבער'ן שטאָדט און קויפט ער ניט אויף אלע אקציעס פון די בעדער?

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. יא, ער האָט היינט געקויפט אקציעס, אבער—

א ס ל א ק ס ע ן. עס וואָלט געווען קליגער, ווען איהר וואָלט אונטערגעשטעלט אימיצען אנדערש דאָס צו טאָן— איינעם, וואָס איז ניט אַזוי נאָהענט צו אייך.

ה א ו ו ס ט א ד. און דאן האָט איהר ניט בעדאַרפט ארויס־טרעטען אונטער אייער נאָמען. קיינער האָט ניט בעדאַרפט וויסען,

אַז דיזע אַטאַקע אויף די בעדער איז געקומען פון אייך. איהר האָט זיך בעדאַרפט פערטרויען צו מיר, דר. שטאָקמאַן.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. (ער איז ווי פערשטיינערט. איהם דוכט זיך, אזוי ווי אַ דונער וואָלט איהם געטראָפען.) זיינען אזעלכע זאַכען מעגליך? קענען פאָרקומען אזעלכע זאַכען?

ה א ו ו ס ט א ד. (שמייכלענדיג.) נו, מיר האָבען דאָך געזעהן מיט אונזערע אייגענע אויגען, אז עס קען. אבער דאָס אלעס האָט געדאַרפט געטאָן ווערען מיט מעהר טאַקט, און דאַן האָט איהר צו זיך בעדאַרפט האָבען נאָך אייניגע אין דעם. ווייל איהר ווייסט דאָך, די פעראַנטוואָרטליכקייט איז קלענער פאַר דעם איינצעלנעם, ווען זי ווערט געטהיילט פון מאַנכע אנדערע.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. (רוהיג) אַלזאָ, קורץ, וואָס ווילט איהר, מיינע העררען?

א ס ל א ק ס ע ן. הערר האַוסטאַד וועט אַם בעסטען—

ה א ו ו ס ט א ד. ניין, איהר ערקלערט, אסלאַקסען.

א ס ל א ק ס ע ן. אַלזאָ, איז אָט וואָס. מיר ווייסען איצט, ווי די גאַנצע זאַך שטעהט, און מיר גלויבען אַז מיר וועלען קענען איצט שטעלען דעם „פאָלקסבאָטע" צו אייער ווילען, צו טאָן מיט איהם, ווי איהר וועט אליין האַלטען פאַר נויטיג.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. איהר האָט דעם מוטה דאָס איצט צו טהאָן? אבער ווי מכח דער עפענטליכער מיינונג? האָט איהר ניט מורא, דאָס אַ שטורם זאָל אויסברעכען געגען אונז?

ה א ו ו ס ט א ד. מיר מוזען זעהן בייקומען דעם שטורם.

א ס ל א ק ס ע ן. און דער דאָקטאָר דאַרף זעהן ערקלערען מיט טאַקט זיין אויסדרעהען זיך. אזוי שנעל, ווי אייער אטאַקע האָט געטאָן איהר ווירקונג—

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. אזוי שנעל, ווי מיין שווער און איך האָבען געקויפט די שערס פון די בעדער, מיינט איהר?

ה א ו ו ס ט א ד. קיין צווייפעל, אַז פריהער פון אַלץ זיינען עס געוועזען די וויסענשאַפטליכע גרינדע, וואָס האָבען אייך געצוואונגען איבערצונעהמען די דירעקציאָן איבער די בעדער.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. נאַטירליך. דאָס איז געווען צוליעב וויסענשאַפטליכע גרינדע, וואָס איך האָב געמאַכט דעם פוקס געהן און אָבקויפּען די שערס. און דאַן וועלען מיר ווי־עס־איז צופּיקסען די וואַסער־לייטונג, א גראָב טהאָן א ביסעל ביין ברעג, אז עס זאָל ניט קאָסטען קיין האַלבע קראָנע. דענקט איהר ניט, אז דאָס קען געמאַכט ווערען? האַ?

ה א ו ו ס ט א ד. איך דענק אַזוי. — אויב איהר וועט האָבען דעם „פאָלקסבאָטע“ אויף אייער זייט.

א ס ל א ק ס ע ן. אין א פרייע געזעלשאַפט איז די פּרעססע א מאַכט, דאָקטאָר.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, ווירקליך, און אַזוי איז אויך די עפענטליכע מיינונג. און איהר, הערר אַסלאַקסען, איך רעכען, איהר וועט זיין פעראַנטוואָרטליך פאר דעם אייגענטהימער־פעראבאַנד?

א ס ל א ק ס ע ן. ביידע: דער פעראבאַנד און די בעשייי־דענהייט־געזעלשאַפט. איהר קענט זיך פערלאָזען אויף דעם.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אָבער, מיינע העררען — ווירקליך, איך שעהם זיך זאָגאַר צו דערמאָנען אַזאַ זאַך — אָבער — וואָס פאר א שכר ווילט איהר דערפאַר?

ה א ו ו ס ט א ד. געוויס פערשטעהט איהר, אז אַם בעסטען וואָלט אונז הנאה געטהאָן צו דינען אייך און צו געבען אייך אונזער שטיצע פאר גאָר ניט. אָבער אונזער צייטונג איז איצט זעהר ניט פעסט. זי געהט ניט אָן, ווי זי האָט בעדאַרפט אָנגעהן. און גע־ראַדע איצט, ווען עס איז דאָ אַזוי פיעל צו טהאָן אין אַלגעמיינע פּאָליטיק, וואָלט עס מיר זעהר לייד געטהאָן, צו זיין געצוואונגען אָבצושטעלען די צייטונג.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. נאַטירליך, דאָס וואָלט געווען א קלאַפּ פאר אַזאַ פריינד פון פאָלק, ווי איהר זיינט עס. אָבער (אויפפלאַקער־ענדיג) — אָבער איך בין דאָך א פיינד פון פאָלק. (שפּרייזענדיג איבערן צימער) וואו איז מיין שטעקען? וואו, צום טייפעל, איז מיין שטעקען?

ה א ו ו ס ט א ד. וואָס מיינט איהר?

א ס ל א ק ס ע ן. זיכער וועט איהר דאָך נים —

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (בלייבענדיג שטעהן שטיל) און איצט, לאָמיר אָננעהמען, אז איך גיב אייך נים א פרוטה פון אלע מיינע אקציעס? ווי דאן? איהר מוזט נים פערגעסען, אז מיר, רייכע מענ־שען, האָבען זעהר פיינד זיך צו צושיידען מיט אונזער געלד.

ה א ו ו ס ט א ד. און א י ה ר טאָרט נים פערגעסען, אז דיזער געשעפט מיט די אקציעס קען באשריבען ווערען אויף צוויייערליי אופנים.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, איהר זיינט דער ריכטיגער מענש אויף דעם. ווען איך ענטזאג זיך צו אונטערשטיצען אייער צייטונג, וועט איהר געוויס זעהען דעם גאנצען געשעפט אין א שלעכטע ליכט, איהר וועט מיר, רעכען איך, פערפאָלגען, רייצען מיר, פּרובירען דער־שטיקען מיר, ווי דער הונד דערשטיקט דעם האָז.

ה א ו ו ס ט א ד. דאָס איז א נאַטור־געזעץ. יעדע חיה וויל לעבען.

א ס ל א ק ס ע ן. און מוז נעהמען איהר נאַהרונג דאָרט, וואו זי קען עס קריגען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. דאן געהט און זעהט, אויב איהר קענט נים געפינען אייער נאַהרונג דאָרט, אין רינשטאָק. (לויפט איבער׳ן צימער) ווייל איצט, ביי גאָט, וועלען מיר זעהען, ווער עס איז די שטארקערע חיה. (געפינט א פּאראסאָל און פאַכט מיט איהם.) נון, פאַסט אויף.

ה א ו ו ס ט א ד. זיכער, איהר מיינט דאָך נים צו געברויכען געוואלד געגען אונז.

א ס ל א ק ס ע ן. איך זאָג, פּאַסט אויף אויף דעם פּאראסאָל.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. ארויס דורכ׳ן פענסטער, האוסטאד!

ה א ו ו ס ט א ד. (ביין טיר פון פאָרצימער) זיינט איהר משוגע?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. ארויס דורכ׳ן פענסטער, אסלאקסען! שפּרינגט, זאָג איך אייך. בעסער גלייך איידער נאָכדעם.

א ס ל א ק ס ע ן. (לויפענדיג ארום דעם שרייב־טיש) זייט גע־

לאסען, דאָקטאָר. איך בין א שוואכער מענש. איך קען ניט אויס־האַלטען. (שרייט) העלפט! העלפט!

(מרס. שטאָקמאַן, פעטרא און האָרסטער לויפען אריין.)

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. גוטער גאָט, אַטטאָ, וואָס איז דאָ?

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. (פאָכענדיג מיט דעם פאַראַסאָל) שפרינגט, זאָג איך אייך. אין רינשטאָק אריין!

ה א ו ו ס ט א ד. אַן אָנפאל אויף אַ שוצלאָזען מענשען! איך רוף אייך, אלס עדות, קאַפּיטאַן האָרסטער. (ער לויפט ארויס פון צימער. אַסלאַקסען נאָך איהם.)

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. (האַלטענדיג צוריק די טיר) און איצט בערוהיג זיך, אַטטאָ.

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. (אַוועקוואַרפענדיג דעם פאַראַסאָל) אויף מיין עהרענוואָרט, זיי זיינען דאָך אוועק נאָך אַלעמען.

מ ר ס. שט אָ ק מ אַ ן. אָבער וואָס ווילען זיי פון דיר?

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. דו זאָלסט עס שפעטער הערען. איך האָב איצט אַנדערע זאַכען, פון וואָס צו טראַכטען. (געהט צום טיש און שרייבט אַן אויף אַ קאַרטע) זעה נור, קאַטרין, וואָס איז דאָ אָנגעשריבען?

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. דריי גרויסע „ניינס". וואָס מיינט עס?

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. אויך דאָס זאָלסטו זיך שפעטער דער־וויסען. (איבערגעבענדיג די קאַרטע) זעה, פעטרא, זאָל די מיידעל אריבערלויפען צום פוקס מיט דעם, אזוי שנעל, ווי זי קען. זיי שנעל!

(פעטרא לויפט ארויס מיט די קאַרטע.)

ד ר. ש ט אָ ק מ אַ ן. נו, אויב איך האָב היינט ניט געהאַט וויזיטען פון אַלע שלוחים פון טייפעל, ווייס איך ניט! אָבער איצט וועל איך שארף מאַכען מיין פעדער געגען זיי, ביז עס וועט ווערען אַ שפּיעז; איך וועל עס טונקען אין גיפט און גאַל. איך וועל שלייַ־דערען מיין טינטער גלייך אין זייערע שאַרבענס.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ אַ ן. יאָ, אָבער מיר פאָהרען דאָך אוועק—

(פּעטראַ קומט צוריק אריין.)

ד ר. ש ט אַ ק מ א ן. נו?

פ ע ט ר א. עס איז אלעס געטהאָן געוואָרען.

ד ר. ש ט אַ ק מ א ן. גוט. אוועקפאָהרען, זאָגסטו? איך וועל זיין פערדאמט, אויב מיר וועלען אוועקפאָהרען. מיר בלייבען דאָ, וואו מיר זיינען, קאַטרינע.

פ ע ט ר א. פערבלייבען!

מ ר ס. ש ט אַ ק מ א ן. דאָ אין שטאָדט?

ד ר. ש ט אַ ק מ א ן. יא, דאָ. דאָ איז דער שלאַכטפעלד. דאָ זאָל עס אויסגעפאָכטען ווערען. דאָ וועל איך זיי בעזיגען! אזוי שנעל, ווי מיינע הויזען זיינען פערלאַטעט, געה איך ארוים אין שטאָדט און זעה מיר א הויז, ווייל מיר מוזען האָבען א דאך איבער אונזערע קעפּ פאר׳ן ווינטער.

ה אָ ר ס ט ע ר. דאָס קענט איהר האָבען מיט מיר.

ד ר. ש ט אַ ק מ א ן. קען איך?

ה אָ ר ס ט ע ר. יא, געוויס, קענט איהר. איך האָב פלאַץ גענוג. און אויסער דעם בין איך קוים ווען־עס־איז אין דער היים.

מ ר ס. ש ט אַ ק מ א ן. אָה, ווי שעהן פון אייך, האָרסטער.

פ ע ט ר א. איך דאנק אייך.

ד ר. ש ט אַ ק מ א ן. (אויסשטרעקענדיג זיין האַנד) דאנקע. אלזאָ דיזע שוועריגקייט איז שוין אויך בעזייטיגט. און טאקי נאָך היינט וועל איך אָנהויבען מיין ארבייט אויף צו דער אמת׳ן. אָה, דאָ איז דאָ אזוי פיעל אויסצוריישען מיט׳ן ווארצעל, קאַטערינע! און עס איז גוט, דאָס איך וועל איצט האָבען אזוי פיעל פרייע צייט. יא, ווייל ווי דו ווייסט, האָב איך דאך מעהר קיין שטעללע ניט אין די בעדער.

מ ר ס. ש ט אַ ק מ א ן. (זיפצענדיג) אָה, יא! איך האָב עס ערוואַרטעט.

ד ר. ש ט אַ ק מ א ן. און איצט וועלען זיי נאָך אוועקנעהמען פון מיר מיין פּראַקטיקע. אָבער זאָלען זיי! די אָרימע וועל איך זאָ־ווי־זאָ האָבען — די, וועלכע קענען גאָר ניט בעצאָהלען. און, גוטער גאָט, דיזע זיינען עס דאָך, וואָס נויטיגען זיך אין מיר אם

מייסטען. אָבער, ביי גאָט, איך שווער, אז זיי זאָלען מיר הערען. איך וועל צו זיי פּרעדיגען צו אלע צייטען.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. איך שטעל מיר פאָר, דו האָסט דאָך שוין געזעהען, וואָס פון דעם פּרעדיגען קומט ארויס.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. דו ביסט ווירקליך לעבערליך, קאטע־רינא. זאָל איך מיך לאָזען אוועקטרייבען פון פעלד דורך די עפפענטליכע מיינונג, דורך די קאָמפּאַקטע מאַיאָריטעט און נאָך אַזעלכע טייוועלשקייטען? ניין, איך דאַנקע. א חוץ דעם, דאָס, וואָס איך וויל, איז דאָך אזוי איינפאַך און אזוי קלאָר. איך וויל נור אריינקלאַפּען אין די קעפּ פון דיזע הינד, דאָס די ליבעראלען זיינען ד ערגסטע שונאים פון פרייע מענשען, דאָס פּארטיי־פּראָגראמען דרעהען אָב די העלזער פון אלע יונגע לעבעדיגע וואהרהייטען, דאָס טאַקטיק־ריקזיכטען קעהרען איבער די מאָראל און גערעכטיגקייט מיט'ן קאָפּ אראָב. יא, קאַפּיטאַן האָרסטער, דענקט איהר נים, אז איך וועל זיין פעהיג צו מאכען די מענשען פערשטעהן דאָס?

ה אָ ר ס ט ע ר. קען זיין. איך ווייס אליין נים פיעל וועגען דיזע זאכען.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. נו, זעהט איהר. איצט אָבער זאָלט איהר עס הערען. דאָס זיינען די פּארטיי־פיהרער, פון וועלכע מי מוז פּטור ווערען. ווייל, פערשטעהט, א פּארטיי־פיהרער איז פונקט, ווי א וואָלף, ווי א הונגעריגער וואָלף. אויב ער זאָל עקזיסטירען, מוז ער האָבען אזוי פיעל קליינע חיות א יאָהר. טהוט נור א קוק אויף האָוסטאַד און אסלאַקסען! וויפיעל קליינע חיות זיי דער־שלינגען עס! אָדער זיי שטיקען זיי און וואַרפען זיי אזוי לאַנג ארום, ביז זיי זיינען נור פעהיג צו זיין הויז־אייגענטהימער און אבאָנענטען אויף זייער צייטונג. (זעצט זיך אויפ'ן ברעג פון טיש) נון, קאטע־רינא, קום אהער! זעה נור, ווי בראוו די זון שיינט היינט! און די נעבענשטע פרישע פריהלינג־לופט בלאָזט אויף אונז אריין.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. א, ווען מיר וואָלטען נור געקאָנט לעבען מיט זונען־שיין און פריהלינג־לופט!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. נו, דו וועסט האָבען א ביסעל צו

קארנען און שפּארען וואו מעגליך און דאן וועט זיין אַלעס גוט. דאָס אינטערעסירט מיך אַם וויינינגסטען. וואָס מיר דריקט איצט, איז, דאָס איך זעה ניט קיינעם, וואָס זאָל זיין פריי און מוטהיג גענוג איבערצונעהמען די ארבייט נאָך מיר.

פּ ע ט ר א. אַה, דענק ניט דערפון, פאָטער. דו האָסט נאָך גענוג צייט פאר דיר. און אַט זעה, אַט זיינען די אינגלאַך! (פרע־דעריק און וואלטער קומען אריין.)

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. האָט איהר א יום טוב היינט?

פ ר ע ד ע ר י ק. ניין. אָבער מיר האָבען געהאַט אַ פייט מיט די אינגלאַך.

ו ו א ל ט ע ר. דאָס איז ניט אמת. די אַנדערע אינגלאַך האָבען זיך פארטשעפּעט מיט אונז.

פ ר ע ד ע ר י ק. יא, און הערר רעכלאַנד האָט געזאָגט, אז עס וואָלט געווען גלייכער, מיר זאָלען בלייבען אין דער היים פאר איי־ניגע טעג.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (ברעכענדיג די פינגער און אראָבשפּרינ־גענדיג פון טיש) איצט האָב איך עס! איך שוועהר אייך, איך האָב עס! איהר זאָלט קיינמאָל מיט א פוס ניט אריינטרעטען אין שול.

ד י א י נ ג ל א ך. קיינמאָל אין שול ניט?

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. אָבער ווירקליך, אָטטאָ! —

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. קיינמאָל ניט, זאָג איך. איך וועל אייך אַליין לערנען, ד. ה., איך וועל אייך גאָרניט לערנען.

פ ר ע ד ע ר י ק. הורראה!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. אָבער איך וועל פון אייך מאַכען פרייע, הויכהערציגע מענער. זעה נור, פּעטרא, דו וועסט מיר מוזען העלפען אין דעם.

פּ ע ט ר א: יא, פאָטער, מעגסט זיכער זיין, אז איך וועל.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. און מיר וועלען האָבען אונזער שול אין דעם צימער, וואו זיי האָבען מיר ערקלערט, אלס פאָלקספיינד. אָבער מיר מוזען האָבען מעהר שילער. איך מוז פאר אַן אָנפאַנג האָבען וועניגסטענס צוועלף אינגלאַך.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. דו וועסט זיי קיינמאָל ניט קריגען אין דיזער שטאָדט.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. דאָס וועלען מיר זעהען. (צו די אינגלאַך) קענט איהר ניט וועלכע גאַסען־יונגען — ריכטיגע שלעפער, אָבגעריסענע, אָבגעשליסענע? —

פ ר ע ד ע ר י ק. יא, פּאָטער, איך קען א סך פון זיי.

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. רעכט, ברענג מיר איינִיגע פון דיזען מין. איך וועל מאַכען אַן עקספּערימענט מיט דיזע גאַרנישטען. עס קענען זיך מאַכען גוטע קעפּ צווישען זיי.

פ ר ע ד ע ר י ק. אָבער וואָס וועלען מיר טהאָן, ווען מיר וועלען ווערען פרייע און הויכהערציגע מענער?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. ארויסטרייבען אַללע וועלף, קינדער!

(וואַלטער קוקט מיט צווייפעל. פרעדעריק שפּרינגט ארום, שרייענדיג: הורראה.)

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. ווען נור די וועלף זאָלען פריהער דיר ניט ארויסטרייבען, אָטטאָ!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. דו ביסט גאָר משוגע, קאַטערינע. מיר ארויסטרייבען איצט, ווען איך בין דער שטאַרקסטער מענש אין שטאָדט?

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. דער שטאַרקסטער — איצט?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. יא, איך נעהם זיך די חוצפּה צו זאָגען אזא מוטהיגען וואָרט; איך בין איצט איינער פון די שטאַרקסטע מענער אויף דער ערד.

ו ו א ל ט ע ר. פּאָטער!

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. (אין א פערשטיקטע שטימע) שאַ! איהר דאַרפט נאָך וועגען דעם ניט ריידען, אָבער איך האָב געמאַכט א גרויסע ענטדעקונג.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. וואָס איז שוין ווידער?

ד ר. ש ט אָ ק מ א ן. געוויס. (נעהמט זיי אַלע ארום און רעדט מיט פערטרויען) איהר זעהט, דער פאַקט איז, דאָס דער

שטארקסטער מענש אויף דער ערד איז דער, וואָס שטעהט מייסטענס אלליין.

מ ר ס. ש ט אָ ק מ א ן. (שאָקעלט מיט'ן קאָפּ, שמייכלענדיג) אה, אָטטאָ!

פּ ע ט ר א. (נעהמענדיג זיין האַנד, פול מיט צוטרוי) פּאָטער!

פ אָ ר ה א נ ג.

ליטעראטור און לעבען

אונטער דיעזען נאָמען װעלען פון צייט צו צייט ערשיינען אבהאַנדלונגען איבער די גרעסטע פאַרשטעהער פון דער מאָ־דערנער ליטעראטור. אונזער ערשטע אויסגאַבע פון דיעזער סעריע װעט קירצליך ערשיינען, נעמליך אַן אבהאַנדלונג

איבער · הענריק · איבסען

געשריעבען פון מ. לעאַנטיעף

Digitized by Google

קירצליך ערשיינט א פאָלשטענדיגע זאמלונג פון אלע שריפ־
טען פון דעם אונשטערבליכען פאָלקס־דיכטער,

דוד ערעלשטאדט

אין וועלכע עס וועלען זיך געפינען פיעלע זאכען, וואָס זיינען
נאָך ביז יעצט ניט געדרוקט געוועןֿ.

בעשטעלונגען אדרעסירען אַן :

J. EDELSON
c.o. PROGRESSIVE LIBRARY
106 FORSYTH STREET, NEW YORK

Digitized by Google

Digitized by Google

PT8862
A66

Digitized by Google